

עבירות נשק – נתונים והתמודדות הרשויות

כתיבה: ד"ר נורית יכימוביץ-כהן | אישור: אורלי אלמגור-לוטן, ראש צוות
תאריך: ח' באלול תשפ"א, 16 באוגוסט 2021

סקירה

תוכן עניינים

1.....	תמצית
7.....	1. רקע
8.....	2. נתונים על חשיפה לעבירות נשק בישראל ועל ההיפגעות מהן
8.....	2.1 נתונים על פניות למוקד 100
11.....	2.2 נתונים על הנפגעים מעבירות נשק
28.....	3. נתונים על תיקי חקירה שנפתחו בגין עבירות נשק
29.....	נתונים על החשודים בתיקי עבירות נשק
38.....	4. הטיפול המשטרתי בתיקי עבירות נשק
43.....	5. כלי נשק ותחמושת שתפסה משטרת ישראל
46.....	6. נשק בידיים אזרחיות – נתונים ואומדנים
46.....	6.1 נשק חוקי, ונשק חוקי שתוקף רישיונו פג – נתונים חלקיים
48.....	6.2 נשק בלתי חוקי – אומדנים שונים
49.....	6.3 כלי נשק ותחמושת שנגנבו מצה"ל
51.....	7. פעולות להתמודדות עם נשק בלתי-חוקי
52.....	7.1 מבצעים לאיסוף וולונטרי של נשק מאזרחים
56.....	7.2 פעולות צה"ל להקטנת "זליגת" נשק צה"לי לידיים בלתי-מורשות
63.....	8. תוכניות והחלטות ממשלה שהתקבלו לאחרונה
68.....	9. התמודדות עם עבירות נשק – דיון בכמה סוגיות
73.....	נספחים

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת ה-23 סונדוס סאלח, ולקראת תחילת פעילותן של הוועדה לענייני ביטחון פנים והוועדה המיוחדת לענייני החברה הערבית של הכנסת ה-24.¹ המסמך עוסק בעבירות נשק בישראל, שחלק ניכר מהן נעשה בחברה הערבית. במסגרת זו נעסוק בעבירות נשק חם (הכולל בין היתר אקדחים ורובים ותחמושת לכלי נשק אלו, כמו גם רימונים וזיקוקים) ולא בעבירות הקשורות בנשק קר כמו סכינים, אולרים או אגרופנים. למען הפשטות בהמשך המסמך נכנה את הנשק החם בשם נשק.

בראשית המסמך יוצגו נתוני המשרד לביטחון הפנים על פניות למוקד המשטרה וכן נתונים על הנפגעים מעבירות נשק כפי שעולים מתשובות המשרד לביטחון הפנים ומרישומי מערכת הבריאות (רישומי בתי החולים והמרכז הלאומי לרפואה משפטית). בהמשך יוצגו נתונים על תיקים שנפתחו עקב עבירות נשק, ועל טיפול מערכת אכיפת החוק בעבירות אלו.² לאחר מכן יובאו מידע ונתונים או אומדנים של כמויות הנשק שנמצא בידיים אזרחיות (כדין ושלא כדין) ועל התמודדות הרשויות עם עבירות הנשק, בייחוד בחברה הערבית. בין היתר נציג פעולות שערכו צה"ל ומשטרת ישראל לאיסוף נשק מהציבור ולמניעת מה שמכונה "זליגת" נשק מצה"ל לגורמים אזרחיים, את המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית ואת החלטות הממשלה שהתקבלה בעקבותיהן. להלן עיקר הממצאים במסמך.

חשיפה לעבירות ירי – פניות למוקד 100 של המשטרה

בין השנים 2017-2020 גדל מספר הפניות למוקד 100 של המשטרה בגין עבירות ירי מ-7,231 ל-10,169 – גידול של 40% בארבע שנים. הגידול החד ביותר נרשם במחוז הצפון, שם הוכפל מספר הפניות; במחוז ירושלים נרשם גידול של 79% ובמחוז הדרום נרשם גידול של 64%, שעיקרו ב-2020. בסיכום נתוני השנים 2017-2020, השכיחות הגבוהה ביותר של פניות למוקד 100 נרשמה ביישובים בדואים – 11.7 פניות לכל 1,000 תושבים בשלוש שנים, ואחריהם יישובים ערבים (שאינם בדואים) עם שכיחות של 9.8 פניות לכל 1,000 תושבים בשלוש שנים. שכיחות הפניות ביישובים דרוזים היתה פחות מחצי מכך ושכיחות הפניות ביישובים יהודים היתה נמוכה בהרבה – 1.3 פניות לכל 1,000 תושבים בשלוש שנים ביישובים היהודים הלא-חרדים.

הנפגעים מעבירות נשק בשנים 2017-2020

להלן יוצגו נתונים על הנפגעים מעבירות נשק שהובאו משלושה מקורות: נתוני הקורבנות שנרשמו בתיקי חקירה של משטרת ישראל; נתוני מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, על נפגעים שהגיעו לבתי החולים; נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית על גופות שהובאו לצורך בירור סיבת המוות.

¹ לשם כתיבת המסמך פנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת לכמה גורמים באמצע חודש דצמבר 2020 (בטרם התפזרה הכנסת ה-23), אך תשובות המשרד לביטחון הפנים, שהוא מקור מידע מרכזי במסמך, התקבלו רק בתאריכים 11 באפריל ו-24 במאי 2021, וחלק מתשובות התקבלה בסיווג ביטחוני שמור. היות שבמשך תקופה ממושכת נעשה נסיון לקבל מהמשרד לביטחון הפנים תשובה בלתי-מסווגת, הסתיימה כתיבת המסמך רק בחודש אוגוסט 2021. ארבעה ימים לאחר סיום הכנת המסמך והגשתו ליושבי ראש הוועדות התקבלה גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) של תשובת המשרד לביטחון הפנים והמידע הרלוונטי ממנה שולב במסמך. חלק מתשובת משרד הביטחון לא התקבל עד למועד סגירת המסמך.

² בחלק מהמקרים לצורך ניתוח הנתונים חילקנו את עבירות הנשק לשלוש קטגוריות: א. עבירות ירי; ב. ייצור נשק, מכירתו או הברחתו; ג. רכישת נשק, החזקתו, נשיאתו או הובלתו שלא כדין.

- בשנים 2017-2020 נרשמו בתיקי חקירה של משטרת ישראל 10,891 קורבנות (נתון זה כולל פצועים והרוגים יחד, עקב מגבלות מערכת המיחשוב של המשטרה); **כ-84% מהם ערבים תושבי ישראל** וכ-12% מהם יהודים. השאר הם ערבים שאינם תושבי ישראל או אחרים. בתקופה זו **מספר הקורבנות הערבים תושבי ישראל גדל בכ-72%. שכיחות התיקים שבהם נרשם קורבן ערבי תושב ישראל לכל 1,000 נפש היתה גדולה פי 30 מהשכיחות המקבילה בקרב יהודים.**
- **מספר הנפגעים שהגיעו לבתי חולים בשנים הנ"ל: 1,405 פצועים, כ-89% מהם ערבים** (תושבי ישראל ושאינם תושבי ישראל). 70 מהם מתו בבתי החולים, כ-81% מהם ערבים; 69% מנפגעים אלו התגוררו ביישובים ערבים, 18% ביישובים מעורבים ו-9% ביישובים יהודים. בין 2017 ל-2019 גדל מספר הנפגעים הערבים ב-47%. יותר ממחצית הנפגעים האלו הגיעו לבתי חולים במחוז הצפון. **שכיחות ההיפגעות של הצעירים הערבים היתה גדולה פי 21 מזו של בני גילם היהודים; שכיחות ההיפגעות בקרב מבוגרים ערבים שגילם 25 ומעלה היתה גדולה פי 36 משכיחות זו בקרב יהודים.**
- בשנים אלו הובאו למרכז הלאומי לרפואה משפטית **611 גופות של הרוגים במעורבות נשק – 81% מהן של ערבים** (תושבי ישראל ושאינם תושבי ישראל). בשנים אלו מספר ההרוגים הערבים שהגיעו לבירור סיבת המוות גדל בכ-40%.

תיקי חקירת עבירות נשק שפתחה המשטרה בשנים 2017-2020 והחשודים שנרשמו בהם

בשנים אלו פתחה המשטרה כ-23,000 תיקים בגין **עבירות נשק** שאותן חילקנו לשלושה סוגי עבירות:

- עבירות ירי;
- עבירות סחר בלתי-חוקי בנשק, ייצורו או הברחתו;
- עבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו.

בתקופה זו גדל מספר תיקי כלל עבירות הנשק בכ-53% (מכ-4,700 תיקים בשנת 2017 לקרוב ל-7,200 תיקים בשנת 2020). **גידול זה יכול אמנם לשקף (גם) הגברה בפעולות אכיפה של המשטרה או בתלונות למשטרה, אך הוא עולה בקנה אחד עם הגידול במספר הדיווחים למוקד 100 ובמספר הנפגעים כאמור.**

מכלל תיקי עבירות הנשק, כ-13,450 הם תיקים גלויים (כלומר תיקים שבהם זהות החשוד ידועה); **ב-78% מהם יש חשוד ערבי תושב ישראל**, וב-14% יש חשוד יהודי, כלומר יש ייצוג-יתר ניכר לערבים תושבי ישראל בין החשודים. בשנים 2017-2020, מספר החשודים הערבים תושבי ישראל בתיקי עבירות נשק גדל ב-66%.

התפלגות סוגי עבירות הנשק **בתיקים הגלויים** היא כדלקמן:

- 29% מהעבירות הן **עבירות ירי**; ב-90% מהעבירות החשוד הוא ערבי תושב ישראל ומספרם של חשודים אלו **הוכפל** בארבע השנים האחרונות.
- שני שלישים (66%) מהעבירות הן **עבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו**; ב-80% מהן יש חשוד ערבי תושב ישראל.
- 5% מהעבירות הן עבירות חמורות יחסית של **ייצור נשק, מכירתו או הברחתו**; בשני שלישים מהן יש חשוד ערבי תושב ישראל.

גיל החשודים: בין השנים 2017-2020 גדל ב-83% מספר הצעירים (בגיל 18-24) הערבים תושבי ישראל שנחשדו בעבירות נשק. מספר הקטינים הערבים שנחשדו בעבירות נשק גדל בתקופה זו ב-69% (אם כי מספרם הכולל היה קטן יחסית) ומספר החשודים הבוגרים (שגילם 25 ומעלה) גדל ב-64%. בתקופה זו נרשמה מגמה מעורבת (ירידה ולאחר מכן עליה) במספר החשודים היהודים בכל קבוצות הגיל.

עבריינות חוזרת: ל-82% מהחשודים בעבירות נשק יש תיקים נוספים במשטרה (תיקים אלו נפתחו לאו דוקא בגלל עבירות נשק) וחלקם נרשמו כחשודים בעשרות תיקים נוספים. התיק שבו נרשמה עבירת הנשק הוא תיק יחיד אצל פחות מחמישית מהחשודים בעבירות נשק.

עבירות נוספות בתיקי עבירות נשק: בכמחצית מתיקי עבירות הנשק נרשמו גם עבירות נוספות. העבירות הנלוות הנפוצות ביותר שנרשמו לחשודים יהודים היו עבירות סמים (כשני שלישים מהעבירות הנלוות של חשודים יהודים), ולחשודים ערבים תושבי ישראל – קשירת קשר לביצוע פשע (30% מהעבירות הנלוות); עבירות נלוות נפוצות נוספות של חשודים ערבים היו עבירות איומים (18%) והיזק לרכוש (15%).

מקרב 109 תיקים גלויים שנפתחו בשנים הנ"ל שבהם נרשמה עבירת המתה יחד עם עבירת נשק, ב-80 תיקים היה חשוד ערבי תושב ישראל, ב-12 היה חשוד יהודי ובשאר היו חשודים ערבים שאינם תושבי ישראל או אחרים.

נשק ותחמושת שנתפסו בפעילות השוטפת של המשטרה, 2017-2020

במסגרת הפעילות השוטפת של המשטרה נתפסים כלי נשק ותחמושת. בשנים 2017-2020 נתפסו כ-27,000 פריטים שנרשמו ב-17,860 תיקי חקירה – כמחציתם תיקים גלויים שנרשם בהם חשוד או נילון. מקרב התיקים הגלויים, שבהם זהות החשוד ידועה, ב-78% מהתיקים יש חשוד שהוא ערבי תושב ישראל וב-15% מהם יש חשוד יהודי. **בתיקים הגלויים נרשמו כ-14,400 כלי נשק או תחמושת – יותר מ-2,000 מהם כלי ירייה** (1,491 מהם נתפסו אצל חשודים ערבים תושבי ישראל, 338 אצל חשודים יהודים, 109 אצל ערבים שאינם תושבי ישראל ו-101 אצל אחרים).

הטיפול המשטירתי בתיקי חקירת עבירות נשק, 2017-2020

להלן נתוני המשטרה על כלל התיקים (ללא הבחנה בין ערבים ליהודים), בחלוקה לפי סוגי העבירות שהוצגו לעיל.

- **עבירות ירי -** בין השנים 2017-2020 גדל פי 2 מספרם של תיקי החקירה שנפתחו ובתקופה זו **גדל פי 4 מספר כתבי האישום** שהוגשו עקב עבירות אלו, כלומר שיעור הגידול במספר כתבי האישום בשנים אלו גדול משיעור הגידול במספר התיקים שנפתחו. גם לאחר הגידול במספר כתבי האישום, מספרם אינו גדול (בארבע השנים הנ"ל, שבהן נפתחו כ-5,200 תיקי עבירות ירי, הוגשו 575 כתבי אישום). עילת סגירת התיקים הנפוצה ביותר בעבירות אלו היתה עילת "עברייני לא נודע" שנרשמה בכשני שלישים מתיקי עבירות הירי שנסגרו.
- **עבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו -** בין השנים 2017-2020 גדל ב-54% מספרם של תיקי החקירה שנפתחו והוכפל מספרם של כתבי האישום. בשנים אלו נפתחו כמעט 12,000 תיקים, והוגשו 3,742 כתבי אישום. עילת סגירת התיקים הנפוצה ביותר בעבירות אלו היתה היעדר ראיות (במחצית התיקים), ועילת "עברייני לא נודע" נרשמה בכשליש מהתיקים.
- **עבירות ייצור נשק, מכירתו או הברחתו -** מספר התיקים שנפתחו גדל בשנים אלו ב-36% ובה בעת מספר כתבי האישום השתנה בשנים אלו באופן לא עקבי ונע בין 117-154 כתבי אישום בשנה. לצורך ההשוואה נזכיר

כי בסך ארבע השנים האחרונות נפתחו 900 תיקי חקירה והוגשו 526 כתבי אישום, – כלומר, בעבירה זו שנחשבת לחמורה יותר מעבירות הנשק האחרות הוגש מספר גבוה יחסית של כתבי אישום. בכשני שלישים מהתיקים שנסגרו נרשמה עילת "היעדר ראיות".

לסיכום, בעבירות ירי ובעבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו, גדל מספרם של כתבי האישום, אך עדיין חקירות רבות אינן מגיעות לכלל מיצוי, שכן מספר כתבי האישום עדיין קטן בהרבה ממספר התיקים שנפתחים (ובאופן בולט בעבירות ירי). בעבירות החמורות יותר של ייצור נשק, מכירתו או הברחתו מספר כתבי האישום לא גדל באופן דומה ומרבית החקירות נתקלות בקשיים בתחום ביסוס תשתית הראיות.

כלי נשק ותחמושת שנתפסו במהלך פעילות המשטרה, 2017-2020

בשנים 2017-2020 תפסה המשטרה במהלך הפעילות השוטפת כ-14,400 כלי נשק ותחמושת (ובכלל זה גם רימונים, חומרים נפצים וחלקי נשק) – 78% מהם נרשמו בתיקים שבהם היה חשוד ערבי תושב ישראל ו-14% מהם נרשמו בתיקים שבהם היה חשוד יהודי; השאר נרשמו בתיקים שבהם היה חשוד ערבי שאינו תושב ישראל או אחר.

בין הפריטים האלו היו כ-2,000 כלי ירייה – 73% מהם נתפסו ברשותם של חשודים ערבים תושבי ישראל ו-17% נתפסו ברשותם של חשודים יהודים (השאר נרשמו בתיקים שבהם היה חשוד ערבי שאינו תושב ישראל או אחר). בהחלטת הממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35 מתאריך 1 במרץ 2021 הוחלט שהמשטרה תקדם פעילות לתפיסת אמצעי לחימה, כלי נשק בלתי-חוקיים וחלקי נשק באופן שיביא לעלייה של 10% בהיקף התפיסה של כלי הנשק ואמצעי לחימה הנתפסים בשנת 2021. נציין כי לפי נתוני המשטרה, משנת 2019 שיעור הגידול השנתי בהיקף התפיסה של כלי נשק ואמצעי לחימה כבר היה גדול מכך. כלומר, היעד שנקבע היה נמוך מהגידול שכבר היה בפועל.

כלי נשק חוקיים ובלתי-חוקיים בישראל – נתונים ואומדנים

נשק חוקי: נכון למועד הכנת המסמך יש בישראל 145,656 כלי נשק פרטיים ברישיון ו-58,439 רישיונות לנשק ארגוני (למשל של יישובים, משרדי ממשלה, חברות שמירה ומפעלים); ייתכן שלא כל המחזיקים ברישיון לנשק אכן מחזיקים בנשק בפועל. **על אף בקשתנו, המשטרה לא העבירה נתונים על מספר כלי הנשק שהוחזקו ברישיון שתוקפו פג.** כמו כן, יש נשק ברשות גופי ביטחון כמו צה"ל, משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר – על נשק זה לא ביקשנו נתונים.

לפי תשובת המשטרה לפנייתנו, אין בידיה אומדן של כמות הנשק הבלתי-חוקי בישראל. עם זאת, בחודש מאי האחרון השר לביטחון הפנים מסר במליאת הכנסת שיש בישראל **כמה עשרות אלפי כלי נשק בלתי-חוקיים**; בסמוך לכך בוועדה המיוחדת לענייני החברה הערבית נמסר אומדן נמוך יותר שנע בין **כמה אלפי לכ-10,000 כלי נשק בלתי-חוקיים** (אומדן זה נמסר על ידי נצי"מ יגאל עזרא, ראש מחלקת סיכול פשיעה מהאגף לסיכול פשיעה במשטרת ישראל).

גניבות נשק מצה"ל: לפי נתוני משרד הביטחון, בשנים 2017-2020 נגנבו מצה"ל 272 כלי ירייה, כ-29,000 כדורים ויותר מ-1,200 אמצעי לחימה אחרים (למשל חומר נפץ, לבנות חבלה ורימונים); בשנים אלו נרשמה מגמה מעורבת במספר הגניבות. צה"ל דיווח גם על אובדנם של 232 כלי נשק או מכלולים (מכלול הוא חלק של הנשק שהחייל נדרש לפרק כאשר הוא לוקח את הנשק אל מחוץ לבסיס) וארועים אלו נחקרים כגניבה. בהקשר זה נזכיר כי לפי בדיקת

מבקר המדינה משנת 2018, מרבית הגניבות כלל אינן מדווחות למצ"ח ויש בסיסים בצה"ל שאינם מודעים לכל כלי הנשק שנגנבו מהם. לפי תשובת צה"ל לפנייתנו חלק מהנשק שנגנב אותר, אך אין לו אפשרות להפיק על כך נתונים.

פעולות להתמודדות עם נשק לא חוקי

מבצעים לאיסוף נשק באופן וולונטרי: בשנים האחרונות נערכו שני מבצעי איסוף נשק של צה"ל (בשנים 2016 ו-2018) ושניים של המשטרה (2017 ו-2019). במסגרת המבצעים הובטחה למי שימסור נשק או אמצעי לחימה אחרים אנונימיות וחסינות מפני הפללה.

במבצעי המשטרה שכיוונו להתמקד בחברה הערבית נאספו כמה עשרות כלי נשק – רובם נמסרו על ידי יהודים. עד כה מבצעי איסוף הנשק לא הצליחו לעצור את הגידול במספר עבירות הנשק. למרות זאת, הממשלה ה-35 החליטה לערוך מבצעי איסוף נוספים עוד בשנת 2021 ויש לבחון כיצד ייושמו לקחי המבצעים הקודמים, בין היתר בתחום הפרסום, פריסת נקודות האיסוף, התיקצוב ומעורבות הרשויות המקומיות בדגש על החברה הערבית. מבצעי האיסוף של צה"ל התמקדו באמצעי לחימה שנשארו בידי חיילים משוחררים.

גניבת נשק של צה"ל או אובדנו (המכונים "זליגת נשק"):

יש מקרים שבהם נשק של צה"ל נגנב או שמדווח על אובדנו. **בין השנים 2017-2020 נפתחו בצה"ל 341 תיקי חקירה** עקב העבירות האלו: הוצאת נשק מרשות הצבא, ייצור, יבוא, יצוא או סחר בנשק, אי שמירה על רכוש צבאי שהוא נשק, שימוש בלתי-חוקי בנשק ונשיאת נשק או הובלתו. **בתקופה זו הוגשו 131 כתבי אישום**, כמחציתם עקב עבירות שעלולות לגרום לזליגת נשק אל מחוץ לצה"ל. אין למערכות המידע של צה"ל אפשרות להפיק נתונים על מגזר החשודים בעבירות אלו (למשל יהודי, דרוזי או בדואי) או על מסלול השירות שלהם (למשל חובה, קבע או מילואים).

לפי תשובת משרד הביטחון לפנייתנו, **הגורם החוקר את העבירות האלו נקבע לפי הזיקה הצבאית הניבטת מהמקרים, כלומר החקירות מתנהלות על ידי המשטרה או על ידי הצבא, ובחלק מהמקרים – על ידי שניהם.** **חרף בקשתנו, המשרד לא העביר את ההוראות הרלוונטיות לחלוקת הסמכות והאחריות על עריכת החקירות.** בשנת 2018 הוקמה יחידת פסג"א – יחידה משותפת לצה"ל ולמשטרה שתפקידה לעסוק בפענוח וסיכול גניבת אמצעי לחימה. שני הגופים מסרו שיש ביניהם שיתוף פעולה טוב במסגרת זו; לפי דוח מבקר המדינה ממאי 2021, **פעילות היחידה החלה רק באמצע 2020 ובפועל היא פועלת באופן חלקי עקב שינוי בתפיסת ההפעלה שלה.**

צה"ל מסר על **שורת צעדים שנקט בכמה מישורים** כדי להקטין את זליגת הנשק מצה"ל. בין היתר מדובר בצעדים ברמה הארגונית; צעדים למיגון מחנות צה"ל ומחסני נשק ותחמושת, ובין היתר הבאתם לעמידה בתקן מחמיר; עדכון הוראות ונהלים המסדירים נשיאת נשק צבאי מחוץ למחנות צה"ל; הקמת ועדות חקירה לארועי גניבת נשק מבסיסים; הכשרת גורמים מקצועיים; תרגול תרחישים של פריצה למחנות צה"ל; פעולות יזומות ללכידת חשודים בפריצה; סקרי אבטחה וביקורות במחנות צה"ל, כולל ביקורות פתע; שימוש באמצעים טכנולוגיים לשיפור רמת האבטחה.

תוכניות והחלטות ממשלה שהתקבלו לאחרונה

בשנים האחרונות גברה ההכרה בצורך במבט הוליסטי על הטיפול בפשיעה בחברה הערבית ובתוך כך בעבירות נשק, כך שההתמודדות לא תכלול רק צעדי שיטור ואכיפה אלא גם מבט רחב על צרכים חברתיים כמו רווחה, חינוך, תעסוקה ודיוור. במבט זה פעלה בשנת 2020 ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית ובחודש יולי 2020 פרסמה את מסקנותיה – ככלל הומלץ להתמודד עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית תוך שיתוף פעולה של גורמים רבים: משרדי ממשלה, השלטון המקומי וגורמים נוספים בקהילה – בין אם אנשי דת או מובילי דעה אחרים; עוד הומלץ ליישם שורה ארוכה של צעדים בתחומים שהוזכרו לעיל. **בתחום עבירות הנשק הומלץ על שינויי חקיקה שמטרתם להחמיר את הענישה, לתקן את חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באתר אינטרנט, תשע"ז-2017 כך שהסמכויות המעוגנות בו יחולו גם על עבירות נשק שעניינן סחר בנשק שלא כדין, ולשנות את היחס לכלים שהם דמויי-כלי ירייה, שאפשר להסב לכלי ירייה פעילים.**

באפריל 2021 הממשלה ה-35 אימצה את המלצות ועדת המנכ"לים במסגרת החלטת ממשלה מס' 852, ובתחום עבירות הנשק הוסיפה כמה צעדים מעבר להמלצות ועדת המנכ"לים: קידום שני מבצעי איסוף נשק וולונטריים עוד בשנת 2021; פעילות משטרתית מאומצת והגדלת תפיסת אמצעי הלחימה ב-10%, כאמור לעיל; הקמת צוות להתמודדות עם זליגת הנשק מצה"ל. צוות זה בהובלת המטה לביטחון לאומי, דן בכלל האפיקים שבהם אמצעי לחימה עוברים לידיים בלתי-מורשות, ובין היתר בזליגת נשק מצה"ל, בייצור בלתי-חוקי של נשק ובהברחתו. ב-1 באוגוסט 2021 קיבלה הממשלה ה-36 את החלטה מס' 292: תוכנית חומש למגזר הערבי, שמטרתה לקדם פיתוח כלכלי-חברתי בחברה הערבית, ולתקצב פעילות זו עד שנת 2026. במסגרת זו אושרה גם תוכנית רב-שנתית למיגור האלימות והפשיעה בחברה הערבית, בתקציב של 2.4 מיליארד ש"ח – מחציתם ממקורות תוספתיים שיקצה משרד האוצר. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בתיאום עם אגף התקציבים של משרד האוצר, יביא תוכנית מפורטת לאישור הממשלה בתוך 30 ימים ממועד החלטת הממשלה. התוכנית תכלול פירוט פעולות של המשרדים, יעדים לתוכנית ומנגנוני יישום, מעקב ובקרה.³

³ המשרדים שישתתפו בתוכנית זו הם: המשרד לביטחון הפנים, משרד המשפטים, משרד הפנים, משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הכלכלה והתעשייה, הרשות לפיתוח חברתי-כלכלי לחברה הערבית, הרשות לשיקום האסיר, רשות המיסים, המטה לביטחון לאומי ואגף החשב הכללי במשרד האוצר. החלטת ממשלה מס' 292 של הממשלה ה-36, תוכנית חומש למגזר הערבי, 1 באוגוסט 2021.

1. רקע

עבירות נשק נמצאות על סדר יומן של הכנסת ושל החברה הישראלית מזה שנים רבות. גם מבקר המדינה כתב בשנים האחרונות דוחות בנוגע לנשק בלתי-חוקי וארועי ירי.⁴ על אף שהמסמך יתמקד בעבירות נשק, נציין שריבוי עבירות הנשק הוא רק חלק **מתמונה כללית של האלימות הגוברת בחברה הערבית**, שאותה סקרנו במסמכים קודמים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.⁵

האלימות ובפרט אירועי הירי מביאים לפגיעה בתחושת הביטחון האישי בחברה הערבית; לפי סקר הביטחון האישי שערכו עמותת יוזמות אברהם ומוסד שמואל נאמן למדיניות לאומית, בשנת 2019 כ-82% מהנסקרים הערבים דיווחו כי הם מודאגים או מודאגים מאוד מירי ומשימוש בנשק באיזור המגורים – שינוי לרעה יחסית לסקר שנערך בשנה הקודמת, שבו 77% הביעו דאגה מכך. בשנת 2019, **15% מהנסקרים הערבים דיווחו כי הם או בני משפחתם או חבריהם נפגעו מעבירות באמצעות נשק חם או קר – בעוד שהשיעור המקביל בקרב הנסקרים היהודים היה 1%.** בעיני הנסקרים הערבים הסיבות השכיחות ביותר לשימוש בנשק חם הן הענישה הקלה (כך סברו כ-93% מהנסקרים) וזמינות הנשק (כ-86% מהם).⁶

נתונים על שימוש בנשק נאספו גם בסקר שערכה בשנת 2019 אגודת הגליל – האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות; לפי ממצאי הסקר, 6.6% מהנסקרים דיווחו כי הם היו עדים לתקיפות באמצעות נשק חם, ו-4.6% הודו כי הם עצמם השתמשו בנשק לפחות פעם אחת. כשלושה רבעים מהנסקרים סברו כי **שימוש בנשק לפיתרון בעיות הפך לדבר שבשיגרה.**⁷

הגידול בפשיעה ובאלימות פוגע בתחושת הביטחון האישי בחברה הערבית. בסקר שנערך אחר מרבית הנסקרים כי השימוש בנשק לפיתרון בעיות הפך לדבר שבשיגרה.

⁴ מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71 ג, התשפ"א-2021 בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים - ביקורת מעקב](#), 18 במאי 2021.

⁵ לדוגמה, במסמך שנכתב ביולי 2020 הוצגו נתונים על ייצוג-יתר של לא יהודים (שהם ברובם הגדול ערבים) בין החשודים בכמה עבירות, בין הנאשמים בכתבי אישום ובין עצורים. שיעור גבוה יחסית של חשודים לא-יהודים נרשם בתיקים שנפתחו עקב עבירות כלפי חיי אדם, עבירות נשק, עבירות נגד גוף והצתות. כמו כן, בחמש השנים שבין 2015-2019, גדל בכ-26% מספר תיקי האלימות במשפחה בחברה הערבית, שעה שבחברה היהודית גדל מספר זה ב-2.6%. נורית יכימוביץ-כהן, [נתונים על פשיעה בחברה הערבית - עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 ביוני 2020. על פי רוב נתוני משטרת ישראל שמועברים לידינו ונתונים שהמשרד לביטחון הפנים מפרסם במסגרות אחרות, אינם מפולחים לפי קבוצות האוכלוסייה יהודים וערבים, אלא לפי יהודים ו"לא-יהודים"; קבוצה אחרונה זו כוללת בעיקר ערבים, אך גם עובדים זרים, מבקשי מקלט ותיירים.

במסמך אחר הצגנו גם את האיומים שמופנים כלפי ראשי רשויות מקומיות וכלפי עובדיהן, ובייחוד בחברה הערבית, כמו גם את התקציבים שהמשרד הפנים משקיע בהגנה עליהם. נורית יכימוביץ-כהן, [ראשי רשויות מקומיות מאויימים ועובדי רשויות מאויימים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בנובמבר 2020.

⁶ עמותת יוזמות אברהם ומוסד שמואל נאמן למדיניות לאומית, [אלימות, פשיעה ושיטור בחברה הערבית, מדד הביטחון האישי והקהילתי](#), 2019. בסקר זה נדגמו 718 מרואיינים ערבים תושבי ישראל (המתגוררים בתחום הקו הירוק), והם נשאלו 111 שאלות; במקביל נדגמו 500 מרואיינים יהודים והם נשאלו 34 שאלות. בין המרואיינים הערבים נכללו גם בדואים ודרוזים ולא נכללו ערביי מזרח ירושלים ודרוזים מרמת הגולן, שרובם אינם אזרחי ישראל.

⁷ הסקר נערך באמצעות 2,008 שאלונים ו-1,971 ראיונות אישיים, בקרב 1,020 משפחות באיזור הצפון, 340 משפחות באיזור חיפה, 360 משקי בית באיזור הדרום (כולל יישובים לא מוכרים) ו-300 באיזור המרכז. במדגם נכללו גם ערים מעורבות אגודת הגליל, האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות, רכאז, המרכז למחקר חברתי יישובי, [סקר האלימות בחברה הפלסטינית בישראל, 2018](#). [תקציר הממצאים](#), יוני 2019.

2. נתונים על חשיפה לעבירות נשק בישראל ועל ההיפגעות מהן

בפרק זה יוצגו נתונים על חשיפה לעבירות נשק בישראל ועל ההיפגעות מהן בשנים 2017-2020; ראשית יוצגו נתוני המשטרה, שהועברו על ידי המשרד לביטחון הפנים, ובין היתר פניות של אזרחים למוקדי 100 של המשטרה עקב עבירות ירי. בהמשך יוצגו נתונים על הקורבנות בעבירות אלו, ובכלל זה נתונים של משטרת ישראל ונתונים שמסרו גופים ששייכים למערכת הבריאות (נתוני בתי החולים שהתקבלו ממכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, ונתונים על הרוגים שהתקבלו מהמרכז הלאומי לרפואה משפטית).

נקדים ונציין כי בכל סט של נתונים שנציג בפרק זה ובפרקים הבאים נכללו עבירות שונות. למשל, נתוני מוקדי 100 על עבירות נשק כוללים רק את עבירות הירי וגם נתוני הקורבנות נוגעים לתוצאותיהן של עבירות אלו ולכן אינם נותנים אינדיקציה להיקף של עבירות נשק אחרות (שחלקן נחשבות לחמורות) כמו ייצור בלתי-חוקי של נשק, הברחתו, מכירתו, רכישתו, החזקתו או נשיאתו.

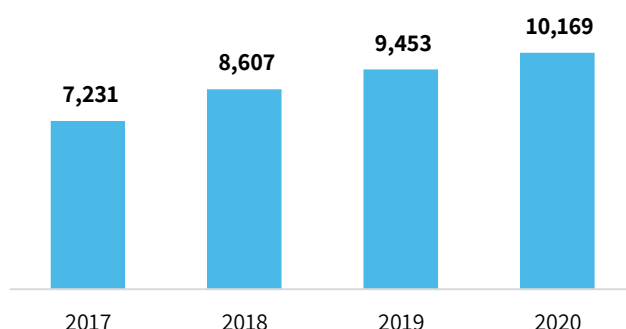
2.1 נתונים על פניות למוקד 100

מוקדי 100 הם מוקדים טלפוניים שאליהם מגיעות שיחות חירום ביוזמת אזרחים. פניות אלו אינן כוללות את כל הטיפול המשטרתי בעבירות הנשק, שכן יש ארועים שהטיפול בהם מתחיל בתלונה של אזרח לתחנת משטרה ופתיחת תיק חקירה ויש גם חקירות שהמשטרה פותחת באופן יזום. עם זאת, הפניות למוקד 100 מייצגות ממשק שבאמצעותו פונים האזרחים למשטרה בשעת חירום.

להלן יוצגו בתרשים 1 נתונים שהתקבלו מהמשרד לביטחון הפנים על 34,951 פניות של אזרחים (יהודים וערבים יחד) למוקד 100 עקב עבירות ירי בשנים 2017-2020; נתונים אלו כוללים פניות עקב ירי בחתונות, ירי בשטח פתוח וירי בשטח בנוי.⁸

⁸ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

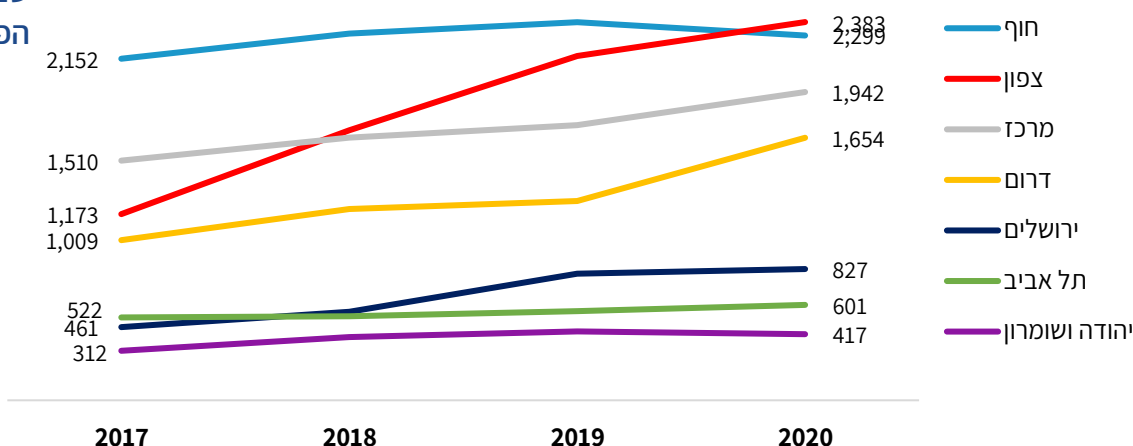
תרשים 1: פניות למוקד 100 בגין עבירות ירי, 2017-2020⁹

בשנים 2017-2020 מספר הפניות למוקד 100 גדל ב-40%. הגידול החד ביותר נרשם במחוז הצפון, שבו הוכפל מספר הפניות.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020 גדל בהדרגה מספר הפניות עקב עבירות ירי מ-7,231 פניות בשנת 2017 ל-10,169 בשנת 2020 (גידול של 40% בשנים אלו). לא בכל אזורי הארץ גדל מספר הפניות באותה מידה ונתונים על כך יוצגו בתרשים 2.

תרשים 2: פניות למוקד 100 בגין עבירות ירי בפילוח לפי מחוז, 2017-2020¹⁰

לפי נתוני התרשים, בין שנת 2017 לשנת 2020 **הגידול החד ביותר במספר הפניות למוקד 100 נרשם במחוז הצפון, שם הוכפל מספר הפניות בתקופה זו, מ-1,173 ל-2,383**. גידול ניכר נרשם גם במחוז ירושלים (מ-461 פניות ל-827 פניות, גידול של 79%) ובמחוז הדרום (מ-312 פניות ל-417 פניות, גידול של 32%).

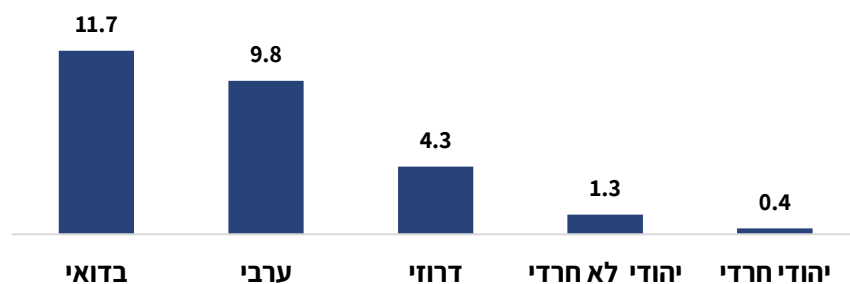
⁹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹⁰ העבירות הכלולות בנתונים אלו הן: ירי בחתונות, ירי בשטח פתוח וירי בשטח בנוי. נתונים אלו כוללים רק את המחוזות הגיאוגרפיים של המשטרה ואינם כוללים 509 פניות למוקד שסיווגם לפי מחוזות במערכת המיחשוב של המשטרה נקבע כלשכת ראש את"ן או מג"ב. שם.

1,009 פניות ל-1,654 פניות, גידול של 64% - שעיקרו ב-2020).¹¹ כל היישובים שבהם נרשמו יותר מ-100 פניות למוקד בשנה הם יישובים ערבים, למעט נוף הגליל שהיא עיר מעורבת.¹²

דרך נוספת לבחון את נתוני הפניות למוקד 100 היא באמצעות ניתוח של הנתונים לפי המגזר שאליו שייכים היישובים שמהם נעשו הפניות. לשם כך חישבנו את מספרי הפניות למוקד 100 בגין עבירות ירי לכל 1,000 תושבים בשנים 2018-2020.¹³ בתרשים 3 יוצגו נתונים אלו בפילוח לפי סוג היישוב: יהודי (חרדי או לא חרדי), ערבי (שאינו בדואי), בדואי ודרוזי; בתרשים זה לא נכללו היישובים המעורבים, שכן ביישובים אלו יש שונות גדולה בהתפלגות קבוצות האוכלוסייה ליהודים וערבים; למשל, שיעור התושבים הערבים בתל אביב הוא 4.5% ואילו בירושלים שיעורם גדול בהרבה – 38% (שרובם אינם אזרחי ישראל). נתוני היישובים הבדואים אינם כוללים יישובים שאינם מוכרים.¹⁴ השקלול לכל 1,000 תושבים חושב בהסתמך על מספר הפניות שהצטברו במהלך שלוש שנים.

תרשים 3: פניות למוקד 100 בגין עבירות ירי במהלך השנים 2018-2020 לכל 1,000 תושבים, לפי מגזר היישוב¹⁵

¹¹ גידול במספר הפניות נרשם גם ב**יהודה ושומרון** (מ-312 פניות ל-417 פניות, גידול של 34%), וב**מחוז המרכז** (מ-1,510 פניות ל-1,942 פניות, גידול של 29%). במחוז **תל אביב** ובמחוז **חוף** נרשם גידול מתון יותר של 15% ו-7% בהתאמה (ובמחוז חוף אף נרשמה ירידה מסוימת במספר הפניות בין 2019 ל-2020).

¹² היישובים הבולטים במספר הפניות למוקד 100, שבהם נרשמו יותר מ-100 פניות, הם (בסדר יורד): נצרת – 633 פניות בארבע השנים שבין 2017-2020; טמרה – 365 פניות בתקופה זו; טובא-זנגריה – 270; כפר כנא – 216; טורעאן – 181; שפרעם – 180; אכסאל – 154; זרזיר – 153; עילוט – 147; שבלי – 146; יפיע – 144; מג'ד אל כרום – 141; דייר אל אסד – 138; עראבה – 126; כאבול – 121; סח'נין – 114; מגאר – 108; ריינה – 108; כעביה טבאש חג'אג'רה – 102; נוף הגליל – 101. שם.

¹³ בתרשים זה לא נכללו נתוני שנת 2017, שנמסרו בנפרד באופן שלא איפשר לתכלל אותם עם נתוני 2018-2020. חישוב מספר הפניות למוקד לכל 1,000 תושבים נעשה תוך שימוש בנתוני קובץ הרשויות המקומיות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. התרשים כולל נתוני פניות למוקד 100 שהתקבלו מ-865 יישובים (718 יישובים יהודים לא חרדים, 11 יישובים יהודים חרדים, 83 יישובים ערבים, 15 יישובים דרוזים, ו-19 יישובים בדואים), שהם 84% מ-1,030 היישובים או המיקומים שתועדו במוקד 100. בחישוב לא נכללו ערים מעורבות ואף לא יישובים שעליהם אין נתונים על גודל האוכלוסייה: איזורי תעשייה ותעסוקה (שבהם אין תושבים), שמונה יישובים בדואים לא מוכרים ויישובים פלסטינים ביהודה ושומרון.

¹⁴ ביישובים הבדואים שאינם מוכרים מספר התושבים אינו ידוע ולכן אי אפשר לחשב את מספר הפניות לכל 1,000 תושבים.

¹⁵ בתרשים זה לא נכללו נתוני שנת 2017, שנמסרו בנפרד באופן שלא איפשר לתכלל אותם עם נתוני 2018-2020. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חוז"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

שכיחות גבוהה
במיוחד של פניות
למוקד 100 עקב
עבירות ירי נרשמה
ביישובים ערבים
(ובתוכם השכיחות
הגבוהה ביותר היתה
ביישובים בדואים).
ביישובים יהודים
נרשמה שכיחות
נמוכה בהרבה.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2018-2020 השכיחות הגבוהה ביותר של פניות למוקד נרשמה ביישובים בדואים - 11.7 פניות בשלוש השנים האחרונות לכל 1,000 תושבים, ואחריהם - ביישובים ערבים עם שכיחות של 9.8 פניות בשלוש שנים לכל 1,000 תושבים. שכיחות הפניות ביישובים דרוזים היתה פחות מחצי מכך ושכיחות הפניות ביישובים יהודים נמוכה בהרבה - 1.3 פניות לכל 1,000 תושבים ביישובים הייחודיים הלא-חרדים.

פניות למוקד 100 עקב עבירות ירי - סיכום

בארבע השנים האחרונות גדל ב-40% מספר הפניות למוקד 100 עקב עבירות ירי.

גידול חד נרשם במחוז הצפון ובמחוז ירושלים.

שכיחות הפניות למוקד 100 עקב עבירות ירי גבוהה במיוחד ביישובים בדואים וביישובים ערבים אחרים - פי 8-9 מאשר ביישובים יהודים.

2.2 נתונים על הנפגעים מעבירות נשק

בפרק זה יוצגו נתונים על **הנפגעים מעבירות נשק**, כאינדיקציה לנזקים שהן גורמות; מדד זה יכול לשקף מגמות בהיקפן של עבירות הנשק לא פחות מנתוני התיקים שנפתחו במשטרה, שכן נתוני התיקים יכולים להשתנות בהתאם לשינויים באכיפה או בשיעור הדיווח של אזרחים למשטרה ואילו נתוני הנפגעים אינם תלויים בכך. הנתונים הובאו משלושה מקורות:

- תיקים שנפתחו במשטרת ישראל ובהם נרשמו **קורבנות** העבירה; נתונים אלו כוללים הן פצועים והן הרוגים ואין באפשרות מערכת המיחשוב של המשטרה להבחין ביניהם;¹⁶
- נתונים על **פצועים והרוגים שהגיעו לבתי החולים** התקבלו ממכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות של משרד הבריאות;¹⁷
- נתונים על **הרוגים בנסיבות של רצח או הריגה במעורבות נשק** כפי שסווגו על ידי המרכז הלאומי לרפואה משפטית של משרד הבריאות.¹⁸

¹⁶ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹⁷ ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

¹⁸ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר קשרי ממשל ותוכניות לאומיות, לשכת משנה למנכ"ל משרד הבריאות, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באפריל 2021, הועבר בדוא"ל, 26 באפריל 2021.

סביר להניח שיש חפיפה חלקית בין הנתונים משלושת המקורות, אך איננו יודעים את היקפה. על אף השונות בהגדרות ועל אף שיש חפיפה מסוימת, נציג את כל הנתונים, על מנת לצייר תמונה מלאה ככל האפשר על תוצאותיהן של עבירות הנשק בישראל ושל תוצאותיהן.

נתונים עיקריים על מספר הנפגעים בשנים 2017-2020

- בתיקי חקירה של משטרת ישראל נרשמו 10,891 קורבנות (פצועים והרוגים יחד), כ-84% מהם ערבים תושבי ישראל וכ-12% מהם יהודים. היתר הם ערבים שאינם תושבי ישראל או אחרים.
- נפגעים שהגיעו לבתי חולים - 1,405 פצועים, כ-89% מהם ערבים (תושבי ישראל ושאנים תושבי ישראל). 70 מהם מתו בבתי החולים, כ-81% מהם ערבים.¹⁹
- 611 גופות של הרוגים במעורבות נשק שהגיעו למרכז הלאומי לרפואה משפטית, 81% מהן של ערבים (תושבי ישראל ושאנים תושבי ישראל).²⁰

קורבנות עבירות נשק – נתוני תיקים שנפתחו במשטרת ישראל

להלן יוצגו נתוני המשרד לביטחון הפנים על **10,891 קורבנות עבירה (פצועים והרוגים) שנרשמו בתיקי עבירות נשק בין השנים 2017-2020**;²¹ בשנים אלו נפתחו במשטרה **23,007 תיקי עבירות נשק, ובהן (על פי מערכת המיחשוב של המשטרה):** ירי מנשק חם שלא כדין; היורה מנשק חם שלא כדין במקום מגורים או במקום אחר שיש בירי בו כדי לסכן חיי אדם; היורה מנשק חם שלא כדין במקום מגורים באופן שיש בו כדי לסכן חיי אדם; רכישת או החזקת נשק חם שלא כדין; נשיאת או הובלת נשק חם שלא כדין; ירי מנשק חם באיזור מגורים; ביצוע עסקה אחרת בנשק; ייצור, יבוא ויצוא נשק בלי רשות; מכירה או מסירת נשק ללא מורשה בזדון; מכירה או מסירת נשק ללא מורשה ברשלנות; רכישת או החזקת חלק של נשק או תחמושת; סחר או עסקה למסירת החזקה בנשק לאחר; נשיאת או הובלת חלק של נשק או תחמושת.²² סביר להניח שמרבית הקורבנות נפגעו מאחת מעבירות הירי, אך ייתכן שחלקם נפגעו בדרך אחרת באירועים שבגינם נפתחו תיקי עבירות נשק.

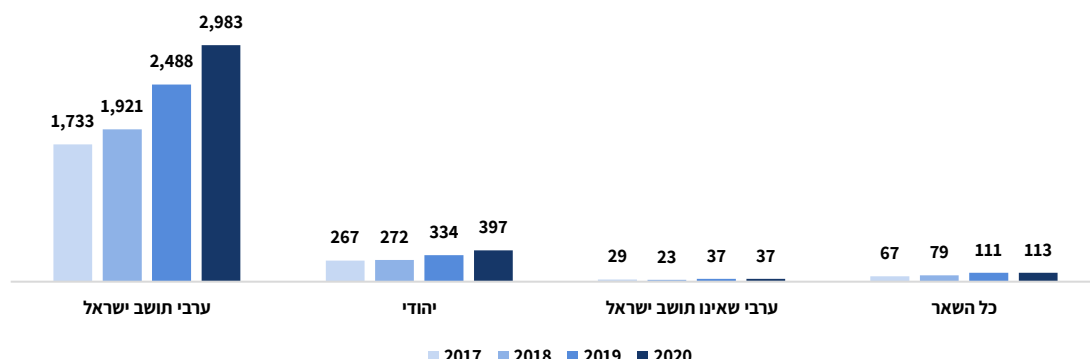
ראשית יוצג בתרשים 4 פילוח של נתוני הקורבנות לפי קבוצות אוכלוסייה.

¹⁹ קבוצת הערבים בנתוני בתי החולים כוללת ערבים תושבי ישראל וערבים שאינם תושבי ישראל.

²⁰ קבוצת הערבים בנתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית כוללת ערבים תושבי ישראל וערבים שאינם תושבי ישראל.

²¹ נתונים אלו אינם כוללים 204 קורבנות שקבוצת האוכלוסייה שלהם לא תועדה במערכת המיחשוב של המשטרה. בסך הכול תועדו בשנים אלו 11,095 קורבנות עבירה שנרשמו ב-10,954 תיקי עבירות נשק. שם.

²² עבירות אלו במערכת המיחשוב של המשטרה מקבילות לכמה סעיפים [בחק העונשין, תשל"ז – 1977](#): 340 א. ו-144.

תרשים 4: קורבנות (פצועים והרוגים) בתיקי עבירות נשק, לפי קבוצות אוכלוסייה,**2020-2017²³**

84% מהקורבנות בתיקי עבירות נשק הם ערבים תושבי ישראל; 12% מהם יהודים.
בין 2020-2017 גדל מספר הקורבנות הערבים תושבי ישראל ב-72%.

לפי נתוני התרשים **כמעט כל הקורבנות בתיקי עבירות נשק הם ערבים תושבי ישראל:** בין השנים 2020-2017 נרשמו 9,125 קורבנות מקבוצה זו (כ-84% מכלל הקורבנות שנרשמו במערכת המיחשוב של המשטרה) ובאותה תקופה נרשמו 1,270 קורבנות יהודים (כ-12%).²⁴ בשנים אלו גדל מספר הקורבנות בכל קבוצות האוכלוסייה, אך **הגידול החד ביותר נרשם בקרב ערבים תושבי ישראל – מ-1,733 קורבנות בשנת 2017 ל-2,983 קורבנות בשנת 2020 – עלייה של 72%.**²⁵

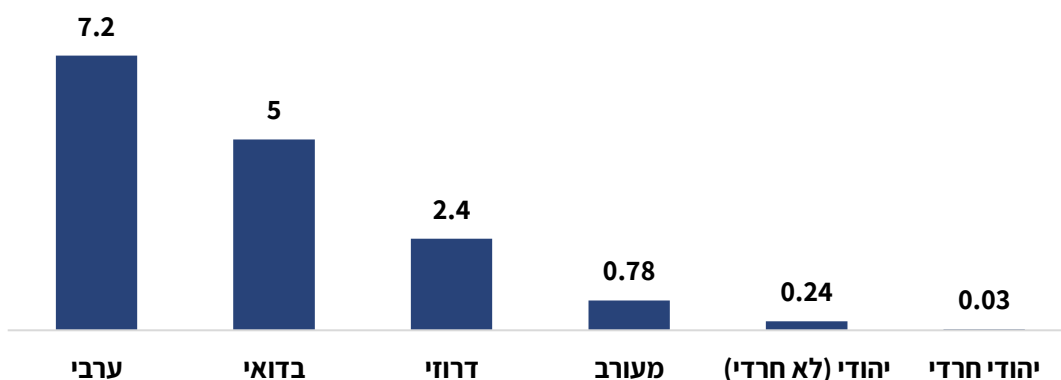
להלן יוצגו בתרשים 5 נתוני המשטרה על מספר הקורבנות שנרשמו בתיקי עבירות נשק שנפתחו במשטרה במהלך ארבע השנים 2020-2017, בפילוח לפי **מגזר יישוב המגורים שלהם:** ערבי (ללא בדואי ודרוזי), בדואי, דרוזי, יהודי לא חרדי ויהודי חרדי; היות שביישובים שונים יש מספר שונה של תושבים, יוצג מספר הקורבנות מתוקנן לכל 1,000 תושבים.

²³ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

²⁴ כמו כן נרשמו 126 קורבנות ערבים שאינם תושבי ישראל (כ-1% מכלל הקורבנות) ו-370 קורבנות (כ-3% מכלל הקורבנות) שאינם שייכים לקבוצות אלו. עוד עולה מנתוני המשטרה, כי מספרם של כלל הקורבנות של עבירות נשק גדל בשנים אלו ב-69%, מ-2,103 בשנת 2017 ל-3,556 בשנת 2020. שם.

²⁵ בשנים אלו מספר הקורבנות היהודים גדל ב-49% ומספר הקורבנות הערבים שאינם תושבי ישראל גדל ב-28%.

**תרשים 5: מספר הקורבנות (פצועים והרוגים) בתיקי עבירות נשק במהלך ארבע שנים
(2017-2020) מתוקנן לכל 1,000 תושבים, לפי מגזר היישוב²⁶**

**שכיחות הקורבנות
של עבירות נשק
ביישובים ערבים
גדולה פי 30
מהשכיחות ביישובים
יהודים לא-חרדים.**

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020 נרשמו בתיקי עבירות נשק 7.2 קורבנות לכל 1,000 תושבים שהתגוררו ביישובים ערבים שאינם ישובים בדואים; ביישובים בדואים (לא כולל שבטים בדואים)²⁷ נרשמו 5 קורבנות לכל 1,000 תושבים; ביישובים דרוזים היה מספר הקורבנות קטן יותר (2.4 קורבנות לכל 1,000 תושבים) וביישובים יהודים מספרם היה קטן בהרבה. בארבע שנים אלו נרשמו בערים המעורבות 0.78 קורבנות לכל 1,000 נפש, אך נציין שוב את השונות הגדולה בשיעור התושבים הערבים בקרב תושביהן של ערים אלו (4.5%-38%).

בתרשים 6 יוצגו נתונים על קורבנות (פצועים והרוגים) שנרשמו בתיקי עבירות נשק בפילוח לפי **יישוב המגורים של הקורבן**. בתרשים נכללים רק היישובים שבהם נרשמו 50 קורבנות עבירה או יותר בארבע השנים שבין 2017-2020.²⁸ **לצד העמודות מצויינים מספרי הקורבנות בכל אחד מהישובים ובאותיות מודגשות – תיקון של מספר הקורבנות לכל 1,000 תושבים.**

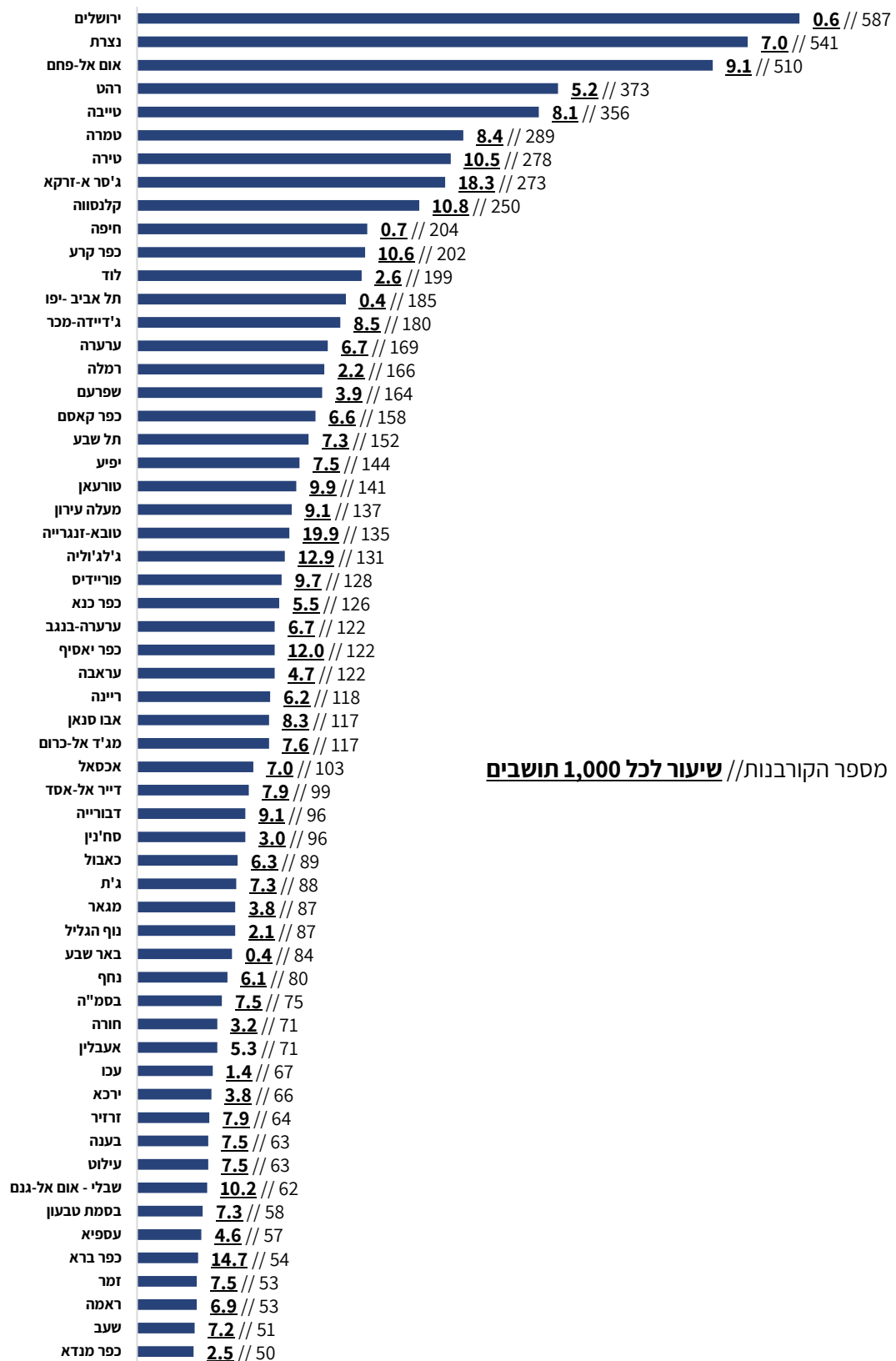
²⁶ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

²⁷ בשבטים הבדואים מספר התושבים אינו ידוע ולכן אי אפשר לחשב את מספר התיקים לכל 1,000 תושבים.

²⁸ יש 57 יישובים שבהם נרשמו יותר מ-50 קורבנות ו-261 יישובים שבהם נרשמו 50 קורבנות או פחות בארבע השנים הנ"ל.

תרשים 6: קורבנות (פצועים והרוגים) שנרשמו בתיקי עבירות נשק בארבע השנים 2020-

2017 - מספר כולל ומספר מתוקן לכל 1,000 תושבים²⁹

מספר הקורבנות // שיעור לכל 1,000 תושבים

כמעט כל היישובים
שבהם נרשמו 50
קורבנות ומעלה
בשנים 2017-2020
הם יישובים ערבים או
מעורבים.

בבחינת הנתונים שהוצגו בתרשים 6 ניכר שכמעט כל היישובים שבהם נרשמו 50 קורבנות ומעלה בתיקי עבירות נשק הם יישובים ערבים או מעורבים. היישובים בתרשים מסודרים לפי מספר קורבנות הירי שהיו בהם, מהגבוה ביותר (למעלה) לנמוך (למטה).** אך בבחינת היקף ההיפגעות יש להביא בחשבון גם את מספרם של כלל התושבים בכל יישוב, וחשוב שכזה היה מביא לסדר אחר של היישובים.** כך למשל, מהתרשים ניכר כי בשנים 2017-2020 מספר הקורבנות בנצרת לא היה רחוק ממספרם בירושלים, אך שיעורם מקרב כלל תושבי העיר היה גדול בהרבה בנצרת [שבה נרשמו 7 קורבנות לכל 1,000 תושבים, לעומת 0.6 בירושלים (כולל מזרח העיר)].

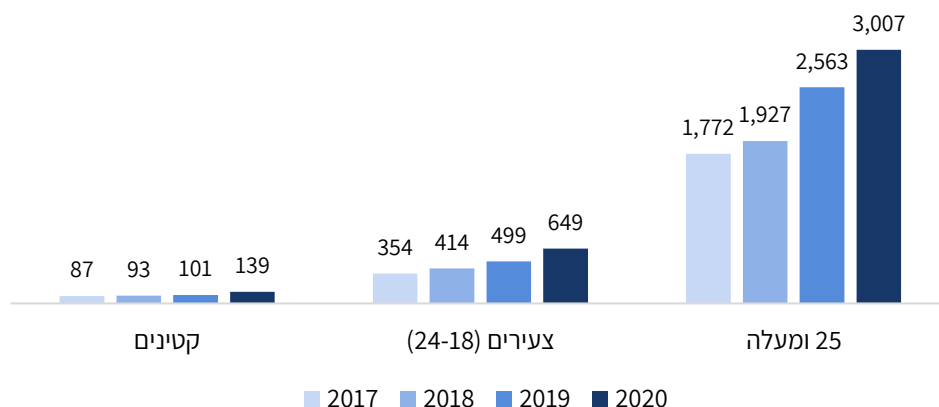
כמו כן, **יש לתת את הדעת לכך שגם ביישובים קטנים (ובייחוד בחברה הערבית) יש שיעור גבוה של קורבנות של עבירות נשק, גם אם מספרם המוחלט אינו בין הגדולים והם לא נכללו בתרשים 6.** להצגה מפורטת יותר של מספר הקורבנות שנרשמו בתיקי עבירות נשק ביישובים השונים, בצד שיעור הקורבנות לכל 1,000 תושבים, ראו נספח 2 (בנספח זה מפורטים 318 יישובים, בסדר אלפביתי). עיון בנספח מעלה כי יש יישובים שמספר תושביהם אינו גדול, ולכן גם מספר הקורבנות בהם קטן יחסית, אך שיעור הקורבנות בהם ביחס למספר התושבים דווקא גבוה, ובחלקם הוא אף מגיע **ליותר מקורבן אחד לכל 100 תושבים בארבע השנים שבין 2017-2020** (לדוגמה: היישובים הערבים כפר מצר, אבטין, כמאנה, סואעד וראס אל-עין והיישובים היהודים באר מילכה ומי עמי).

להלן יוצגו בתרשים 7 נתוני המשרד לביטחון הפנים על קורבנות (ערבים ויהודים יחד) שנרשמו בתיקי עבירות נשק בפילוח לפי קבוצות גיל: קטינים, צעירים (בגיל 18-24) ובגירים מגיל 25 ומעלה.²⁹ חשיבותם של נתונים אלו נובעת מרגישותה המיוחדת של קבוצת הקטינים ומכך שהרשויות נותנות תשומת לב מיוחדת לקבוצת הצעירים חסרי המעש (ראו פרק 8).

²⁹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

³⁰ נתונים אלו אינם כוללים 143 קורבנות של עבירות נשק שגילם לא תועד במערכת המיחשוב של המשטרה.

תרשים 7: קורבנות (פצועים והרוגים) שנרשמו בתיקי חקירת עבירות נשק בפילוח לפי קבוצות גיל, 2017-2020³¹

בשקלול עם גודל האוכלוסייה בכל אחת מקבוצות הגיל, השכיחות הגבוהה ביותר של קורבנות בתיקי עבירות נשק היא בקרב צעירים בגיל 24-18 (ערבים ויהודים יחד). בין השנים 2017-2020 גדל מספרם של אלו ב-83%.

לפי נתוני התרשים, בכלל השנים 2017-2020 נרשמו כקורבנות של עבירות נשק 420 קטינים, 1,916 צעירים ו-9,269 בגירים שגילם 25 ומעלה. בשקלול עם מספר התושבים בני קבוצות הגיל הרלוונטיות חישובנו כי בשנים אלו **על כל 100,000 נפש מקבוצת הגיל הרלוונטית היו 14 קורבנות קטינים של עבירות נשק, 206 קורבנות מקבוצת הצעירים ו-180 קורבנות בגירים שגילם מעל 25 (כאמור, ערבים ויהודים יחד).**³² בתרשים בולט גם **גידול ניכר במספר הקורבנות במהלך השנים האחרונות בכל קבוצות הגיל, ובאופן בולט במיוחד בקבוצת הצעירים, שמספר הקורבנות ביניהם גדל מ-354 בשנת 2017 ל-649 ב-2020 (גידול של 83%);** בשנים אלו מספר הקורבנות בקבוצת הבגירים שגילם 25 ומעלה גדל ב-70% ומספר הקורבנות הקטינים גדל ב-60%.

כאמור, נתוני המשטרה שהוצגו לעיל אינם מאפשרים הבחנה בין פצועים להרוגים.

מענה חלקי לחיסרון זה של הנתונים ניתן באמצעות נתונים שהתקבלו מגופים של מערכת הבריאות: מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, והמרכז הלאומי לרפואה משפטית של משרד הבריאות שאליו נשלחות גופות לשם בירור סיבת המוות - מקצתן מבתי חולים ורובן מזירות אחרות.

³¹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

³² לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), בסוף שנת 2019 היו בישראל 2,985,000 קטינים, 928,900 צעירים (בגיל 18-24) ו-5,139,600 בגירים בגיל 25 ומעלה. למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, [לוח 2.3, אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת מין וגיל](#).

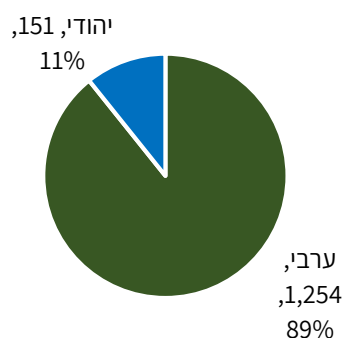
פצועים והרוגים בבתי החולים - נתוני מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות**בריאות³³**

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למכון גרטנר בבקשה לנתונים על הנפגעים מעבירות נשק בשנים 2017-2020. תשובת המכון התקבלה בתאריך 31 בדצמבר 2020 והודגש בה כי במועד הפקת הנתונים, לא כל נתוני נובמבר ודצמבר הגיעו לידי המכון. משום כך נתוני שנת 2020 אינם מלאים והנתונים שיוצגו להלן הם בגדר הערכת-מינימום;³⁴ לאור זאת, בהמשך הפרק בתרשימים שכוללים פילוח לפי שנים יוצגו רק השנים 2017-2019 ובטקסט נוסף את נתוני שנת 2020. בתרשימים שבהם הנתונים אינם מוצגים בחלוקה לשנים, יוצגו נתוני ארבע השנים האחרונות (כולל 2020). מכון גרטנר העביר נתונים על שתי הקבוצות האלו:

א. **נפגעים, כלומר פצועים** שאושפזו בבתי החולים **והרוגים** שמתו מפצעייהם בבתי החולים.

ב. **הרוגים** שנפטרו מפצעייהם בבתי החולים (נתונים אלו נכללים בנתוני הנפגעים).

יודגש כי נתוני מכון גרטנר **אינם כוללים את כלל הפונים למרכזים לרפואה דחופה** (חדרי מיון) שכן ייתכן שהיו פניות לחדרי המיון שלא הסתיימו באשפוז. כמו כן, נתונים אלו אינם כוללים פצועים שטופלו במסגרות בקהילה ואף לא את אלו שמתו מפצעייהם בעודם במקום הארוע ולא הגיעו לבתי החולים, אלא למרכז הלאומי לרפואה משפטית; אלה יוצגו בהמשך הפרק. להלן יוצגו בתרשימים 8 נתונים על הנפגעים מאלימות באמצעות נשק חם בישראל בשנים שהוזכרו לעיל: מספר הפצועים שאושפזו בבתי החולים, מספר הנפטרים וחומרת הפציעות, בפילוח לפי קבוצות אוכלוסייה (יהודים וערבים).

תרשים 8: נתוני מכון גרטנר על נפגעים מאלימות באמצעות נשק, יהודים וערבים,**2020-2017³⁵**

³³ **מכון גרטנר** הוא מכון מחקר לאומי שמטרתו לסייע למערכת הבריאות בקביעת מדיניות בריאות מושכלת ולפתח אותה.

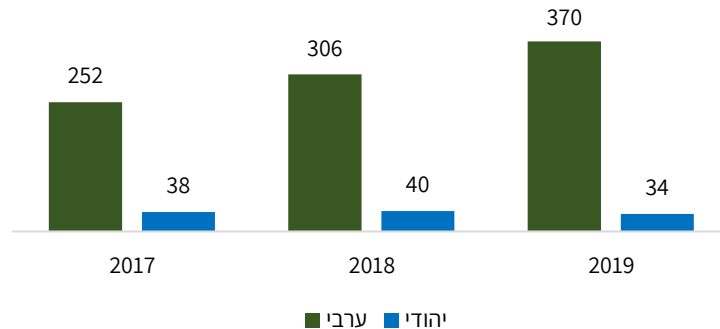
³⁴ ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר – המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

³⁵ נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. שם.

בשנים 2017-2020
הגיעו לבתי החולים
1,405 נפגעים
משימוש בכלי נשק.
70 מהם מתו בחדרי
המיון. 89%
מהנפגעים היו ערבים
ו-11% מהם היו
יהודים. בין השנים
2017-2019 גדל
מספר הנפגעים
הערבים ב-47%.

לפי נתוני התרשים, בין השנים 2017-2020 אושפזו בבתי חולים או מתו בחדרי המיון 1,405 נפגעים משימוש בכלי נשק.³⁶ 1,254 מהם (89%) היו ערבים ו-151 מהם (11%) היו יהודים. להלן יוצגו נתונים אלו על ציר הזמן, בשנים שבין 2017-2019.

תרשים 9: נפגעים מאלימות באמצעות נשק בכל אחת מהשנים 2017-2019³⁷

בשנים המוצגות בתרשים נרשמה עליה ניכרת במספר הערבים שנפגעו מעבירות נשק (פצועים ונפטרים בבתי חולים), מ-252 בשנת 2017 ל-370 בשנת 2019 - גידול של 47%. בשנים אלו לא נרשמה עליה דומה במספר הנפגעים היהודים. בשנת 2020 (שהנתונים עליה כאמור אינם מלאים) נרשמו 365 נפגעים - 326 מהם ערבים ו-39 יהודים.

בשנים אלו, כ-5% מהנפגעים שהגיעו לבתי החולים כתוצאה מאלימות באמצעות נשק (70 מ-1,405) מתו מפצעייהם. 57 מהם (81%) היו ערבים.

מבט גיאוגרפי

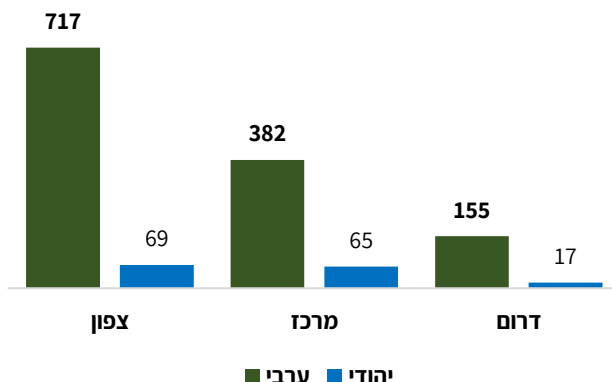
להלן יובאו נתוני מכון גרטנר על 1,405 הנפגעים מעבירות נשק בשנים 2017-2020 בפילוח לפי המחוזות שבהם נמצאים בתי החולים שבהם אושפזו או מתו הנפגעים.³⁸ אין בידינו מידע על מידת החפיפה בין המחוזות לפי חלוקה זו (המסתמכת על מיקומם של בתי החולים) לבין מחוזות המשטרה שהוצגו בתרשים 2 - שבו הוצגו קריאות של אזרחים למוקד 100 של המשטרה - אך נראה כי יש עומס גדול של נפגעי עבירות נשק בשבעה בתי החולים שבאיזור הצפון: רמב"ם, הלל יפה, בי"ח לגליל (נהריה), העמק, זיו, פוריה ובית החולים הסקוטי בנצרת.

³⁶ מצבם של כ-11% מהנפגעים (ערבים ויהודים יחד) הוגדר אנוש, ומצבם של 10% מהם הוגדר קשה; 36% מהנפגעים היו במצב בינוני ו-43% במצב קל. התפלגות חומרת הפציעות בקרב נפגעים ערבים בלבד היתה דומה - 10% במצב אנוש, 10% במצב קשה, 36% במצב בינוני ו-44% במצב קל. ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

³⁷ נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. שם.

³⁸ מחוז הצפון כולל את בתי החולים: רמב"ם, הלל יפה, בי"ח לגליל (נהריה), העמק, זיו, פוריה ובית החולים הסקוטי בנצרת. מחוז המרכז כולל את בתי החולים: איכילוב, בילינסון, שיבא, אסף הרופא, וולפסון, קפלן, הדסה, שערי צדק, לניאדו ומאיר (כפר סבא). מחוז הדרום כולל את בתי החולים: סורוקה, יוספטל, ברזילי, ומשנת 2020 - אסותא באשדוד. עדי גבעון, מכון גרטנר - המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 8 באפריל 2021.

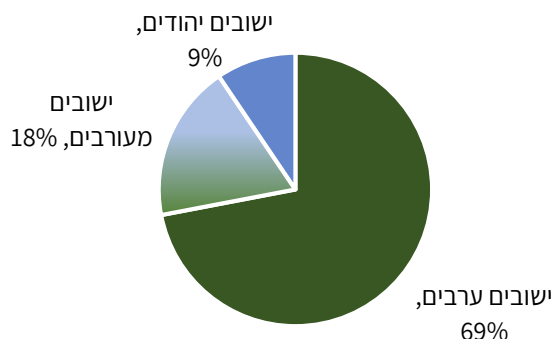
תרשים 10: נפגעי אלימות באמצעות נשק, לפי מחוז המרכז הרפואי, 2017-2020³⁹

בשנים 2017-2020
56% מהנפגעים
הגיעו לבתי חולים
שנמצאים במחוז
הצפון, כשליש מהם
הגיעו לבתי חולים
במחוז המרכז
וכ-12% במחוז
הדרום.

לפי נתוני התרשים, בארבע השנים האחרונות **יותר ממחצית מהנפגעים מעבירות נשק (שאושפזו בבתי חולים) נרשמו במחוז הצפון** (786 מ-1,405 נפגעים, כ-56%), כשליש מהנפגעים נרשמו במרכז (447 נפגעים) וכ-12% באיזור הדרום (172 נפגעים).⁴⁰ מכון גרטנר העביר לבקשתנו גם נתונים על הנפגעים בפילוח לפי יישובי המגורים שלהם. להלן יוצגו הנתונים בפילוח לפי מגזר היישוב: ערבי, יהודי או מעורב.⁴¹

תרשים 11: נפגעי אלימות באמצעות נשק, לפי מגזר יישוב המגורים, 2017-2020⁴²

בשנים אלו 69%
מהנפגעים התגוררו
ביישובים ערבים
ו-18% מהנפגעים
(ערבים ויהודים יחד)
התגוררו ביישובים
מעורבים.

לפי נתוני התרשים, מרבית הנפגעים שאושפזו או נפטרו בבתי החולים (69%) מתגוררים ביישובים ערבים, 18% מהם מתגוררים ביישובים מעורבים ו-9% מתגוררים ביישובים יהודים. עוד

³⁹ נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר – המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

⁴⁰ במחוז הצפון ובמחוז הדרום כ-91% מהנפגעים היו ערבים, ובמחוז המרכז – כ-85% שם.

⁴¹ ביישובים המעורבים נכללים: חיפה, ירושלים, לוד, מעלות-תרשיחא, נצרת עילית, עכו, רמלה ותל אביב. ביישובים אלו התגוררו בשנת 2019 כ-1,950,000 תושבים.

⁴² נתונים אלו אינם כוללים 46 נפגעים שמקום מגוריהם אינו מצוין במערכת המיחשוב. נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. שם.

עולה מנתוני מכון גרטנר כי בשנים אלו, כמעט כל היישובים העיקריים (שבהם מתגוררים עשרה נפגעי אלימות במעורבות נשק או יותר) היו ערבים או מעורבים, כפי שיוצג בטבלה 1:

טבלה 1: נפגעים מעבירות נשק ביישובים עיקריים, 2017-2020⁴³

מספר הנפגעים	יישוב	אוכלוסייה
97	אום אל-פחם	ערבית
68	ג'סר א-זרקא	
60	נצרת	
45	רהט	
44	טייבה	
40	טמרה	
36	תל שבע	
34	טירה	
33	ערערה	
24	כפר קאסם	
23	ג'לג'וליה	
22	כפר קרע	
22	ג'דידה-מכר	
21	קלנסווה	
17	יפיע	
16	באקה אל-גרביה	
15	כאבול	
15	מעלה עירון	
14	מג'ד אל-כרום	
12	ירכא	
11	חורה	
11	ערערה-בנגב	
10	שעב	
10	שפרעם	
10	כפר כנא	
10	שגב-שלום	
66	ירושלים	מעורבת
44	לוד	
41	רמלה	
40	חיפה	
35	תל אביב יפו	
23	עכו	
13	באר שבע	יהודית
12	נתניה	

בין היישובים העיקריים (שבהם התגוררו עשרה או יותר נפגעים מירי) יש 26 יישובים ערבים, שתי ערים יהודיות ושש ערים מעורבות.⁴⁴

⁴³ בטבלה מפורטים היישובים שבהם התגוררו יותר מעשרה נפגעים מעבירות נשק שאושפזו או נפטרו בבתי החולים. ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר – המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

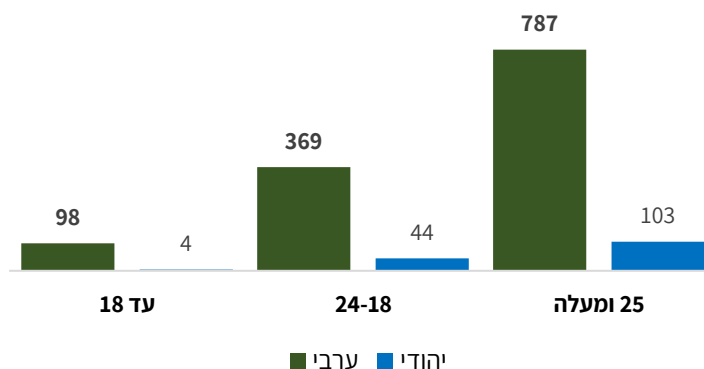
⁴⁴ אין בידינו נתונים על התפלגות הנפגעים בכל אחד מהיישובים המעורבים לפי קבוצת אוכלוסייה (יהודים וערבים).

להלן יוצגו בתרשים 12 נתוני מכון גרטנר על נפגעים מעבירות נשק בשנים 2017-2020, בפילוח לפי **קבוצות גיל** – בנפרד עבור יהודים וערבים.

תרשים 12: נפגעי אלימות באמצעות נשק (פצועים והרוגים) לפי קבוצות גיל,

⁴⁵2020-2017

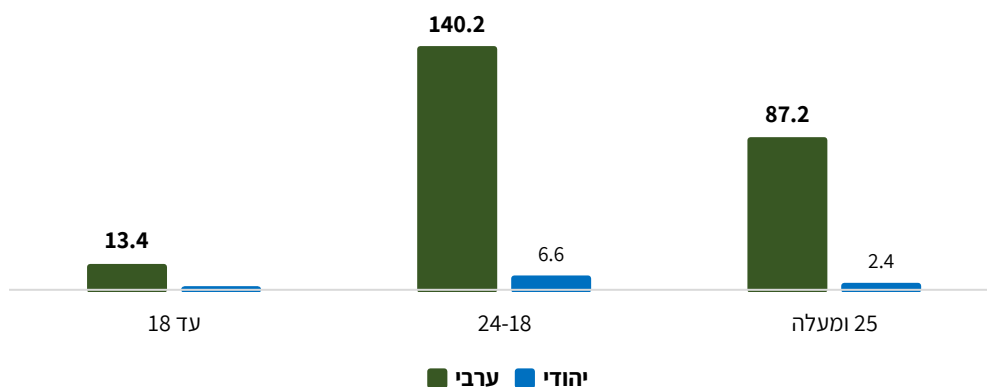
בשנים 2017-2020
ערבים היו 96%
מהקטינים ו-89%
מהבגירים שאושפזו
בבתי החולים עקב
אלימות באמצעות
נשק.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020, 63% מכלל נפגעי עבירות הנשק בישראל (ערבים ויהודים יחד) היו בגיל 25 ומעלה, 29% היו צעירים בטווח הגילים שבין 18-24 וכ-7% היו קטינים. **בשנים אלו ערבים היו 96% מהקטינים שנפגעו ו-89% מהבגירים שנפגעו.** בתרשים 13 יוצג שיקלול של מספר הנפגעים עם גודל האוכלוסיות הרלוונטיות (ערבים ויהודים בשלוש קבוצות הגיל).

תרשים 13: מספר נפגעי האלימות באמצעות נשק (פצועים והרוגים) בבתי החולים, לכל

⁴⁶100,000 תושבים, לפי קבוצות גיל, 2017-2020

⁴⁵ נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר – המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

⁴⁶ שם. לפי נתוני למ"ס, בסוף שנת 2019 היו בישראל 263,200 צעירים ערבים ו-665,700 צעירים יהודים (בגיל 18-24). למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, [לוח 2.3. אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת מין וגיל](#).

משקלול נתוני ההיפגעות מירי עם גודל הקבוצות הרלוונטיות עולים הממצאים האלו:

שכיחות ההיפגעות
בקרב צעירים ערבים
(בגיל 18-24) גדולה
פי 21 מזו של בני
גילם היהודים.
שכיחות ההיפגעות
בקרב מבוגרים
ערבים בגיל 25
ומעלה גדולה פי 36
מהשכיחות בקרב
יהודים.

- **בשלוש קבוצות הגיל, שכיחות ההיפגעות בקרב ערבים גדולה במידה ניכרת משכיחות ההיפגעות בקרב יהודים:** שכיחות ההיפגעות של הצעירים הערבים גדולה פי 21 מזו של בני גילם היהודים; שכיחות ההיפגעות בקרב מבוגרים ערבים בגיל 25 ומעלה גדולה פי 36 משכיחות זו בקרב יהודים. גם מידת ההיפגעות של קטינים ערבים היתה גדולה בהרבה מזו של קטינים יהודים (ראו תרשים 12 לעיל).⁴⁷
- שכיחות ההיפגעות של צעירים ערבים גדולה פי 1.6 מזו של מבוגרים ערבים, ושכיחות ההיפגעות של צעירים יהודים גדולה פי 2.7 מזו של מבוגרים יהודים.⁴⁸

הרוגים במעורבות נשק – נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית

להלן יוצגו נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית על 611 גופות של הרוגים במעורבות נשק, שהגיעו למרכז לבירור סיבת המוות.⁴⁹ נתונים אלו כוללים הן את הגופות שהגיעו ישירות מזירות המוות (589 גופות, כ-96% מכלל הגופות שהגיעו בשנים אלו) והן חלק מהגופות שהגיעו לבתי החולים והמשטרה מבקשת לחקור את סיבת המוות (22 גופות).⁵⁰ נזכיר כי לפי נתוני מכון גרטנר שהוזכרו לעיל, בשנים הנ"ל מתו בבתי החולים 70 נפגעים מעבירות נשק, ומכאן חישבנו כי 48 ממתים אלו לא הובאו למרכז הלאומי לרפואה משפטית.

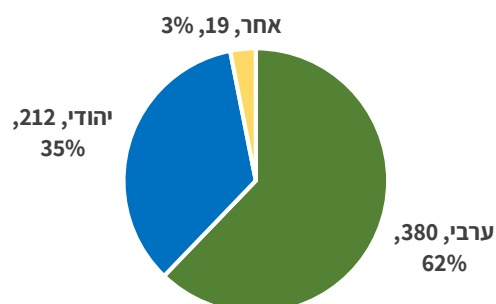
להלן יוצגו בתרשים 14 נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית על גופות שהובאו לשם קביעת סיבת המוות בשנים 2017-2020, בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה.

⁴⁷ שיעור ההיפגעות שחישבנו בעבור קטינים יהודים היה 0.2 נפגעים לכל 100,000 תושבים בני הקבוצה, אך מספרם המוחלט (ארבעה) הוא קטן ולכן החישוב אינו מדויק ולא הוצג בתרשים. שם.

⁴⁸ שם.

⁴⁹ יש מקרים שבהם היה מעורב נשק בארוע, אולם הסיבה הישירה למוות אינה בהכרח עקב פגיעת ירי. שיר אברמסקי, עוזרת למנהל המרכז הלאומי לרפואה משפטית, שיחת טלפון, 5 אפריל 2021.

⁵⁰ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר קשרי ממשל ותוכניות לאומיות, לשכת משנה למנכ"ל משרד הבריאות, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באפריל 2021, הועבר בדוא"ל, 26 באפריל 2021.

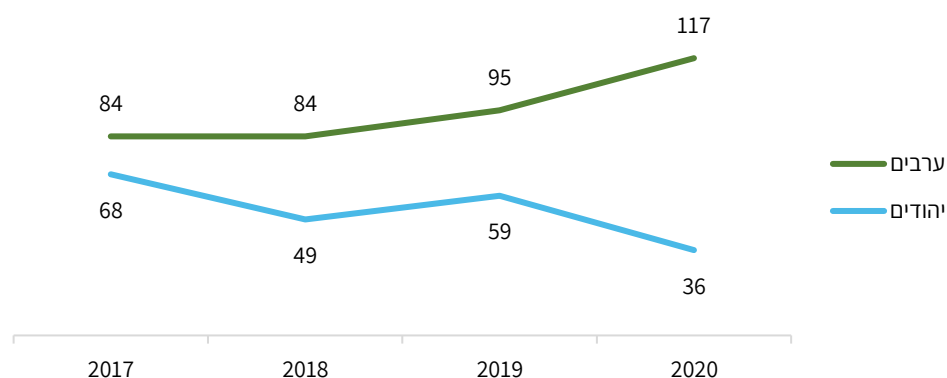
תרשים 14: גופות שהועברו למרכז הלאומי לרפואה משפטית לאחר ארועים במעורבות**נשק, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017-2020⁵¹**

בשנים 2020-2017
הגיעו למרכז הלאומי
לרפואה משפטית
611 גופות לצורך
בירור סיבת המוות,
62% מהן של ערבים,
35% מהן של יהודים.

בשנים אלו גדל
בכ-40% מספרן של
הגופות של בני
החברה הערבית
שהובאו לבירור סיבת
המוות.

לפי נתוני התרשים, 62% מ-611 הגופות שהגיעו למרכז הלאומי לרפואה משפטית בין השנים 2020-2017 היו של ערבים ו-35% מהן היו של יהודים. נתוני הקורבנות הערבים כוללים גם ערבים תושבי ישראל וגם קורבנות שאינם תושבי ישראל, שכן בקבוצה זו נכללים 21 קורבנות שהגיעו מיישובים שנמצאים באיזורי A או B (למשל שהגיעו מאיזורים שסווגו במערכת המיחשוב של המרכז הלאומי לרפואה משפטית בשמות: נפת ירדן, נפת רמאללה, נפת שכם או נפת ג'נין).⁵²

להלן יוצגו בתרשים 15 נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית על 592 גופות מכלל 611 הגופות, שלגביהן נרשמה קבוצת האוכלוסייה (יהודי או ערבי), שהובאו לצורך קביעת סיבת המוות בכל אחת מהשנים 2020-2017.⁵³

תרשים 15: גופות שהובאו למרכז הלאומי לרפואה משפטית לאחר ארועים במעורבות**נשק, לפי קבוצת אוכלוסייה ושנה, 2017-2020⁵⁴**

⁵¹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר קשרי ממשל ותוכניות לאומיות, לשכת משנה למנכ"ל משרד הבריאות, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באפריל 2021, הועבר בדוא"ל, 26 באפריל 2021.

⁵² שם.

⁵³ בתרשים לא נכללו 19 גופות בקטגוריית שקבוצת האוכלוסייה שלהם לא תועדה. שם.

⁵⁴ שם.

לפי נתוני התרשים, בארבע השנים האחרונות **מספר הגופות של ערבים שהגיעו למרכז לבירור גדל בהדרגה עד לשיעור מצטבר של כ-40%**; בתקופה זו מספר הגופות של יהודים השתנה באופן לא עקבי ובשנת 2020 קטן במידה ניכרת.

להלן יוצגו בטבלה 2 נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית על יישובי המגורים של מי שגופותיהם הובאו למרכז הלאומי לרפואה משפטית בשנים 2017-2020.

טבלה 2: גופות שהגיעו למרכז הלאומי לרפואה משפטית לאחר ארועים במעורבות נשק,

לפי יישובי מגורים עיקריים, 2017-2020⁵⁵

ישובים	הרוגים ערבים	הרוגים יהודים או אחרים
ערבים	23	-
אום אל פחם	18	-
טירה	17	-
כפר קאסם	14	-
טייבה	9	-
רהט	8	-
ג'סר א-זרקא	7	-
נצרת	7	-
קלנסווה	7	-
שפרעם	7	-
מעורבים	21	13
ירושלים	19	12
תל אביב יפו	15	12
לוד	21	3
רמלה	9	9
חיפה	6	3
עכו	-	11
יהודים	-	7
נתניה	-	7
אשדוד	-	7
באר שבע	-	7
בת ים	-	7

לפי נתונים אלו של המרכז הלאומי לרפואה משפטית, בשנים 2017-2020 מספר גדול של גופות הגיע לבירור סיבת המוות מאום אל-פחם, טירה, כפר קאסם וטייבה.⁵⁶ נזכיר כי יישובים אלו היו בין הגבוהים במספר הקורבנות מתוקנן לגודל האוכלוסייה (בין 5 ל-10.5 קורבנות ל-1,000

⁵⁵ היישובים מסודרים לפי סדר יורד של מספר ההרוגים הכולל. בין 611 הגופות שנכללו ברשימת משרד הבריאות, עבור 50 גופות מקום המגורים מוגדר "לא קיים". מירי כהן, מנהלת תחום בכיר קשרי ממשל ותוכניות לאומיות, לשכת משנה למנכ"ל משרד הבריאות, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באפריל 2021, הועבר בדוא"ל, 26 באפריל.

⁵⁶ מאום אל-פחם שבה מתגוררים כ-55 אלף תושבים הגיעו 23 גופות; מטירה שבה מתגוררים כ-26,000 תושבים הגיעו 18 גופות; מכפר קאסם שבו מתגוררים כ-23,000 תושבים הגיעו 17 גופות; מטייבה שבה מתגוררים כ-44,000 תושבים הגיעו 14 גופות.

תושבים) גם בין תיקי המשטרה. גם מערים מעורבות הגיע מספר גדול של גופות - 91 של בני החברה הערבית ו-52 של יהודים - בעיקר מירושלים, תל אביב יפו, לוד ורמלה.

קורבנות עבירות הנשק – סיכום

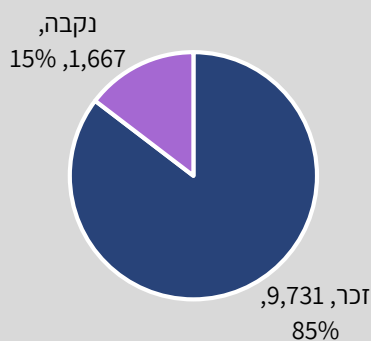
לפי נתוני המשטרה, בשנים 2017-2020 נרשמו בתיקי חקירה של המשטרה כמעט 11,000 קורבנות של עבירות נשק (פצועים והרוגים). בתקופה זו נהרגו עקב עבירות אלו לפחות 650 בני אדם ובמקביל לכך כ-1,400 קורבנות נפצעו במידה שהצדיקה פנייה לטיפול בבית חולים. חלק הארי של קורבנות אלו הם ערבים שמתגוררים ביישובים ערבים או מעורבים.

בהקשר זה נציין כי בדוח שהוגש לאחרונה למשטרת ישראל על ידי גורמים באקדמיה **הוצע להשתמש בכמה מדדים ליעילות המאבק של המשטרה בעבירות ירי, שכן למדדים שונים יש חסרונות שונים**. בין היתר נכתב כי "ראוי אולי **למדוד גם את הנזק ולא רק לספור כל אירוע כבעל אותה חשיבות**". כמו כן נטען כי ספירת אירועים עלולה להיות פשטנית מכדי שתשמש כמדד ליעילות פעולות המשטרה.⁵⁷

נפגעים מעבירות נשק – חלוקה מגדרית

תרשים 16: נתוני המשטרה על קורבנות (פצועים והרוגים) בתיקי עבירות נשק, לפי מגדר,

2017-2020⁵⁸

⁵⁷ יעל ליטמנוביץ, באדי חסיסי, דייוויד וייסבורד, שני תשובה, המכון לקרימינולוגיה, האוניברסיטה העברית (ספטמבר 2019). תקציר הדוח פורסם במסגרת: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, אגף תכנון וארגון, העיקר במחקר 2020, אספות מאמרים בנושאי משטרה, מחקר הערכת תוכנית אמו"ן – טיפול משטרת ישראל בעבירות ירי בחברה הערבית, עמ' 226-246.

⁵⁸ נתונים אלו אינם כוללים 204 קורבנות בתיקי עבירות נשק, שהמגדר שלהם לא צוין במערכת המיחשוב של המשטרה. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020 נרשמו כקורבנות בתיקי עבירות נשק 9,731 גברים, נערים או ילדים (85% מהקורבנות) ו-1,667 נשים, נערות או ילדות (15% מהקורבנות). נתונים אלו כוללים ערבים ויהודים יחד. נציין כי אלו אינם כל מקרי הפגיעה בנשים בשנים אלו, אלא רק הארועים שנרשמו בתיקי עבירות נשק.

תרשים 17: נתוני מכון גרטנר על נפגעי אלימות באמצעות נשק, לפי מגדר, 2017-2020⁵⁹

לפי נתוני מכון גרטנר על כלל הנפגעים שאושפזו בבתי החולים או נפטרו בחדרי המיון, יש הבדל בין יהודים לערבים בשיעור הנשים בקרב הנפגעים מירי. שיעור הנשים שנפגעו מירי מכלל הנפגעים היהודים היה 8%, והשיעור המקביל בקרב ערבים היה כ-3.5%.

גם לפי נתוני המרכז הלאומי לרפואה משפטית, נשים הן מיעוט ההרוגים במעורבות נשק ויש הבדל בעניין זה בין נשים יהודיות לערביות - בשנים 2017-2020 חלקן של הנשים בין ההרוגים הערבים היה 12% (למרכז הגיעו גופותיהם של 46 נשים ערביות ושל 330 גברים ערבים) ואילו חלקן של הנשים בין ההרוגים היהודים היה 28% (למרכז הגיעו גופותיהם של 58 נשים יהודיות ושל 149 גברים יהודים).⁶⁰

⁵⁹ נתוני נובמבר ודצמבר 2020 אינם מלאים. ד"ר מורן בודס, מנהל בפועל של המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה, מכון גרטנר – המכון לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דוא"ל, 31 בדצמבר 2020.

⁶⁰ בנתונים אלו נכללו 583 הגופות שלגביהן תועדו המגדר וקבוצת האוכלוסייה. מירי כהן, מנהלת תחום בכיר קשרי ממשל ותוכניות לאומיות, לשכת משנה למנכ"ל משרד הבריאות, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באפריל 2021, הועבר בדוא"ל, 26 באפריל 2021.

3. נתונים על תיקי חקירה שנפתחו בגין עבירות נשק

בפרק הקודם הוצגו נתונים על **קורבנות** עבירות הנשק שתועדו במשטרה או בגופי מערכת הבריאות. בפרק זה יוצגו נתונים על **תיקים** שנפתחו בגין **13 עבירות, שיכנו בהמשך המסמך עבירות נשק**, ועל החשודים בתיקים אלו. להלן שמות העבירות **כפי שהן רשומות במערכת המיחשוב של המשטרה**: ירי מנשק חם שלא כדין; היורה מנשק חם שלא כדין במקום מגורים או במקום אחר שיש בירי בו כדי לסכן חיי אדם; היורה מנשק חם שלא כדין במקום מגורים באופן שיש בו כדי לסכן חיי אדם; רכישת או החזקת נשק חם שלא כדין; נשיאת או הובלת נשק חם שלא כדין; ירי מנשק חם באיזור מגורים; ביצוע עסקה אחרת בנשק; ייצור, יבוא ויצוא נשק בלי רשות; מכירה או מסירת נשק ללא מורשה בזדון; מכירה או מסירת נשק ללא מורשה ברשלנות; רכישת או החזקת חלק של נשק או תחמושת; סחר או עסקה למסירת החזקה בנשק לאחר; נשיאת או הובלת חלק של נשק או תחמושת.⁶¹

נקודה למחשבה: על מה מעיד שינוי עם הזמן בנתוני עבירות הנשק?

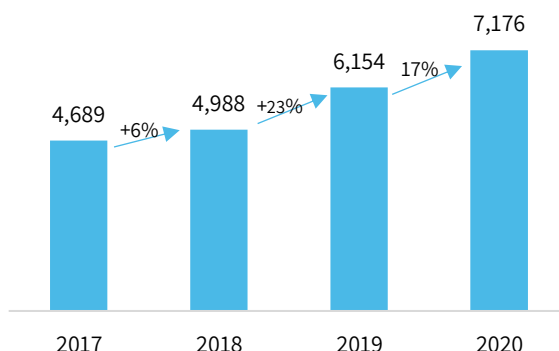
בטרם יוצגו הנתונים נציין כי שינוי בנתוני **פתיחת** התיקים שנפתחו במהלך השנים יכול לשקף שינוי במספר העבירות בפועל, אך הוא יכול גם לשקף שינוי בשיעור הדיווח או התלונות של אזרחים במשטרה וכן שינויים באכיפה, למשל בעקבות פתיחת תחנות משטרה ביישובים ערבים בשנים האחרונות או עקב מאמץ ממוקד של המשטרה בתחום עבירות הנשק.⁶² מנגד, השינויים עם הזמן בנתוני נפגעי העבירה (הרוגים ופצועים) שהוצגו **בפרק 2.2**, מעידים בצורה ברורה יותר על השינויים במספר העבירות בפועל, גם אם הם אינם מייצגים את כלל עבירות הנשק.

⁶¹ עבירות אלו במערכת המיחשוב של המשטרה מקבילות לכמה סעיפים **בחוק העונשין, תשל"ז – 1977**: 340 א. ו-144.

⁶² נציין כי יש לראות את נתוני שנת 2020 גם בהקשר של מגבלות הקורונה שהוטלו לסירוגין במהלך השנה ויתכן ששינוי במידה מסוימת את דפוסי העבריינות, לכל הפחות ככל שהם משתקפים בנתוני התיקים במשטרה ובנתוני מערכת הרווחה (לדוגמה, קיטון במספר עבירות פריצה לבתים, ולעומת זאת גידול במספר הדיווחים האלימות בין בני זוג). משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, חוליית הפקת מידע, **משטרת ישראל - השנתון הסטטיסטי 2020**, מאי 2021.

בתרשים 18 יוצגו נתונים על **23,007 תיקים** שנפתחו בשנים 2017-2020 בגין עבירות נשק.

תרשים 18: תיקי עבירות נשק שנפתחו בשנים 2017-2020⁶³

בין 2017-2020 גדל מספר תיקי עבירות הנשק ב-53%.

לפי נתוני התרשים, בין השנים 2017-2020 נפתחו במשטרה 23,007 תיקים בגין עבירות הנשק שהוזכרו לעיל. בשנים אלו נרשם גידול הדרגתי ועקבי במספר התיקים – מ-4,689 תיקים בשנת 2017 ל-4,988 תיקים ב-2018 (גידול של 6%), 6,154 תיקים ב-2019 (גידול של 23% מהשנה שלפניה) ול-7,176 תיקים ב-2020 – גידול של 17% בהשוואה לשנה הקודמת. **בסך הכול בין השנים 2017-2020 גדל מספרם של כלל תיקי עבירות הנשק בכ-53%.**

נתונים על החשודים בתיקי עבירות נשק

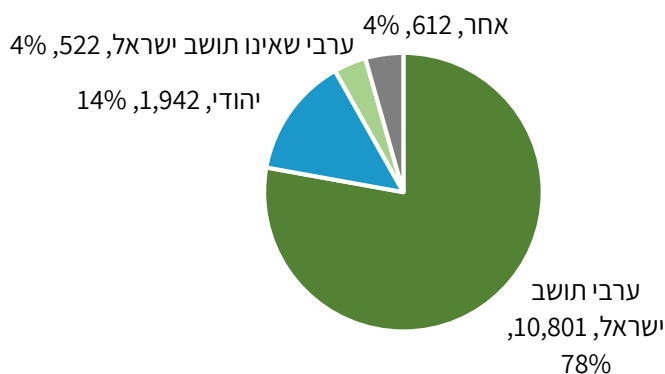
מכלל 23,007 התיקים שנפתחו בגין עבירות הנשק בשנים 2017-2020 יש 9,558 תיקים שבהם לא נרשם חשוד או נילון (42% מכלל התיקים) ואי-אפשר לפלח את נתוניהם לפי מאפייני החשודים (למשל לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל או מגדר).

להלן יוצגו נתוני המשטרה מארבע השנים שהוזכרו לעיל על **13,877 תיקים גלויים** (כלומר תיקים שבהם נרשם חשוד או נילון) בפילוח לפי **קבוצות האוכלוסייה האלו: יהודים, ערבים תושבי ישראל, ערבים שאינם תושבי ישראל ואחרים** (כלומר מי שאינם שייכים לשלוש הקבוצות שהוזכרו לעיל, למשל עובדים זרים, מבקשי מקלט ותיירים).

יודגש, כי אי-אפשר להשוות בין נתוני החשודים לנתוני הקורבנות שהוצגו לעיל, מפני שבתיק משטרה אחד יכולים להירשם חשוד אחד או יותר (ויש גם תיקים שלא נרשמו בהם חשודים), ובדומה לכך יכולים להרשם קורבן אחד או יותר ויש תיקים שלא נרשמו בהם קורבנות.

⁶³ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

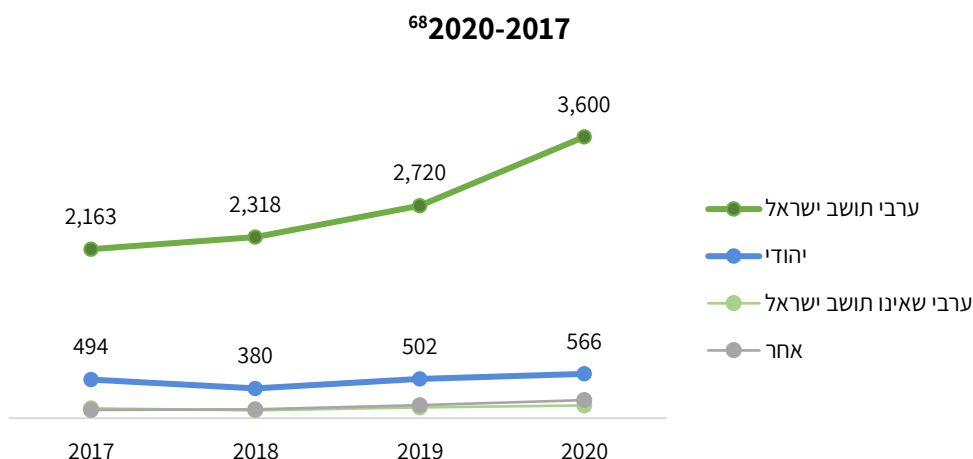
תרשים 19: תיקי עבירות נשק, לפי קבוצת אוכלוסייה של החשודים, 2017-2020⁶⁴

לפי נתוני התרשים, בסך כל ארבע השנים 2017-2020 נפתחו 10,801 תיקי עבירות נשק שבהם החשוד היה ערבי תושב ישראל (78% מהתיקים)⁶⁵ ו-1,942 תיקים שבהם החשוד היה יהודי (14% מהתיקים)⁶⁶, זאת בשעה שערכים הם כחמישית מתושבי ישראל, כלומר- **היה ייצוג-יתר ניכר של ערבים בקרב החשודים בעבירות נשק**. בשנים אלו, בקבוצת האוכלוסייה האחרות שמוצגות בתרשים מספר התיקים היה קטן בהרבה (ב-4% מהתיקים החשוד היה ערבי שאינו תושב ישראל וב-4% מהם נרשם חשוד "אחר").⁶⁷

להלן יוצגו נתונים אלו גם על ציר הזמן.

תרשים 20: עבירות נשק, לפי קבוצת האוכלוסייה של החשודים ושנת פתיחת התיק, 2017-2020⁶⁸

בשנים 2017-2020
78% מהחשודים
בתיקים הגלויים היו
ערבים תושבי ישראל
ו-14% היו יהודים.
השאר היו ערבים
שאינם תושבי ישראל
או אחרים.
זהו ייצוג-יתר ניכר
לערבים תושבי
ישראל בקרב
החשודים בעבירות
נשק.

בשנים אלו מספר
החשודים שהם
ערבים תושבי ישראל
גדל ב-66%.

⁶⁴ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

⁶⁵ בתיקים אלו נרשמו 15,011 עבירות נשק. שם.

⁶⁶ בתיקים אלו נרשמו 2,416 עבירות. שם.

⁶⁷ ב-522 תיקים שבהם החשודים היו ערבים שאינם תושבי ישראל נרשמו 739 עבירות נשק וב-612 תיקים שבהם נרשמו חשודים "אחרים" נרשמו 835 עבירות נשק.

⁶⁸ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

לפי נתוני התרשים, **בשנים 2017-2020 היה גידול ניכר ועקבי במספר התיקים שבהם נרשמו חשודים ערבים** - מ-2,163 תיקים בשנת 2017 ל-3,600 תיקים בשנת 2020 (גידול של 66%); זאת בעוד שבמספר התיקים שבהם נרשמו חשודים יהודים נרשמה מגמה מעורבת שבסופה עלייה מתונה. איננו יודעים האם הסיבה לעלייה במספר התיקים שבהם יש חשודים ערבים היא גידול במספר העבירות בפועל, הגברת דיווחי האזרחים או הגברת האכיפה.

המשרד לביטחון הפנים העביר לבקשתנו גם פילוח של נתוני התיקים האלו לפי **סוג עבירת הנשק**. לצורך ניתוח הנתונים חילקנו את 13 העבירות שהוזכרו לעיל לשלוש קטגוריות: א. עבירות ירי;⁶⁹ ב. ייצור נשק, מכירתו או הברחתו;⁷⁰ ג. רכישת נשק, החזקתו, נשיאתו או הובלתו שלא כדין.⁷¹ **נקדים ונציין את חומרתן היחסית של עבירות ייצור נשק, מכירתו או הברחתו, אשר ככלל נעשות בידי עבריינים שהם צומת מרכזית בהפצת הנשק; עבירות אלו נחשבות לחמורות וחוק העונשין קבע להן עונש מאסר מירבי ארוך יחסית לעבירות הנשק האחרות - 15 שנות מאסר.⁷²**

בתרשים 21 יוצגו נתונים על העבירות שנרשמו בתיקים אלו בפילוח לפי קבוצות אוכלוסייה של החשודים (מלבד הקבוצה "אחר" שמספר התיקים בה היה קטן).

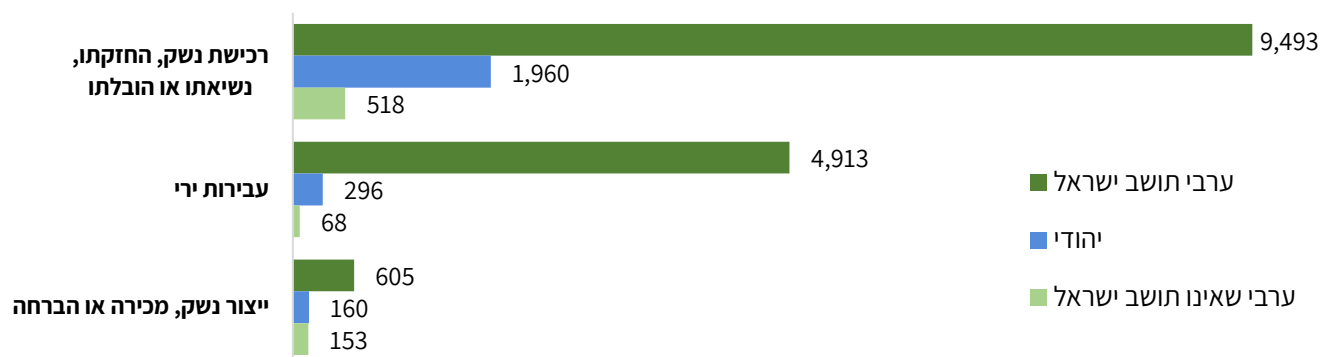
⁶⁹ עבירות ירי כוללות: ירי מנשק חם שלא כדין; ירי מנשק חם באזור מגורים; ירי מנשק חם שלא כדין במקום מגורים או במקום אחר שיש בירי בו כדי לסכן חיי אדם; ירי מנשק חם שלא כדין באופן שיש בו כדי לסכן חיי אדם. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

⁷⁰ עבירות אלו כוללות: מכירה או מסירת נשק ללא מורשה בזדון; מכירה או מסירת נשק ללא מורשה ברשלנות; ייצור, יבוא ויצוא נשק בלי רשות; סחר או עיסקה למסירת החזקה בנשק לאחר; ביצוע עסקה אחרת בנשק, יצור, יבוא, ויצוא נשק בלי רשות. שם.

⁷¹ עבירות אלו כוללות: רכישת או החזקת נשק שלא כדין; נשיאת או הובלת נשק שלא כדין; רכישת או החזקת חלק של נשק או תחמושת; נשיאת או הובלת חלק של נשק או תחמושת. שם.

⁷² לא נפרט במסגרת זו מהי הענישה על כל אחד מסעיפי עבירות הנשק, אך נציין כי העונשים המירביים בגיןן של שאר העבירות נעים בין שנתיים מאסר לעשר שנות מאסר. [חוק העונשין, תשל"ז – 1977](#) ס' 144, 340א.

תרשים 21: עבירות נשק לפי סוג העבירה וקבוצות אוכלוסייה עיקריות, 2017-2020⁷³

66% מעבירות הנשק
הן עבירות רכישת
נשק, החזקתו,
נשיאת או הובלתו.
29% מעבירות הנשק
הן עבירות ירי.
5% מעבירות הנשק
הן עבירות חמורות
יחסית של ייצור נשק,
מכירתו או הברחתו.
בכל סוגי העבירות יש
ייצוג-יתר לחשודים
ערבים תושבי ישראל.

לפי נתוני התרשים שני שלישים (66%) מעבירות הנשק הן עבירות רכישת נשק, החזקתו, נשיאתו או הובלתו. 29% מהעבירות הן עבירות ירי⁷⁴ ו-5% הן עבירות חמורות יותר של ייצור נשק, מכירתו או הברחתו. איננו יודעים האם מיעוט התיקים שנפתחו בגין העבירות האלו נובע מקושי של המשטרה לאתר את העבריינים, או מכך שמספרן של עבירות אלו בפועל הוא קטן יחסית. עוד עולה מנתוני התרשים כי:

- חשוד ערבי תושב ישראל נרשם ב-90% מתיקי עבירות ירי.
- חשוד ערבי תושב ישראל נרשם בכ-80% מתיקי עבירות רכישת נשק, החזקתו, נשיאתו או הובלתו.
- חשוד ערבי תושב ישראל נרשם בכשני שלישים מתיקי ייצור נשק, מכירתו או הברחתו. שאר החשודים בעבירות אלו הם יהודים (17%) וערבים שאינם תושבי ישראל (17%) אך מספרם קטן יחסית.

להלן יוצגו נתונים אלו גם על ציר הזמן.

⁷³ הנתונים בתרשימים אינם כוללים מספר קטן של תיקים שנפתחו בקבוצה שכונתה "אחר". תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

⁷⁴ נזכיר כי לפי נתוני הפניות למוקד 100 שהוצגו בפרק 2.1, בארבע השנים 2017-2020 נרשמו כ-35,000 פניות למוקד עקב עבירות ירי, ובאותה תקופה נפתחו כ-5,300 תיקי חקירה עקב עבירות אלו. יודגש כי לא בכל פניה למוקד נפתח תיק חקירה במשטרה וכי חלק מתיקי החקירה נפתחים ללא קשר לפניות למוקד המשטרה.

תרשים 22: תיקי עבירות נשק לפי סוג העבירה וקבוצות אוכלוסייה עיקריות, בכל אחת מהשנים 2017-2020⁷⁵

לפי נתוני התרשים עיקר הגידול במספר תיקי עבירות הנשק נובע מגידול במספר החשודים שהם ערבים תושבי ישראל ובייחוד בתיקי עבירות ירי, שמספרם **הוכפל** (מ-883 ל-1,824) ובתיקי עבירות רכישת נשק, החזקתו, נשיאתו או הובלתו שמספרם **גדל בכ-54%** (מ-1,968 ל-3,023). בשני סוגי עבירות אלו, הגידול ניכר במיוחד בין 2019 ל-2020. **בעבירות ייצור נשק, סחר או**

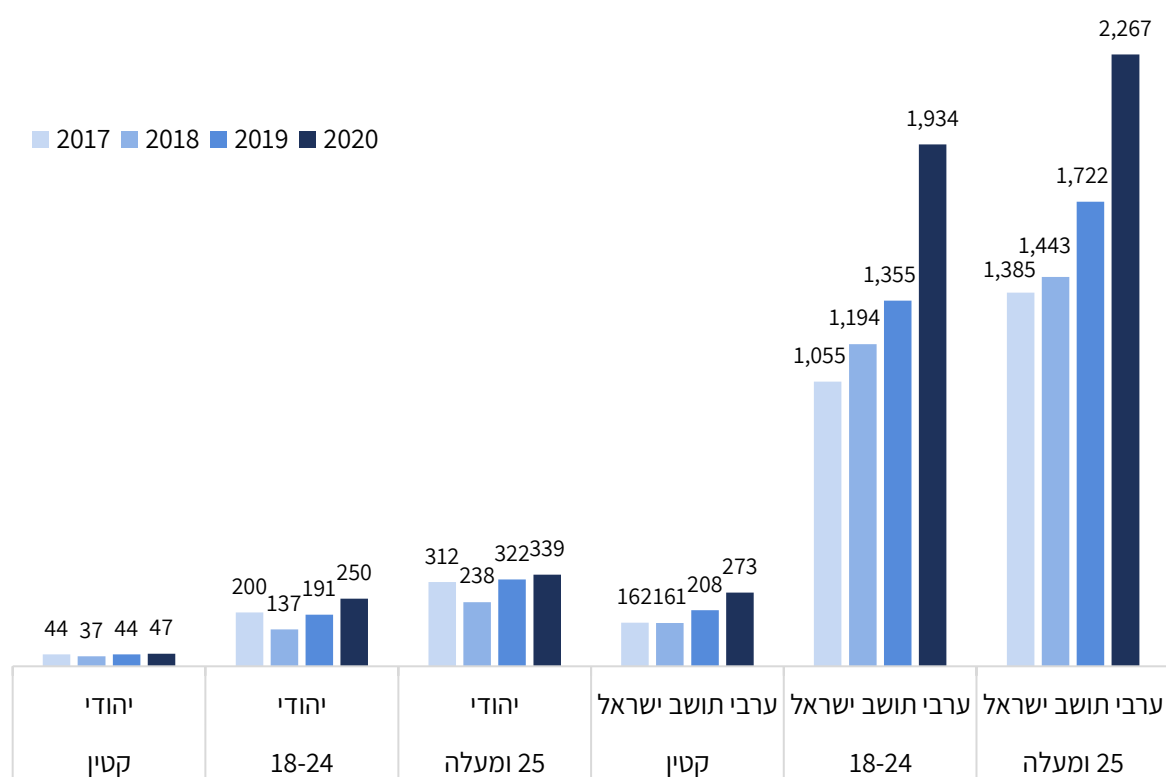
⁷⁵ הנתונים בתרשימים אינם כוללים מספר קטן של תיקים שנפתחו בקבוצה שכונתה "אחר". תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

הברחה נרשמה מגמה מעורבת ובין שנת 2017 לשנת 2020 נרשם גידול של 36% במספר התיקים שבהם החשוד הוא ערבי תושב ישראל.

בתיקים שבהם נרשם חשוד יהודי היתה מגמה מעורבת בשלושת סוגי העבירות, ובכל מקרה מספרם כאמור קטן יחסית.

להלן יוצגו נתוני המשטרה על החשודים בעבירות נשק, בשתי קבוצות האוכלוסייה העיקריות – יהודים וערבים תושבי ישראל, בפילוח לפי קבוצות גיל של החשודים.

תרשים 23: תיקי עבירות נשק לפי קבוצות אוכלוסייה עיקריות וקבוצות גיל, 2017-2020⁷⁶

בשנים 2020-2017 גדל בעקביות מספר החשודים שהם ערבים תושבי ישראל, ובייחוד בקבוצת הצעירים בגילאי 18-24, שמספרם גדל ב-83%.

לפי נתונים אלו, בארבע השנים האחרונות **נרשם גידול עקבי במספר החשודים הערבים תושבי ישראל בכל קבוצות הגיל. הגידול החד ביותר נרשם בקבוצת הצעירים הערבים תושבי ישראל, שגילם 18-24 – גידול של 83% בארבע השנים האלו (ובייחוד בין 2019 ל-2020).** מספר **הקטינים** הערבים שנחשדו בעבירות נשק קטן יחסית למספר הבגירים, אך בארבע השנים האחרונות הוא גדל ב-69% ובתקופה זו גדל גם מספר החשודים הבוגרים שגילם 25 ומעלה ב-64%. בתקופה זו נרשמה מגמה מעורבת (ירידה ולאחר מכן עליה) במספר

⁷⁶ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

החשודים היהודים הבגירים, ובמידה מסויימת גם במספר הקטינים. בפרק 8 נעסוק בין היתר בתוכניות של צוות המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית באשר **לקבוצת הצעירים** ובהחלטת הממשלה מס' 852 שבה אימצה הממשלה את המלצות הוועדה והוסיפה עליהן צעדים להתמודדות עם עבירות הנשק.⁷⁷

על מנת ללמוד על הקשר בין עבירות נשק לבין עבריינות כללית, פנינו למשרד לביטחון הפנים בבקשה לנתונים על התיקים שנפתחו לחשודים בעבירות נשק (עקב כל העבירות ולא רק עקב עבירות נשק). להלן יוצגו בטבלה 3 נתונים על חשודים אלו שנרשמו בתיקים שנפתחו בשנים 2017-2020, ועל תיקים נוספים שנפתחו להם במשטרה.

טבלה 3: מספר תיקים לחשוד בעבירות נשק, בקרב יהודים וערבים תושבי ישראל⁷⁹

מספר התיקים לחשוד בעבירות נשק	חשוד יהודי (ואחוז מכלל החשודים היהודים)	חשוד ערבי תושב ישראל (ואחוז מכלל החשודים הערבים תושבי ישראל)
תיק אחד	403 (16%)	2,464 (18%)
שניים עד חמישה תיקים	663 (27%)	5,625 (41%)
שישה עד עשרים תיקים	919 (38%)	4,687 (34%)
21 תיקים ומעלה⁷⁸	461 (19%)	873 (6%)
סך הכול	2,446 (100%)	13,649 (100%)

מהנתונים שהוצגו בטבלה עולה כי **לרוב גדול של החשודים בעבירות נשק (הן יהודים והן ערבים) נפתחו תיקים נוספים במשטרה ורק למיעוטם התיק שבו נרשמה עבירת הנשק הוא תיק יחיד – לפחות ל-82% מהחשודים בעבירות נשק יש תיקים נוספים במשטרה, וחלקם נרשמו כחשודים בעשרות תיקים נוספים.**⁸⁰

עבירות נלוות לעבירות נשק

מכלל 23,007 התיקים שנפתחו בשנים 2017-2020, ב-12,309 תיקים נרשמו גם עבירות נלוות שאינן בהכרח עבירות נשק (לדוגמה תיקים שבהם נרשמה עבירת נשק יחד עם עבירת סמים או יחד עם עבירת איומים). המשרד לביטחון הפנים העביר לבקשתנו נתונים על העבירות הנלוות בפילוח לפי קבוצות האוכלוסייה שהוזכרו לעיל. לפי נתוני המשטרה, בשנים 2017-2020

⁷⁷ החלטת ממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35, מדיניות ממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית והעצמת החברה הערבית בישראל ותיקון החלטות ממשלה, 1 במרץ 2021.

⁷⁸ המספר המירבי של תיקים שנפתחו לחשוד יהודי הוא 101 והמספר המירבי של תיקים שנפתחו לחשוד ערבי תושב ישראל הוא 206. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סג"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

⁷⁹ שם.

⁸⁰ שם.

לרוב גדול של החשודים בעבירות נשק (לפחות 82%) יש תיקים נוספים במשטרה ורק למיעוטם התיק שבו נרשמה עבירת הנשק הוא תיק יחיד.

בכשליש מהתיקים שבהם נרשמו עבירות נלוות (3,885 תיקים) לא נרשמו חשודים או נילונים, ומשום כך לא נוכל לפלח נתונים אלו לפי קבוצות אוכלוסייה; 8,424 תיקים (כשני שלישים מהתיקים שבהם נרשמו עבירות נלוות) היו תיקים גלויים שבהם נרשמו 8,996 עבירות נלוות – **72% מעבירות אלו יוחסו לחשודים ערבים תושבי ישראל**, ו-17% יוחסו לחשודים יהודים; השאר יוחסו לערבים שאינם תושבי ישראל או לאחרים.

העבירות הנלוות שייכות למגוון רחב של תחומים ובכל אחת מקבוצות האוכלוסייה נמסרו לנו נתונים על כמה מאות סוגי עבירות.⁸¹ למען הפשטות יוצגו להלן נתונים על עבירות נבחרות – השכיחות ביותר או החמורות ביותר. לפי נתוני המשטרה, בשנים 2017-2020:

- **העבירות הנלוות הנפוצות ביותר בתיקים גלויים שבהם נרשם חשוד יהודי, היו עבירות סמים – כשני שלישים מהעבירות הנלוות,**⁸² בעוד שבתיקים שבהם נרשם חשוד ערבי רק חמישית מהעבירות היו עבירות סמים.⁸³
- **העבירה הנלווית הנפוצה ביותר בתיקים גלויים שבהם נרשם חשוד ערבי תושב ישראל היתה קשירת קשר לביצוע פשע** – עבירה זו נרשמה בכ-30% מהתיקים בהם חשודים ערבים (ובכ-31% מתיקי החשודים היהודים).
- **עבירת איומים** היא עבירה שכיחה נוספת – כ-18% מהעבירות הנלוות שיוחסו לחשודים ערבים תושבי ישראל וכ-12% מהעבירות הנלוות שיוחסו לחשודים יהודים. נציין כי בתיקים שבהם נרשמה עבירת איומים כ-20% מהתיקים אינם תיקים גלויים.
- **עבירות היזק לרכוש** – היו שכיחות יחסית בתיקים גלויים שבהם נרשמו חשודים ערבים תושבי ישראל ופחות שכיחות בתיקים שבהם החשוד היה יהודי,⁸⁴ אך נציין כי בעבירה זו שיעור התיקים הגלויים הוא קטן יחסית (כ-41%).
- **מפאת חומרתן נציג גם נתונים על 114 עבירות המתה שתועדו בתיקים שבהם נרשמה גם עבירת נשק** (109 מהן נרשמו בתיקים גלויים): 80 עבירות המתה שבהן החשוד היה ערבי תושב ישראל, 12 עבירות המתה שבהן החשוד היה יהודי, ארבע עבירות המתה שבהן החשוד

⁸¹ בין היתר נמסרו נתונים על עבירות אלימות, תקיפה, איומים, עבירות המתה, סמים, עבירות מין ועבירות בין בני זוג.

⁸² 67% מהעבירות הנלוות שיוחסו לחשודים יהודים היו עבירות סמים (1,013 עבירות). לצורך החישוב כללנו בין עבירות הסמים את סעיפי העבירה האלו: גידול, ייצור או הכנת סמים מסוכנים; החזקת חצרים לעישון או הכנת סמים או מכירתם או עשייתם; ניהול חצרים לעישון או הכנת סמים או מכירתם או עשייתם; החזקת כלים להכנת סם לצריכה עצמית; ייצוא, יבוא, מסחר או הספקת סמים מסוכנים; תיווך בעסקי סמים מסוכנים, הדחת קטין לסמים מסוכנים; החזקה או שימוש בסמים שלא לצריכה עצמית; החזקה או שימוש בסמים לצריכה עצמית; החזקת כלים להכנת סם שלא לצריכה עצמית; גידול, הכנה, הפקת סם מסוכן; החזקה ושימוש בסם; החזקת כלים להכנת סם; ייצוא או יבוא או מסחר או הספקת סמים; תיווך בסם. עבירות אלו אינן כוללות נהיגה תחת השפעת סמים.

⁸³ 21% מהעבירות הנלוות שיוחסו לחשודים ערבים תושבי ישראל היו עבירות סמים (1,383 עבירות).

⁸⁴ עבירות היזק לרכוש כוללות בעיקר את עבירת היזק לרכוש במזיד ומספר קטן יחסית של עבירות היזק לרכוש בתנאים מחמירים. עבירות אלו נרשמו ב-1,009 תיקים גלויים שבהם היו חשודים ערבים תושבי ישראל (15% מכלל התיקים שבהם היה חשוד מקבוצת אוכלוסייה זו, וב-56 תיקים גלויים שבהם היה חשוד יהודי (4% מהתיקים שבהם היה חשוד יהודי)).

בשני שלישים מהתיקים הגלויים שבהם חשודים יהודים נרשמו גם עבירות סמים.

העבירות הנלוות הנפוצות בתיקים של חשודים ערבים תושבי ישראל הן קשירת קשר לביצוע פשע ואיומים.

בקרב שלושה רבעים מהתיקים שבהם נרשמה עבירת המתה יחד עם עבירת נשק נרשם חשוד ערבי תושב ישראל.

היה ערבי שאינו תושב ישראל ו-13 עבירות שבהן היה חשוד "אחר" ובסך הכול 109 עבירות המתה בתיקים **גלויים** שנרשמה בהם עבירת נשק.⁸⁵ יודגש כי נתונים אלו אינם כוללים את כל עבירות ההמתה שנרשמו בתיקי המשטרה בתקופה זו, אלא רק את אלו שבמעורבות נשק.

נסיבות העבירה בתיקי עבירות נשק

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד לביטחון הפנים בבקשה לנתונים על הנסיבות שבהן נעברו עבירות הנשק (למשל ירי בחתונות או איומים על אנשי ציבור). לפי נתונים שהמשרד העביר נראה כי נתוני המשטרה בעניין זה נאספים באופן חלקי והם אינם מאפשרים לקבל תמונת מצב על כלל הנסיבות שבהן נעשו עבירות הנשק – מכלל 23,007 התיקים שנפתחו בגין עבירות נשק, הנסיבות תועדו בכ-2,000 תיקים בלבד.

טבלה 4: נסיבות שכיחות בתיקי עבירות הנשק, שבהם צוינו הנסיבות, 2017-2020⁸⁶

מספר התיקים	נסיבות
1,403	ביריונות
160	איש ציבור מאויים
153	פשעה לאומנית ערבית
107	ארגוני פשיעה או סכסוך בין עבריינים
94	סכסוך בין חמולות
83	בחירות לרשויות המקומיות 2018
62	ירי בחתונות
32	איש משטרה מאויים
30	סכסוך עסקי
29	הפרות סדר של פלסטינים

לפי נתוני הטבלה, הנסיבות הנפוצות ביותר שתועדו מכונות במערכת המיחשוב של המשטרה **"ביריונות"**; נסיבות אלו צוינו ב-1,403 תיקי עבירות נשק; לפי נתוני המשטרה חלקם תיקים גלויים ונרשמו בהם 813 חשודים - 680 מהם ערבים תושבי ישראל ו-58 מהם יהודים.

בנסיבות של **איומים על אישי ציבור** נפתחו בארבע השנים האחרונות 160 תיקי עבירות נשק ולפי נתוני המשטרה חלקם גלויים, ונרשמו בהם 87 חשודים - רובם הגדול (71) ערבים תושבי

⁸⁵ הנתונים כוללים את עבירות ההמתה האלו: רצח לאחר תכנון; רצח במטרה לאפשר עבירה אחרת; רצח חסר ישע או קטין; רצח תוך יצירת סכנה לאדם נוסף; רצח כמעשה טרור; הריגה; רצח בנסיבות מחמירות שאינו מבטא דרגת אשמה חמורה במיוחד; רצח בכוונה תחילה; הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם; הגורם בכוונה או באדישות למותו של אדם בנסיבות מחמירות; המתה בקלות דעת. בין עבירות ההמתה לא כללנו מספר קטן של נסיונות לרצח. נציין כי בשנת 2019 שונה מדרג עבירות ההמתה ולכן חלק מסעיפי עבירה שהוזכרו לעיל נקבעו עד שנת 2019 וחלקם מ-2019 ואילך. משום כך, אין אפשרות לעקוב אחר המגמות בעבירות אלו.

⁸⁶ סיווג הנסיבות ושמות הקטגוריות נדלו ממערכת המיחשוב של המשטרה.

ישראל.⁸⁷ נציין כי עניין ראשי הרשויות המקומיות ועובדי הרשויות המאויימים נסקר במסמך קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ובין היתר עלה בו כי בין השנים 2017-2019 הוכפל מספרם של ראשי הרשויות המקומיות הלא-יהודים המאויימים, וזאת במקביל לירידה במספרם של ראשי הרשויות היהודים שהוגדרו מאויימים.⁸⁸

בנסיבות של **פשיעה לאומנית ערבית** נפתחו 153 תיקים – במחציתם נרשם חשוד ערבי תושב ישראל ובמחציתם נרשם חשוד ערבי שאינו תושב ישראל.⁸⁹

ב-107 תיקים נרשמו נסיבות של **ארגוני פשיעה או סכסוך בין עבריינים** – ובין החשודים בתיקים אלו נרשמו 44 יהודים, 34 ערבים תושבי ישראל, 5 ערבים שאינם תושבי ישראל ו-11 אחרים.

4. הטיפול המשטירתי בתיקי עבירות נשק

כדי לבחון את טיפול המשטרה בתיקי חקירה פנינו למשרד לביטחון הפנים בבקשה לנתונים על כמה משלבי ההליך הפלילי. להלן יוצגו חלק מנתונים אלו; המשרד לא העביר את כל הנתונים בפילוח לפי קבוצת אוכלוסייה, אך נזכיר שבכ-80% מהתיקים רשומים חשודים שהם ערבים תושבי ישראל.⁹⁰ כל הנתונים בפרק זה הם דינמיים ונכונים ליום הפקתם.

סגירת תיקי חקירה

להלן יוצגו בתרשים 24 נתונים על **סגירתם של תיקי חקירת עבירות נשק** שנפתחו בכל אחת מהשנים 2017-2020. בתרשים יוצגו שיעורי הסגירה של תיקים אלו עד מועד הפקת הנתונים בתחילת ינואר 2021.

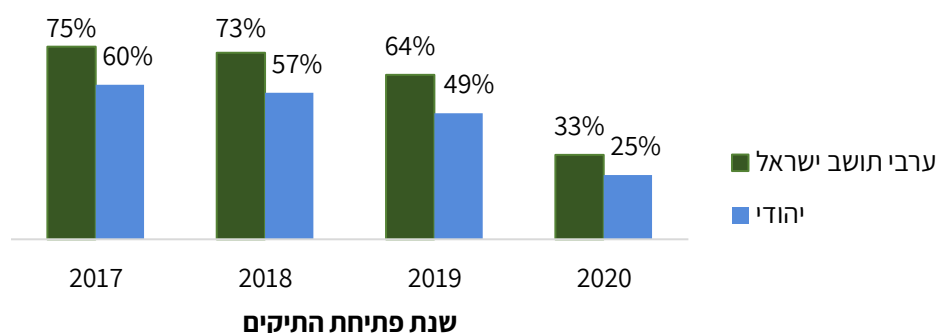
⁸⁷ כמו כן, נרשם גידול במספר החשודים האלו: בין 71 החשודים תושבי ישראל בעבירת איום על ראשי רשויות מקומיות (בתיקי עבירות נשק), 9 נרשמו בשנת 2017, 19 נרשמו ב-2018, 18 נרשמו ב-2019 ו-25 נרשמו בשנת 2020.

⁸⁸ נורית יכימוביץ כהן, **ראשי רשויות מקומיות מאויימים ועובדי רשויות מאויימים**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בנובמבר 2020.

⁸⁹ כמו כן, בשנים מתיקים אלו נרשם חשוד יהודי ובשלושה מהם נרשם חשוד אחר. מספרם הכולל של החשודים בפשיעה לאומנית ערבית הוא 157 (יותר מ-153 התיקים) ומכאן שיש תיקים שבהם נרשם יותר מחשוד אחד. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

⁹⁰ שם.

תרשים 24: שיעור תיקי עבירות הנשק שנסגרו עד ינואר 2021, לפי שנת פתיחת התיקים
ולפי קבוצות אוכלוסייה של החשודים⁹¹ (2020-2017)

לפי נתוני התרשים, עד מועד הפקת הנתונים (כאמור בתחילת ינואר 2021) שיעור התיקים שנסגרו שבהם נרשם חשוד ערבי תושב ישראל היה גדול מהשיעור המקביל בתיקים שבהם נרשמו חשודים יהודים, בתיקים שנפתחו בכל אחת מהשנים 2020-2017. לדוגמה, עד למועד הפקת הנתונים בינואר 2021, נסגרו 75% מתיקי החשודים הערבים שהם תושבי ישראל שנפתחו בשנת 2017; במועד זה נסגרו 60% מתיקי החשודים היהודים שנפתחו באותה שנה. פער דומה בשיעור סגירת התיקים נמצא גם בתיקים שנפתחו בשנים 2019-2018; אשר לתיקים שנפתחו בשנת 2020, היות שהטיפול בהם עדיין נמשך, בינואר 2021 שיעור התיקים הסגורים עדיין היה נמוך יחסית, אך גם בהם יש הבדל בשיעור הסגירה בין יהודים לערבים תושבי ישראל.

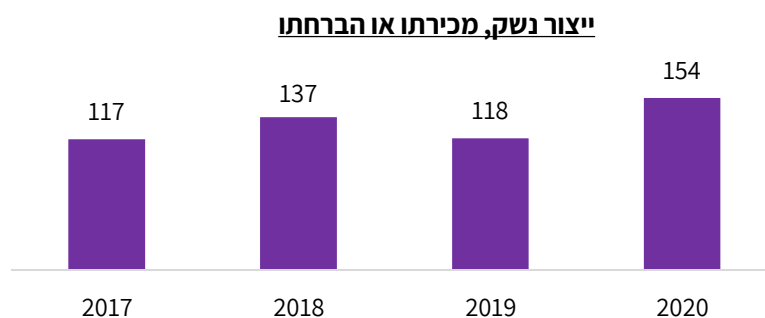
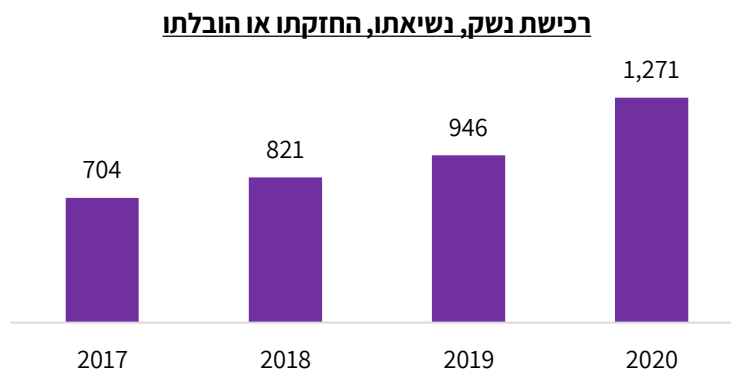
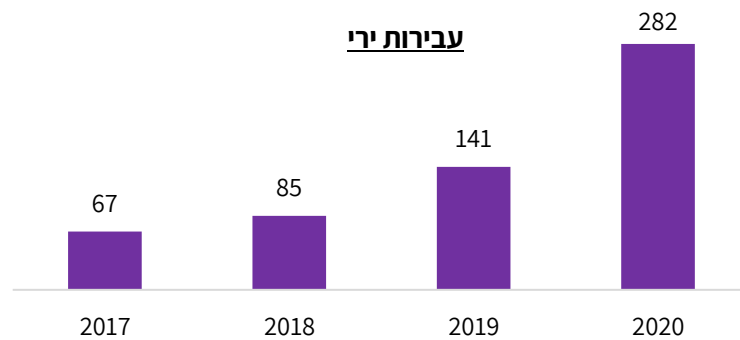
כתבי אישום בעבירות נשק

להלן יוצגו בתרשים 25 נתוני המשטרה על כתבי אישום שהוגשו בשנים 2020-2017. נתונים אלו הועברו **ללא פילוח לפי קבוצות אוכלוסייה**, אך נציג אותם כדי להמחיש את סדרי הגודל של הגשת כתבי האישום לעומת מספר התיקים שנפתחו, ועל מנת להמחיש את המגמות בהגשת כתבי האישום. נתונים אלו יוצגו בחלוקה לפי שלושת סוגי העבירות: עבירות ירי; ייצור נשק, מכירתו או הברחתו; רכישה, החזקה, נשיאה או הובלה של נשק שלא כדין. הנתונים הופקו בתאריך 11 במאי 2021.

⁹¹ נתונים אלו כוללים תיקים בסטטוסים האלו של מערכת המיחשוב של המשטרה: "גנוז" ו"בתהליך סגירה". תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

תרשים 25: כתבי אישום שהוגשו עד 11 במאי 2021, בתיקים שנפתחו בין השנים

⁹²2020-2017

לפי נתוני התרשים ונתונים נוספים שהעביר המשרד לביטחון הפנים:

⁹² תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

בעבירות ירי

ובעבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו גדל בשנים האחרונות מספר כתבי האישום מעבר לגידול במספר התיקים שנפתחו. עם זאת מספר כתבי האישום עדיין קטן יחסית ובייחוד בתיקי עבירות ירי, שרובם נסגרים עקב עילת "עברייני לא נודע".

בעבירות החמורות- יחסית של ייצור נשק, מכירתו או הברחתו מוגש כתב אישום בחלק ניכר של התיקים. מקרב התיקים הסגורים בעבירות אלו, שני שלישים נסגרו עקב היעדר ראיות.

- **עבירות ירי** - בין השנים 2017-2020 גדל פי 4 מספר כתבי האישום שהוגשו עקב עבירות ירי (מ-67 כתבי אישום בשנת 2017 ל-282 בשנת 2020). לצורך ההשוואה נזכיר כי בשנים אלו מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות ירי גדל פי 2, כלומר – **שיעור הגידול במספר כתבי האישום בשנים אלו גדול משיעור הגידול במספר התיקים שנפתחו**. גם לאחר הגידול במספר כתבי האישום מספרם אינו גדול (בארבע השנים הנ"ל שבהן נפתחו כ-5,200 תיקי עבירות ירי, הוגשו 575 כתבי אישום).⁹³ **עילת סגירת התיקים הנפוצה ביותר בעבירות אלו היתה עילת "עברייני לא נודע" שנרשמה בכשני שלישים מתיקי עבירות הירי שנסגרו**.⁹⁴
- **עבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו** - בשנים 2017-2020 מספר כתבי האישום שהוגשו בגין עבירות אלו גדל באופן עקבי, ובתוך ארבע שנים **כמעט והוכפל מספרם**, מ-704 כתבי אישום בשנת 2017 ל-1,271 ב-2020. לצורך ההשוואה נזכיר כי מספר התיקים שנפתחו גדל בשנים אלו ב-54%. בשנים אלו נפתחו כמעט 12,000 תיקים והוגשו 3,742 כתבי אישום.⁹⁵ עילת סגירת התיקים הנפוצה ביותר בעבירות אלו היתה היעדר ראיות (במחצית התיקים) ועילת "עברייני לא נודע" נרשמה בכשליש מהתיקים.⁹⁶
- לעומת זאת, **בעבירות החמורות יותר של ייצור נשק, מכירתו או הברחתו – מספר כתבי האישום השתנה בשנים אלו באופן לא עקבי** ונע בין 117-154. לצורך ההשוואה נזכיר כי מספר התיקים שנפתחו גדל בשנים אלו ב-36%. בסך ארבע השנים האחרונות נפתחו 900 תיקי חקירה והוגשו 526 כתבי אישום, מספר גבוה יחסית של כתבי אישום ביחס למספר התיקים שנפתחו.⁹⁷ בכשני שלישים מהתיקים שנסגרו נרשמה עילת "היעדר ראיות".

לסיכום, בעבירות ירי ובעבירות רכישה, נשיאה, החזקה או הובלה של נשק, גדל מספרם של כתבי האישום, אך עדיין חקירות רבות אינן מגיעות לכלל מיצוי, שכן מספר כתבי האישום עודנו קטן בהרבה ממספר התיקים שנפתחים.

⁹³ לפי נתוני המשרד לביטחון הפנים, בארבע השנים האחרונות נקבעה ענישה ב-250 תיקי עבירות ירי, וכמעט בכולם נקבע עונש מאסר. נתונים על משכי המאסר לא הועברו לידינו.

⁹⁴ אין בהכרח התאמה מלאה בין התיקים שנפתחו בשנים 2017-2020 לבין התיקים שבהם הוגש כתב אישום, היות שלעיתים ההליך המשפטי מתמשך וכתבי אישום אינם מוגשים בהכרח באותה שנה שבה נפתח התיק.

תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

⁹⁵ לפי נתוני המשרד לביטחון הפנים, בארבע השנים האחרונות נקבעה ענישה ב-2,914 תיקי רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו, וכמעט בכולם נקבע עונש מאסר. נתונים על משכי המאסר לא הועברו לידינו. שם.

⁹⁶ שם.

⁹⁷ לפי נתוני המשרד לביטחון הפנים, בארבע השנים האחרונות נקבעה ענישה ב-479 תיקים, וכמעט בכולם נקבע עונש מאסר. נתונים על משכי המאסר לא הועברו לידינו. שם.

בעבירות החמורות יותר של ייצור נשק, מכירתו או הברחתו מספר כתבי האישום לא גדל באופן דומה ומרבית החקירות נתקלות בקשיים בתחום ביסוס תשתית הראיות.

מנתוני משטרת ישראל על תיקי עבירות נשק עולה כי ב-63% מהתיקים הגלויים רשומות עבירות נלוות ואילו בתיקים שבהם לא נרשם חשוד או נילון נרשמו עבירות נלוות ב-41% מהתיקים.⁹⁸ אפשר שבתיקים שבהם נרשמו עבירות נוספות קל יותר לאתר חשודים במסגרת החקירה המשטרתית. אפשר גם שבתיקים שבהם נרשמה עבירת נשק כעבירה יחידה נעשו פחות צעדי חקירה (למשל, לאיתור היורים בחתונות).

כאמור, חלק גדול מתיקי עבירות הנשק בחברה הערבית נסגרים בהיעדר ראיות. בדוח מבקר המדינה משנת 2018 נכתב כי בתחום זה חקירות אינן מגיעות לכלל מיצוי ותיקי חקירה נסגרים, בין היתר בגלל קושי לאתר עדים שמסכימים למסור עדות במשטרה וקושי בהבאת חשודים לחקירת המשטרה ולבתי המשפט.⁹⁹ תובנה זו באשר לנכונות להעיד במשטרה נתמכת על ידי סקר הביטחון האישי שארגון יוזמות אברהם ערך בקרב ערבים. לפי הסקר, בשנת 2019 כ-40% מהנסקרים גילו נכונות להעיד במשטרה על עבירות שלא כוונו נגדם; שיעור זה היה נמוך במיוחד בקרב ערבים שמתגוררים בערים המעורבות ובאיזור הדרום.¹⁰⁰

מבקר המדינה סבר שכתוצאה מקשיים אלו בחקירה בחברה הערבית, חקירות עבירות הנשק אינן מגיעות למיצוי ואף הציג נתונים על שיעור נמוך של הגשת כתבי אישום בעבירות ירי, לכל הפחות בשתי תחנות משטרה שנבדקו במסגרת הביקורת.¹⁰¹

המשרד לביטחון הפנים לא העביר נתונים על חומרת הענישה שנגזרה על המורשעים בעבירות נשק, אך מסר כי **"הענישה בתחום האמל"ח אינה מרתיעה דיה לטעמנו"** והמליץ לשנות זאת באמצעות צעדי חקירה.¹⁰²

⁹⁸ מכלל 13,449 התיקים הגלויים שנפתחו בשנים 2017-2020, ב-8,424 תיקים (63%) נרשמו עבירות נלוות.

מכלל 9,558 התיקים שבהם לא נרשם חשוד או נילון שנפתחו בשנים אלו, ב-3,885 תיקים (41%) יש עבירות נלוות.

⁹⁹ מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018.

¹⁰⁰ עמותת יוזמות אברהם ומוסד שמואל נאמן למדיניות לאומית, [אלימות, פשיעה ושיטור בחברה הערבית, מדד הביטחון האישי והקהילתי](#), 2019. תרשימים 23 ו-23.1. לא הוצגו נתונים מקבילים על יהודים.

¹⁰¹ מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018.

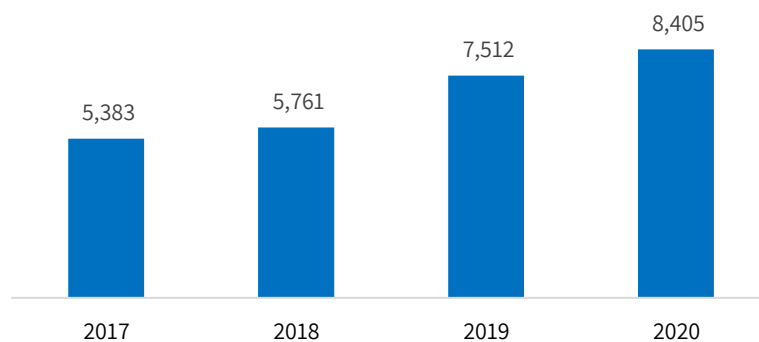
¹⁰² גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

5. כלי נשק ותחמושת שתפסה משטרת ישראל

המשרד לביטחון הפנים מסר לבקשתנו נתונים על כלל התיקים שבהם נתפס נשק, בחלוקה לפי סוג הנשק או התחמושת שנתפסו. בין סוגי הנשק והתחמושת המשטרה הכלילה את הפריטים האלו: כלי ירייה,¹⁰³ תחמושת,¹⁰⁴ רימונים,¹⁰⁵ חומרים נפוצים¹⁰⁶ וציוד אחר שקשור לעבירות נשק.¹⁰⁷ הנתונים כוללים 27,061 פריטי נשק ותחמושת שנרשמו ב-17,860 תיקי עבירות נשק שנפתחו בשנים 2017-2020; מספר הפריטים גדול ממספר התיקים, מכיוון שיש תיקים שבהם נתפס יותר מסוג אחד של נשק או תחמושת.

להלן נציג בתרשים 26 נתונים אלו בחלוקה לפי שנים.

תרשים 26: מספר פריטי הנשק והתחמושת שתפסה המשטרה, 2017-2020¹⁰⁸

לפי נתוני התרשים, מספרם הכולל של פריטי הנשק והתחמושת שנתפסו גדל בעקביות מ-5,383 פריטים בשנת 2017 ל-8,405 פריטים בשנת 2020 (גידול של 56%).

במסגרת הפעילות השוטפת של המשטרה נתפסים כלי נשק ותחמושת. בשנים 2017-2020 נתפסו כ-27,000 פריטים ומספרם של אלו גדל משנה לשנה (גידול כולל של 56% בשנים אלו).

¹⁰³ בקטגוריית כלי ירייה כללנו את כלי הירייה האלו (לפי הסיווג במערכת המיחשוב של המשטרה): אקדח, רובה, כלי נשק, תת-מקלע, רובה אוויר וכלי נשק אחרים. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חוו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹⁰⁴ בקטגוריית תחמושת כללנו את מה שהוגדר במערכת המיחשוב של המשטרה: תחמושת, תרמיל/אמל"ח, מחסנית, כדור/אמל"ח, חלקי קליע/אמל"ח, קליע, קליע מעוך/אמל"ח, שם.

¹⁰⁵ בקטגוריית זו כללנו רימוני הלם, רימוני יד ורימוני גז, שם.

¹⁰⁶ בקטגוריית חומרים נפוצים כללנו את מה שהוגדר במערכת המיחשוב של המשטרה: זיקוקים, חומר נפץ, חבלה, נפצים, חזיזים ופצצות תאורה, שם.

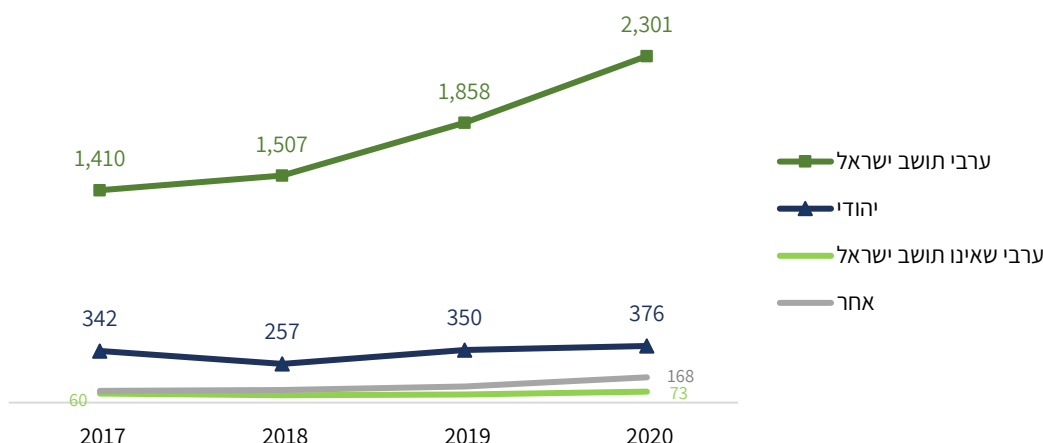
¹⁰⁷ בקטגוריית אחר כללנו פריטים אחרים שהמשטרה מסרה שנרשמו בתיקי עבירות נשק: מיכל פלסטיק, מיכל לנוזל, אזיקונים, מנוף רימון/אמל"ח וניצרת רימון/אמל"ח.

¹⁰⁸ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חוו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

המשטרה מסרה גם נתונים על 9,072 תיקים גלויים (שבהם נרשם חשוד או נילון) שבהם נתפס נשק, בפילוח לפי קבוצת האוכלוסייה. בתרשים 27 יוצג פילוח זה בשנים 2017-2020.

תרשים 27: תיקים גלויים שבהם נתפסו פריטי נשק ותחמושת לפי קבוצות אוכלוסייה של

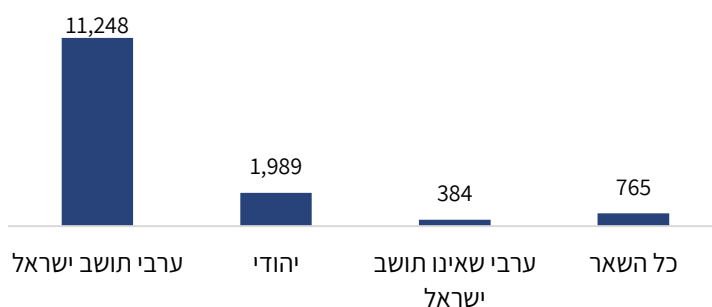
החשודים או הנילונים, 2017-2020¹⁰⁹

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020 בחלק גדול מהתיקים הגלויים (7,076 תיקים, שהם 78% מהתיקים הגלויים שבהם נתפסו כלי נשק או תחמושת) נרשמו חשודים או נילונים שהם ערבים תושבי ישראל. ב-1,325 תיקים נרשמו חשודים יהודים (15% מהתיקים שבהם נתפס נשק) ובשאר נרשמו חשודים ערבים שאינם תושבי ישראל או אחרים. בשנים הללו גדל במיוחד מספר התיקים שבהם נתפס נשק שהיו בהם חשודים או נילונים ערבים תושבי ישראל – גידול של 63%.

תרשים 28: פריטי נשק ותחמושת שתפסה המשטרה בשנים 2017-2020,

לפי קבוצות אוכלוסייה של החשודים או הנילונים¹¹⁰

לפי התרשים, בדומה למספר התיקים, גם מספר הפריטים שנתפסו גדול במיוחד בתיקים שבהם החשודים או נילונים היו ערבים תושבי ישראל – מתוך 14,386 פריטים שנתפסו בתיקים גלויים,

¹⁰⁹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

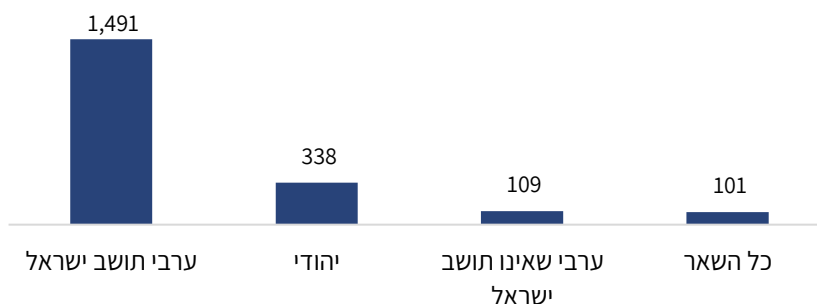
¹¹⁰ שם.

כ-78% נרשמו בתיקי חקירה של קבוצת אוכלוסייה זו וכ-14% מהפריטים נרשמו בתיקיהם של יהודים.

להלן נתמקד בתרשים 29 **בכלי הירייה** שנתפסו, לפי קבוצות האוכלוסייה של החשודים או הנילונים.

תרשים 29: כלי ירייה שנתפסו בשנים 2017-2020, לפי קבוצת האוכלוסייה של החשוד או הנילון¹¹¹

בין היתר נתפסו כ-2,000 כלי ירייה, 73% מהם בתיקי חשודים ערבים תושבי ישראל.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2017-2020 נתפסו 2,039 כלי ירייה, 73% מהם בתיקים של חשודים או נילונים שהם ערבים תושבי ישראל וכ-17% מהם בתיקים שבהם נרשמו חשודים יהודים. בטבלה 5 יוצגו נתונים מפורטים יותר על **סוגי הנשק והתחמושת** שנרשמו בתיקי עבירות נשק שבהם היו חשודים ערבים תושבי ישראל, שהם כאמור חלק ניכר מהחשודים.¹¹²

טבלה 5: כלי נשק ותחמושת שנתפסו בתיקים גלויים שבהם נרשמו חשודים ערבים תושבי ישראל, 2017-2020¹¹³

מספר תיקים	נשק ותחמושת שנרשמו בתיקי עבירות נשק
1,491	כלי ירייה
8,667	תחמושת
258	רימונים
160	חומרים נפוצים
656	אחר ¹¹⁴

¹¹¹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

¹¹² תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

¹¹³ שם.

¹¹⁴ ב"אחר" כללנו את הקטגוריות האלו, לפי מערכת המיחשוב של המשטרה: מיכלי פלסטיק, אציקונים, חלקי רימון, כלי נשק וכלי נשק אחרים.

לפי נתוני הטבלה ונתונים נוספים שהתקבלו מהמשרד לביטחון הפנים, בשנים 2017-2020 נתפסו **בתיקי חשודים ערבים תושבי ישראל** 8,667 פריטי תחמושת (ובהם אלפי קליעים, חלקי קליעים, כדורים, תרמילים ומחסניות); 1,491 כלי ירייה (ובהם 865 אקדחים, 388 רובים, 252 תת מקלעים ו-70 רובי אוויר), 258 רימונים (ובהם 194 רימוני הלם, 64 רימוני יד ו-14 רימוני גז). עוד היו 160 תיקים שבהם נתפסו חומרים נפצים (זיקוקים, חומרי נפץ, חבלה, נפצים, חזיזים ופצצות תאורה).

לפי תשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, יש קושי באיתור הנשק הבלתי-חוקי שכן המחזיקים בו מודעים לפעילות המשטרה ומסתירים אותו במרחבים המקשים מאוד על מציאתו, למשל בחצרות ובשדות.¹¹⁵

בהקשר זה נציין כי בהחלטת הממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35 מתאריך 1 במרץ 2021 (ראו פרק 8) נקבע שמשטרת ישראל תקדם פעילות מבצעית מאומצת בנושא תפיסת אמצעי לחימה, כלי נשק בלתי-חוקיים וחלקי נשק באופן שיביא לעלייה של 10% בהיקף התפיסה של כלי הנשק ואמצעי לחימה הנתפסים בשנת 2021.¹¹⁶ נציין כי לפי נתוני המשטרה שהוצגו לעיל, שיעור הגידול השנתי היה גדול מכך עוד משנת 2019, כלומר היעד שנקבע היה נמוך מהגידול בפועל עוד לפניו.¹¹⁷

6. נשק בידיים אזרחיות – נתונים ואומדנים

בפרק זה יוצגו נתונים חלקיים על כמות הנשק החוקי בישראל וכמה אומדנים לכמות הנשק הבלתי-חוקי. כמו כן יוצגו נתונים על נשק שנתפס על ידי המשטרה ועל נשק שנגנב מצה"ל ועלול להגיע לידיים בלתי-מורשות.

6.1 נשק חוקי, ונשק חוקי שתוקף רישונו פג – נתונים חלקיים

בישראל (כמו במדינות אחרות) יש בידי אזרחים נשק חוקי, ובכלל זה נשק פרטי (כלומר נשק שנמצא בידי אזרחים שהורשו לכך) ונשק ארגוני (למשל בידי עובדים בחברות שמירה, או נשק שמשמש למטרות אבטחת מפעלים וגופים ציבוריים).¹¹⁸ **כלי נשק אלו, גם אם הם מוחזקים כדון, עלולים לשמש במקרים מסויימים גם למטרות לא חוקיות, בפרט אם הם זולגים לידיים לא מורשות.** פנינו למשרד לביטחון הפנים בבקשה לנתונים על נשק חוקי - פרטי וארגוני. לפי תשובת המשרד, במועד הכנת התשובה היו בישראל **145,656 כלי ירייה פרטיים** שהוחזקו

נכון לתחילת 2021 יש בישראל 145,656 כלי ירייה פרטיים ו-58,439 מורשים להחזקת נשק ארגוני.

¹¹⁵ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

¹¹⁶ החלטת ממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35, [מדיניות ממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית והעצמת החברה הערבית בישראל ותיקון החלטות ממשלה](#), 1 במרץ 2021.

¹¹⁷ בין שנת 2018 לשנת 2019 גדל מספר הפריטים שנתפסו בכ-30% ובין שנת 2019 ל-2020 גדל מספרם בכ-11%, ראו תרשים 26.

¹¹⁸ כמו כן, יש בישראל גם נשק שנמצא בידי כוחות הביטחון – משטרה, צה"ל, שירות בתי הסוהר וגופי ביטחון אחרים.

בידי בעלי רישיונות נשק בתוקף. נוסף על כך היו בישראל 58,439 מורשים להחזקת **נשק ארגוני**, לפי ההתפלגות הזו:

טבלה 6: רישיונות לנשק אירגוני, 2021¹¹⁹

סוג הארגון	מספר רישיונות
חברות שמירה	29,983 ¹²⁰
יושבים ¹²¹	4,803
דין	11,414
משרדי ממשלה	12,239
סך הכול	58,439

בתשובת המשרד הודגש כי לא בהכרח כל המורשים לכך נושאים נשק בפועל.

המשרד לביטחון
הפנים לא העביר
נתונים על כלי נשק
שרישיונם פג או
בוטל. בהיעדר
הנתונים אי-אפשר
לבחון כמה עבריינות
קשורה בנשק זה.

פנינו למשרד לביטחון הפנים בשאלה על מספר כלי הנשק שנמצאים בידיים פרטיות אצל אנשים שהיה להם רישיון, אך תוקפו פג או שהוא בוטל.¹²² המשרד לביטחון הפנים לא השיב על שאלה זו; נציין כי גם בשנת 2019 המשרד לא השיב לפנייתנו באותו עניין. בעניינם של כלי נשק שניתנו לאזרחים ברישיון ותוקף הרישיון פג או בוטל נציין, כי בדוח מבקר המדינה משנת 2014 "רישוי כלי ירייה פרטיים וארגוניים והפיקוח על אחזקתם" נכתב כי כבר בשנת 2013 היו בישראל 120,000 בעלי נשק פרטי בתוקף וכ-80% מהם החזיקו בנשק ללא צורך קונקרטי מהותי; במועד זה היו בישראל כ-14,000 כלי נשק שרישיונם פג-תוקף שהוחזקו שלא כדין, כמחציתם של תושבים שנפטרו או עזבו את הארץ וכמחציתם של "תושבים פעילים".¹²³ עוד נכתב בדוח מבקר המדינה כי נכון ליוני 2013, כ-90% מהרישיונות שהיו פגי-תוקף היו בסטטוס הזה **יותר מחצי שנה**;¹²⁴ זאת על אף שפרטי בעל הרישיון ידועים במלואם – לרבות כתובת

¹¹⁹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹²⁰ כמחציתם (15,449) מאבטחים המועסקים בחברת שמירה או אבטחה ויש ברשותם נשק, שם.

¹²¹ נשק המשמש להגנת יושבים נמצא באחריות רכזי ביטחון שוטף צבאיים (רבש"צים). מבקר המדינה, דוח שנתי 68, [מרכיבי ביטחון ביישובי העימות בפיקודים המרחביים](#), 8 במאי 2018.

¹²² סיבות אפשריות לביטול יכולות להיות: תום תוקף, פטירת בעל הרישיון, בקשת ביטול מהמשרד, תום תבחין, בקשות ביטול מגורמים שונים (משרד הבריאות, בית משפט או משרד הבריאות).

¹²³ מבקר המדינה, דוח שנתי 64: [רישוי כלי ירייה פרטיים וארגוניים והפיקוח על אחזקתם](#), התשע"ד-2014.

¹²⁴ שם.

מגורים, מספר טלפון וכתובת דוא"ל. בהיעדר נתונים עדכניים אי-אפשר לעקוב אחר פרמטר זה, ואף לא לבחון כמה עבריינות קשורה בנשק שתוקף רשיונו פג.

6.2 נשק בלתי חוקי – אומדנים שונים

אומדן של מספר כלי הנשק הבלתי-חוקיים יכול לסייע בהבנת היקף הבעיה ולשמש כתשתית לקביעת היקף וסוג הכוחות, המשאבים והאמצעים שיש להקצות לצורך ההתמודדות עימה.

לפי דיווחים שונים יש בישראל כמות גדולה של נשק בלתי-חוקי – בין עשרות למאות אלפי כלי נשק; הערכות אלו מושמעות לעיתים קרובות לא רק באמצעי התקשורת, אלא גם בפורומים רשמיים כמו ועדות הכנסת. לא מצאנו ביסוס לנתונים אלו במקורות רשמיים.¹²⁵ בתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו נמסר כי **אין למשטרה אומדן למספר כלי הנשק הבלתי-חוקיים בישראל**. גם בדוחות מבקר המדינה מ-2018 ומ-2021 נכתב כי למשטרה אין אומדן בדבר היקף אמצעי הלחימה הלא חוקיים בישראל בכלל ובחברה הערבית בפרט.¹²⁶

לפי תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הנשק הבלתי-חוקי מגיע ממקורות חוקיים וממקורות בלתי-חוקיים:¹²⁷

- **כלי נשק שמגיעים מ"מקורות חוקיים"** הם כלי נשק תקינים שנגנבו מהמחזיקים בהם בבעלות חוקית – אזרחית, צה"לית או משטרתית. אפשר לאמוד את מספרם בקירוב, בהסתמך על דיווחים על גניבות, אך לפי תשובת המשרד **מספרם של אלו קטן יחסית**.
- המקורות הלא חוקיים כוללים **בעיקר** נשק שמוברח לישראל ממדינות שכנות (ירדן ולבנון) או מייצור בלתי חוקי בישראל או ביהודה ושומרון. **אין למשטרה אומדן למספר כלי הנשק המוברחים והמיוצרים באופן בלתי-חוקי, אך להערכתה זה המקור העיקרי לנשק בלתי-חוקי בישראל**; הערכה זו מסתמכת על כך שמספר כלי הנשק הגנובים קטן יחסית למספר כלי הנשק שהמשטרה תופסת, על ריבוי כלי הנשק המאולתרים בתפיסות של המשטרה ועל המספר הגבוה של כלי נשק מוברחים שנתפסו.

מספר כלי הנשק הלא-חוקיים עמד לאחרונה גם על סדר יומה של הכנסת ובתוך כך נמסרו כמה אומדנים לעניין:

¹²⁵ במהלך השנים האחרונות מצאנו באמצעי התקשורת אומדנים של כ-300,000 כלי נשק לא חוקיים שנמצאים בידי אזרחים ערבים ובשנה האחרונה מצאנו גם אומדנים של 400,000 ושל 500,000 כלי נשק. באף אחד מהמקרים לא מצאנו את מקור האומדנים ואת ההנחות ששימשו להכנתם.

¹²⁶ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71 ג, התשפ"א-2021 בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים - ביקורת מעקב](#), 18 במאי 2021.

¹²⁷ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

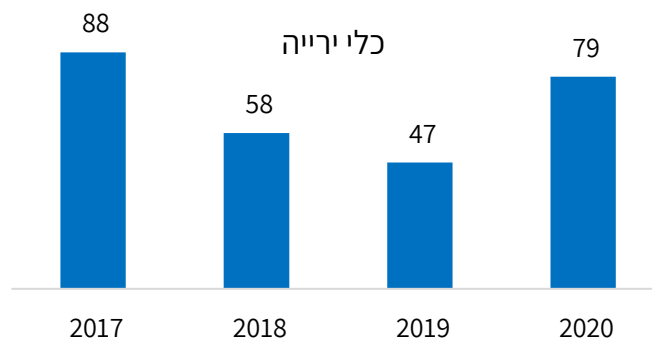
למשרד לביטחון
הפנים אין אומדן של
מספר כלי הנשק
הבלתי-חוקיים
בישראל ובחברה
הערבית בפרט.
גורמים רשמיים
במשרד ובמטרה
השמיעו הערכות
שונות בעניין זה.

- בתאריך 26 במאי 2021 התייחס לכך **אמיר אוחנה, השר לביטחון הפנים בממשלה ה-35**, בתשובתו לשאלות במליאת הכנסת. לדבריו, הוא אינו יודע וגם המשטרה אינה יודעת מה המקור לאומדן של מאות אלפי כלי נשק לא חוקיים. **השר לשעבר מסר את הערכתו כי בחברה הערבית יש עשרות אלפי כלי נשק לא חוקיים.**¹²⁸
- בדיון שנערך למחרת בוועדה המיוחדת לענייני החברה הערבית אמר **נצ"מ יגאל עזרא, ראש מחלקת סיכול פשיעה באגף לסיכול פשיעה במשטרת ישראל, כי הוא אומדן את מספר כלי הנשק הלא-חוקיים בחברה הערבית בסדר גודל של כמה אלפים, ולדבריו ככל הנראה מספרם קרוב ל-10,000**. נצ"מ עזרא הסביר שכלי נשק אחד יכול לשמש למספר גדול של ארועי ירי וכי גם תחמושת נרשמת כנשק בתיקי החקירה של המשטרה, והעלה את האפשרות שזו הסיבה לאומדני-יתר של כמות הנשק הלא-חוקי.¹²⁹

6.3 כלי נשק ותחמושת שנגנבו מצה"ל

נשק שנגנב מצה"ל הוא אחד המקורות של נשק בלתי-חוקי בישראל. לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת מסר משרד הביטחון נתונים על כלי נשק ותחמושת שנגנבו מצה"ל בשנים 2018-2020. להלן יוצגו בתרשים 30 נתונים אלו על הנשק שנגנב. התרשים כולל כלי ירייה (רובי תבור, M16, M4, מקלעים, אקדחים); כדורים (כדורי 7.62, כדורי 5.56 וכדורי תחמיש); סוגי תחמושת אחרים, למשל: לבנת חבלה, חומר נפץ, מחסניות ורימונים מכמה סוגים.

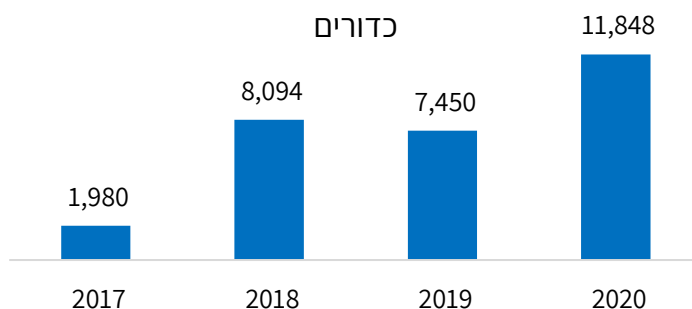
תרשים 30: כלי נשק ותחמושת שנגנבו מצה"ל בשנים 2017-2020¹³⁰

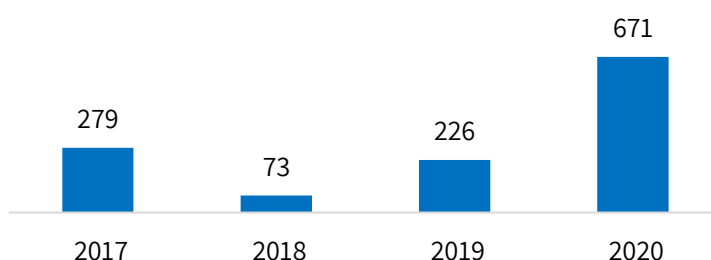
¹²⁸ דברי הכנסת, חוברת ח', ישיבה כ', הישיבה ה-21 של הכנסת ה-24, 26 במאי 2021, תשובת השר לביטחון הפנים אמיר אוחנה לשאלות מס' 14 ו-20.

¹²⁹ דברי ניצב משנה יגאל עזרא, ראש מחלקת סיכול פשיעה באגף סי"ף (סיכול פשיעה) במשטרת ישראל, הוועדה המיוחדת לענייני הפשיעה בחברה הערבית, דיון בנושא גל המעצרים בחברה הערבית, 27 במאי 2021.

¹³⁰ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

אמצעי לחימה אחרים

בשנים 2020-2017
נגנבו מצה"ל:
272 כלי ירייה;
29,372 כדורים;
1,249 אמצעי לחימה
אחרים.

בארבע השנים הנ"ל
נרשמה מגמה
מעורבת בגניבת כלי
נשק ותחמושת
מצה"ל.

לפי נתוני התרשים, בשנים 2020-2017 נגנבו מצה"ל 272 כלי ירייה, 29,372 כדורים ו-1,249 אמצעי לחימה אחרים. בארבע השנים הנ"ל נרשמה מגמה מעורבת בגניבת כלי נשק ותחמושת מצה"ל.¹³¹ נראה כי ריבוי הפריטים שנגנבו בשנת 2020 עולה בקנה אחד עם אירועי גניבה גדולים במחנה גיבור ובמחנה צאלים שעליהם דיווח משרד הביטחון בתשובתו לפנייתנו (ובעקבותיהם נפתחו ועדות חקירה צה"ליות).¹³²

בין אמצעי הלחימה שהוצגו בתרשים הקודם כלולים 232 כלי נשק או מכלולים¹³³ שדווח על **אובדנם** וכן על המקום שבו הם אבדו, למשל: בית, יחידה צבאית או נשקייה, ובעקבות כך נפתחה חקירה בחשד לגניבתם.¹³⁴

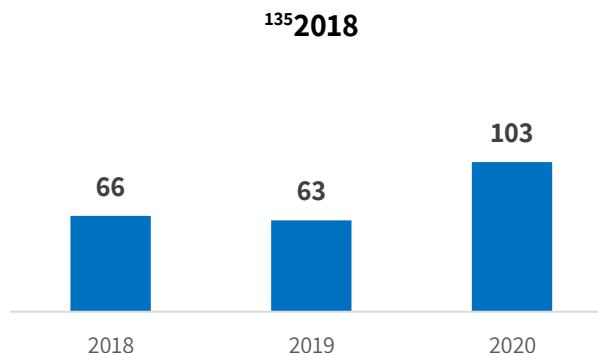
¹³¹ לדוגמה, בשנת 2017 נגנבו 31 לבנות חבלה ובשאר השנים נגנבו רק כמה לבנות חבלה; בשנת 2019 נגנבו 95 רימוני הלם ובשאר השנים נגנב מספר קטן בהרבה. שם.

¹³² שם.

¹³³ מכלול הוא חלק של הנשק שהחייל נדרש לפרק כאשר הוא לוקח את הנשק אל מחוץ לבסיס.

¹³⁴ שם.

תרשים 31: כלי נשק או מכלולים שדווח על אובדנם והאירוע נחקר כגניבה, 2020-

ממשרד הביטחון נמסר, כי מספר כלי הנשק שדווח על אובדנם הוכפל לאורך התקופה, מ-50 בשנת 2018 ל-103 בשנת 2020. לפי רישומי המשרד, 57 כלי נשק אבדו בבתי חיילים, 89 מהם ביחידה, ו-38 בנשקיה; כמו כן, נרשמו 48 מקרים של חוסר במכלול של נשק. כאמור, ארועים אלו נחקרים כגניבות. בנוסף, בשנים הנ"ל אבדו אמצעי לחימה נוספים ובהם 108 רימוני רסס, שש לבנות חבלה ושני טילים.¹³⁶

נסכם כי לפי נתוני משרד הביטחון, מדי שנה נגנבים מזה"ל לכל הפחות כמה עשרות כלי ירייה, כמה אלפי כדורים ומאות אמצעי לחימה נוספים; בהקשר זה נציין כי **לפי בדיקת מבקר המדינה משנת 2018, מרבית הגניבות כלל אינן מדווחות למצ"ח ויש בסיסים בצה"ל שאינם מודעים לכל כלי הנשק שנגנבו מהם.**¹³⁷

לפי תשובת משרד הביטחון לפנייתנו, **חלק מכלי הנשק והתחמושת שנגנבו או אבדו אותרו**, אך מערכת המיחשוב של צה"ל אינה מאפשרת הפקת נתונים בעניין זה.¹³⁸

7. פעולות להתמודדות עם נשק בלתי-חוקי¹³⁹

בפרק זה נציג כמה צעדים שנוקטות הרשויות כדי להתמודד עם נשק בלתי-חוקי. ראשית נתאר את הצעדים שנקטו לאיסוף וולונטרי של כלי נשק מהציבור (בהובלת המשטרה ובהובלת הצבא) ולאחר מכן את פעולות צה"ל למניעת זליגת נשק לגורמים בלתי-מורשים. אין מדובר בסקירה ממצה של כלל הצעדים שהרשויות נוקטות. נוסף על צעדים אלו המשטרה דיווחה בקצרה על פעולות נוספות ובין היתר:

- בשנת 2019 – הסבת יחידת אתג"ר (שעד אז טיפלה בגניבות כלי רכב) לטיפול באמצעי לחימה בלתי-חוקיים; בתוכנית המודיעין לשנת העבודה 2020 נקבע יעד של מספר פרשיות

¹³⁵ שם.

¹³⁶ 91 מ-108 רימוני הרסס נגנבו בשנת 2019. שם.

¹³⁷ מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018.

¹³⁸ שם.

¹³⁹ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

לכל אחת מיחידות החשיפה בנושא סחר, ייצור והברחת אמצעי לחימה בדגש על החברה הערבית.

- פעילות יזומה של המשטרה לאיתור ותפיסת נשק בלתי-חוקי.
- השקעת משאבים רבים בטיפול בשרשרת הספקת אמצעי הלחימה ובכלל זה מברחי נשק בגבולות הבינלאומיים, גנבי נשק, יצרנים, מסבים (לפרטים על הסבת דמויי כלי ירייה לכלי ירייה פעילים, ראו פרק 8), תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים וסוכנים.
- מעקב אחר סכסוכים במטרה לאתר פוטנציאל לשימוש בנשק טרם התרחשותו.

7.1 מבצעים לאיסוף וולונטרי של נשק מאזרחים

להלן יוצגו מידע ונתונים על מבצעים שערכו משטרת ישראל וצה"ל לאיסוף נשק מאזרחים.

לפי תשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, בשנים 2017 ו-2019 ערכה משטרת ישראל מבצעים ארציים לאיסוף וולונטרי של כלי נשק. המשטרה תכננה לערוך מבצע איסוף נוסף גם בשנת 2020 ועקב מגיפת הקורונה הוא נדחה ל-2021.¹⁴⁰ בהחלטת הממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35 מתאריך 1 במרץ 2021 נקבע **שיש לקדם עוד השנה שני מבצעי איסוף נשק ואמצעי לחימה** וכי הדבר מותנה באישור של היועץ המשפטי לממשלה בדבר חסינות מפני העמדה לדין בגין החזקת הנשק למי שימסור אמצעי לחימה.¹⁴¹

העקרונות שהנחו את המשטרה במבצעים הקודמים היו שמירה על האנונימיות של המפקידים את נשקם (לרבות הימנעות מהצבת מצלמות באתרי ההחזרה) והבטחה לאי-הפללתם. המידע על תנאי המבצעים הונגש לציבור באמצעי התקשורת הארציים וברשתות החברתיות. להלן יוצגו בטבלה 7 נתונים על שני מבצעי איסוף הנשק האלו, כפי שעולים מסיכומי המבצעים שמשטרת ישראל העבירה לידינו.¹⁴²

¹⁴⁰ שם.

¹⁴¹ החלטת ממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35, [מדיניות ממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית והעצמת החברה הערבית בישראל ותיקון החלטות ממשלה](#), 1 במרץ 2021.

¹⁴² רפ"ק אלון קסוס, ראש תחום נשק ארצי, סיכום מבצע ארצי החזרת נשק ואמל"ח 2017, רפ"ק בני סלומון, ראש תחום נשק ארצי, סיכום מבצע ארצי החזרת נשק ואמל"ח 2019. תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

טבלה 7: נתונים על מבצעי איסוף הנשק של משטרת ישראל בשנים 2017 ו-2019¹⁴³

שנה	2017	2019
מספר המחוזות שהשתתפו	5	144 ⁷
מספר נקודות האיסוף	27	49
מספר רשויות מקומיות	26	89
משך המבצע	שבועיים	שלושה שבועות
נשק ותחמושת שהוחזרו (וכמה מהם מהחברה הערבית)	10 אקדחים (7)	62 אקדחים (10)
	10 רובים (7)	24 רובים (9)
	2 רימונים	40 רימונים (12)
	1 זוויל (מעטפת) של טיל לאו	140 מחסניות (51)
	תחמושת	232 "נפוצים" (12)
		8 חלקי נשק (6)

לפי הנתונים בטבלה, המבצע שנערך בשנת 2019 היה רחב יותר מזה שנערך ב-2017 – הוא כלל יותר מחוזות ויותר נקודות איסוף, שנתנו מענה לתושביהן של יותר רשויות מקומיות (89 רשויות ב-2019, לעומת 26 במבצע הקודם). **ב-2019 נאסף מספר גדול יותר של כלי נשק ואמצעי לחימה אחרים, אך מספרם של כלי הנשק שמסרו בני החברה הערבית לא גדל בהרבה יחסית למבצע הקודם, ורוב הנשק שנאסף נמסר על ידי יהודים.**¹⁴⁵

נראה כי במבצעי איסוף וולונטריים שנערכים במשך שבועיים-שלושה בשנה נאספים הרבה פחות כלי נשק ותחמושת מאשר בפעילות המשטרתית השוטפת, שבה נתפסים אלפי פריטים בשנה (ראו פרק 5).

¹⁴³ שם.¹⁴⁴ שבעה המחוזות הם כלל מחוזות המשטרה.¹⁴⁵ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

נציין כי מיעוט ההשתתפות של בני החברה הערבית בהחזרת הנשק במסגרת המבצעים עלה מסיכומי המבצעים של המשטרה, אך בסיכומים אלו לא הובהר כיצד המשטרה יודעת מי מהאנשים שהפקידו את נשקם הוא ערבי ומי יהודי, שכן כאמור למחזירים הובטחה אנונימיות; אפשר שאנשים אלו סווגו לפי קבוצת אוכלוסייה לפי מיקומה של נקודת האיסוף.

לפי סיכומי המבצעים שהמשטרה העבירה לידינו הופקו מהמבצעים **לקחים** בכמה תחומים ויש לבחון האם וכיצד המשטרה תביא אותם בחשבון במבצעי האיסוף הבאים (וכאמור לפי החלטת הממשלה 852 המשטרה אמורה להידרש לכך עוד השנה). בין הלקחים שהפיקה המשטרה משני המבצעים:¹⁴⁶

- **תקצוב האבטחה** – במבצע האיסוף שנערך ב-2017 הרשויות המקומיות שבהן הוקמו נקודות האיסוף נדרשו לאבטח את הנקודות ולתקצב את האבטחה, ועקב כך היו רשויות שוויתרו על השתתפות. מחוז דרום של המשטרה הדגיש בדיווחו כי מרבית הרשויות המקומיות הערביות מתנהלות מול חשב מלווה ואין ביכולתן לממן הוצאות אבטחה. בהקשר זה נציין כי נכון למאי 2021, ב-62 רשויות מקומיות ערביות (מתוך 85 רשויות ערביות בישראל) יש חשבים מלווים (וכן במועצה האזורית המעורבת הגלילית וב-17 רשויות מקומיות יהודיות).¹⁴⁷ במבצע של 2019 נשכרו שירותיה של חברת אבטחה לאבטחת נקודות ההחזרה האזרחיות והומלץ להמשיך ולנקוט בגישה זו.¹⁴⁸

- **פרסום** – מלקחי שני המבצעים הומלץ כי הפרסום לא יתמקד רק ברשתות החברתיות אלא גם באמצעי מדיה מסורתיים (טלוויזיה ורדיו) וכי יחלו בפרסום והסברה כשבועיים לפני תחילת המבצע ולא רק עם פתיחת המבצע. הומלץ להדגיש את החסינות מפני הפללה של מוסרי הנשק, אשר ככל הנראה לא הודגשה די הצורך במבצעים הקודמים.¹⁴⁹

- **מיקומי נקודות האיסוף** – בשני המבצעים נפתחו נקודות איסוף בכמה תחנות משטרה וביישובים ערבים נפתחו נקודות איסוף במסגרות אזרחיות, בעיקר מבנים של רשויות מקומיות, מתנ"סים ומתקני ספורט. בדוחות הומלץ כי הנקודות יהיו ללא נוכחות משטרתית קבועה.

בסיכום המבצע שנערך ב-2019 צוינה גם **מעורבותם הנמוכה של ראשי הרשויות המקומיות**, ואת הצורך בהגברתה בהמשך, שכן בכוחם להשפיע על תושבי הרשויות.

במבצע האיסוף של 2019, ארגון יוזמות אברהם שהוזכר לעיל בדק את המתרחש בפועל במרבית נקודות האיסוף בחברה הערבית; הארגון דיווח שכ-40% מהן פעלו באופן תקין ובאחרים הוא מצא ליקויים ופערים. כ-40% מנקודות האיסוף לא פעלו בעת הביקורת או שפעלו באופן

¹⁴⁶ בנוסף על הלקחים המפורטים, הופקו גם לקחים בתחום הלוגיסטיקה, למשל סוג השירותים שתיתן חברת האבטחה. שם.

¹⁴⁷ משרד הפנים, חשבים מלווים, [רשימת חשבים מלווים](#), עדכון: 5 במאי 2021.

¹⁴⁸ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹⁴⁹ שם.

חלקי וחלקן מוקמו באתרים שונים ממה שפורסם. לפי הארגון, בחלק מנקודות האיסוף לא נשמרה האנונימיות (ומקצתן אף מוקמו במקומות שיש בהם מצלמות), בחלק מהנקודות שילוט ההכונה היה לקוי ובחלקן לא הוצבו מיכלים לאיסוף הנשק. בחלק מהנקודות לא נכחו מאבטחים או שנכחו מאבטחים בני המקום, מה שהעלה חשש כי יזהו את מי שמסר את הנשק.¹⁵⁰

נראה כי בין שני המבצעים שערכה המשטרה הופקו לקחים וכי חלקם אף יושמו, ובמקביל לכך גדל מספר כלי הנשק שנאספו - בעיקר אלו שנמסרו על ידי יהודים - אך בשני המבצעים היו גם פערים (תקציביים, הסברתיים, לוגיסטיים ואחרים) שיש לתת עליהם את הדעת במבצעי האיסוף הבאים.

כאמור, גם צה"ל ערך מבצעים לאיסוף נשק מאזרחים, בשנים 2016 ו-2018.¹⁵¹ פנינו למשרד הביטחון בשאלות על מבצעים אלו. בין היתר שאלנו האם הוחזר נשק גם על ידי אזרחים ערבים או אזרחים שמתגוררים ביישובים ערבים ומהם הלקחים שהופקו במבצעים. עד מועד סגירת המסמך משרד הביטחון לא השיב על שאלות אלו.

לפי מידע שפורסם באתר צה"ל, במסגרת המבצע שנערך ב-2018 (מבצע שבעים ומשיבים) הוחזרו לצה"ל כ-400 כלי נשק ובהם אקדחים, מקלעים, תתי-מקלעים, רובי סער צה"ליים ורובי סער מסוג קלצ'ניקוב. כמו כן הוחזרו יותר ממיליון פריטי תחמושת.¹⁵² למחזירים נשק וציוד צבאי הובטחו אנונימיות וחסינות מפני העמדה לדין. נקודות ההחזרה נפתחו בתחנות משטרה ביישובים יהודים ובכמה עמדות איסוף ניידות בפרפריה.¹⁵³

בהקשר זה נציין שיש מדינות שהפעילו תוכניות לאיסוף כלי ירייה מהציבור תמורת תשלום (Gun Buyback) ובחלקן נרשמה הצלחה, בעיקר כשאיסוף הנשק היה צעד אחד מתוך תוכנית מקיפה יותר.¹⁵⁴ עם זאת, מחקר שנערך בארגנטינה העלה ספק בדבר היענותם של גורמים עברייניים

¹⁵⁰ הבדיקה נערכה ב-39 מ-50 האתרים שאליו הפנה המשרד לביטחון הפנים בפרסומיו. עמותת יוזמות אברהם ומוסד שמואל נאמן למדיניות לאומית, [אלימות, פשיעה ושיטור בחברה הערבית, מדד הביטחון האישי והקהילתי](#), 2019.

¹⁵¹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021. תשובות לשאלות הבהרה נכתבו על ידי מפקח עו"ד אוהד טופז, עוזר ראש חטיבת חקירות במשטרת ישראל ב-20 במאי 2021 והועברו בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים ב-24 במאי 2021.

¹⁵² נוסף על כך הוחזרו עשרות אלפי פריטי ציוד צה"לי שאינו נשק, למשל אמצעים אופטיים, אמצעי ראיית לילה, כוונות, אמצעי קשר, מצנחים, ציוד הסוואה, קסדות, אוהלים, אפודים, וכן חומרים מסוגים (מפות וחומרים כתובים). אתר צה"ל, [מבצע "70 ומשיבים" הגיע לסיומו. כל הנתונים המפתיעים](#), 19 ביולי, 2018.

¹⁵³ אתר צה"ל, [מבצע החזרת חומרים היסטוריים, נשק, תחמושת וציוד צבאי](#). תאריך כניסה לאתר: 1 ביוני 2021.

¹⁵⁴ יש מדינות שבהן איסוף הנשק תמורת תשלום (כפיצוי על מחירו של נשק שמוחזק כחוק, או כתמריץ למסירת נשק בלתי-חוקי) לונה בצעדים נוספים כמו: הבטחה לאי-הפללה, מסע הסברה, שינוי חקיקה בתחום הענישה, הגבלת סוגי הנשק שמותר לשאת והעלאת גיל המינימום לנשיאת נשק. נורית יכימוביץ-כהן, [תוכניות לאיסוף כלי ירייה מהציבור תמורת תשלום – מבט משווה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בינואר 2019.

למבצעים מעין אלה. בארגנטינה נערך מבצע כזה, בו נאספו כ-100,000 כלי נשק בתמורה לתשלום. בתקופה שלאחר האיסוף פחת מספרן של תאונות הנשק, אך לא פחתה הפשיעה הקשורה בנשק. נראה כי מי שמסרו את נשקם במבצע היו בעיקר גורמים נורמטיבים ופחות גורמים עברייניים.¹⁵⁵

לסיכום

בשני מבצעי האיסוף שערכה המשטרה מאז 2017 נאספו כמאה כלי ירייה ועוד כמה מאות אמצעי לחימה ותחמושת אחרים ורוב המחזירים היו יהודים.

במבצע האיסוף האחרון שערך צה"ל נאספו כמה מאות כלי ירייה וכמה אלפי אמצעי לחימה אחרים. המבצע לא נערך ביישובים ערביים ולא ידוע לנו אם היו ערבים מבין מי שהחזירו נשקים.

נציין כי קהל היעד של מבצעי המשטרה (כלל תושבי המדינה, כולל החברה הערבית) עשוי להיות שונה מקהל היעד של המבצעים שמוביל צה"ל (בעיקר חיילים משוחררים שציוד צה"ל נשאר ברשותם).

במכתב ששלח ארגון יוזמות אברהם לממלא מקום מפכ"ל המשטרה בספטמבר 2019 (כמה שבועות לפני תחילת המבצע שנערך באותה שנה) הוצגו המלצות לאופן עריכת מבצעי איסוף הנשק, בדגש על החברה הערבית. בין היתר הוצע: לערוך מבצעים מתמשכים במסגרות זמן קבועות וידועות מראש ולא מבצעים ספורדיים; להציע תמריץ כספי לאזרחים שימסרו מידע על מיקום כלי נשק – כמענה למקרים שבהם קבוצת בני נוער רוכשת יחד כלי נשק שמשמש את חברי הקבוצה לסירוגין. המלצות אלו הוצעו בנוסף ללקחים שכבר הוזכרו לעיל בתחומי הפרסום, שיתוף ההנהגה המקומית, הבטחת אנונימיות ואי-הפללה (שהן חלק מבניית אמון הציבור במבצע ובמשטרה) ופתיחת נקודות איסוף בסמוך למקומות המגורים של התושבים. להערכת הארגון, תושבים נורמטיבים ייפרדו מהנשק רק אם תחושת הביטחון שלהם תשתפר.¹⁵⁶

7.2 פעולות צה"ל להקטנת "זליגת" נשק צה"ל לידיים בלתי-מורשות

כאמור, הנשק הלא חוקי מגיע לישראל משלושה מקורות עיקריים: גניבות ממקורות חוקיים ובהם צה"ל, הברחות וייצור בלתי-חוקי.¹⁵⁷ מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד הביטחון בשאלות על הפעולות שננקטו להפחתת מספר גניבות הנשק מצה"ל. להלן יוצגו תשובות המשרד (בחלק מהנושאים יובא גם מידע ממקורות נוספים), אולם קודם לכן נתייחס לשאלת האחריות על חקירת גניבות הנשק מצה"ל.

¹⁵⁵ נורית יכימוביץ-כהן, [תוכניות לאיסוף כלי ירייה מהציבור תמורת תשלום – מבט משווה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בינואר 2019.

¹⁵⁶ מכתב מעולא נגימי-יוסף ורות לוי-חן, מנהלות שותפות של מיזם "קהילות בטוחות" בארגון יוזמות אברהם, אל ניצב מוטי כהן, ממלא מקום מפכ"ל המשטרה, בנושא [המלצות לאיסוף נשק בתמורה לאי-הפללה בחברה הערבית](#), 26 בספטמבר 2019.

¹⁵⁷ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

מי הגורם החוקר את גניבות הנשק מצה"ל?

גניבות נשק מצה"ל ומסירתו או מכירתו לידיים בלתי-מורשות (בין אם בנסיבות פליליות ובין אם בנסיבות ביטחוניות) יכולות להיחקר הן על ידי גורמים צבאיים והן על ידי המשטרה. פנינו למשרד הביטחון בשאלה על חלוקת הסמכות והאחריות לחקירת גניבות הנשק. בתשובת צה"ל לפנייתנו הוסבר כי החקירות מנוהלות "לפי הזיקה הצבאית הניבטת מהמקרה" **ובמידת הצורך מתנהלות שתי חקירות במקביל**: חקירה של מצ"ח לגבי הפן הצבאי וחקירה מקבילה של גורמי חקירה לא צבאיים (למשל אם יש מעורבות של אזרחים בהוצאת הנשק או כשיש חשד שהנשק נגנב למטרות פעילות חבלנית עוינת - פח"ע - או על רקע לאומני). במקרה של גניבת נשק בנסיבות אזרחיות (למשל גניבת נשק מבית החייל) החקירה מנוהלת על ידי משטרת ישראל. בכל מקרה, הודגש בתשובת צה"ל, יש תיאום בין מצ"ח לגורמי החקירה האחרים.

על אף בקשתנו, משרד הביטחון לא העביר את ההוראות הרלוונטיות לחלוקה זו של הסמכות והאחריות ולא פירט מיהם הגורמים הנוספים המעורבים בחקירת גניבות הנשק.

בשנת 2018 הוקמה **יחידת פסג"א (פענוח וסיכול גניבת אמל"ח) – יחידה משותפת למצ"ח ולמשטרת ישראל להתמודדות עם גניבות אמצעי לחימה מצה"ל**. ממשרד הביטחון נמסר כי היחידה פועלת באמצעות שילוב יכולות המודיעין, הטכנולוגיה, החקירות ומאגרי המידע של משטרת ישראל ושל מצ"ח (המשטרה הצבאית).¹⁵⁸ גם מהמשרד לביטחון הפנים נמסר כי יחידת פסג"א תורמת לממשקי עבודה סדורים ושיתוף פעולה בין המשטרה לצה"ל.¹⁵⁹ בדוח מבקר המדינה ממאי 2021 נכתב כי **בפועל** היחידה החלה לפעול באופן חלקי רק בתחילת שנת 2020 והפכה למבצעית רק בחודש יולי של אותה שנה, אך באופן מצומצם וכי לאחרונה הוקטן בה מספר המשרות.¹⁶⁰ **לא הובהר מה הקשר בין פעילות יחידת פסג"א – שהיא פעילות משותפת – לבין המתואר בתשובת המשרד לפנייתנו שהוזכרה לעיל בעניין חלוקת**

¹⁵⁸ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁵⁹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

¹⁶⁰ על פי התכנון היחידה היתה אמורה לכלול 16 משרות (שמונה שיקצה צה"ל ושמונה שתקצה המשטרה) אך בפועל, אוישו במלואן שמונה המשרות של הצבא ורק משרה אחת של המשטרה (משרה זו היא של מפקד היחידה אשר היה שותף בהקמתה, אך פרש במהלך שנת 2020). המשטרה מסרה למבקר המדינה כי בספטמבר 2020 נכנס לתפקידו מפקד חדש והוחלט לשנות את תפיסת ההפעלה של היחידה. במסגרת זו הוקטן מספר המשרות ביחידת פסג"א – הן של המשטרה והן של צה"ל. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71 ג, התשפ"א-2021 בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים - ביקורת מעקב](#), 18 במאי 2021.

הסמכות והאחריות, לפיה לעיתים מתנהלות במקביל שתי חקירות – על ידי המשטרה ועל ידי צה"ל.¹⁶¹

בדוח שפרסם מבקר המדינה באוגוסט 2021 הובאה התייחסות המשטרה כי היא מסייעת לצה"ל בפעילות כנגד גורמים פליליים המעורבים בגניבת נשק משטחי אש, אך נראה כי יש קושי בהזעקת המשטרה בשעת הארוע ובמקרים רבים התלונות מוגשות בדיעבד; עקב כך העבריינים אינם מאותרים. המשטרה גם מסרה למבקר המדינה כי נערכת עבודת מטה להקמת כוח משימה של המשטרה שיטפל בגניבות משטחי אש של צה"ל.¹⁶²

פעולות צה"ל להתמודדות עם גניבות נשק ומניעתן

בשנים האחרונות נקט צה"ל סדרת צעדים להתמודדות עם גניבות הנשק, בכמה מישורים: ברמה הארגונית, בהיבט הפיזי (למשל באמצעות מיגון מחסני נשק ותחמושת) וכן שינוי נהלים והכשרות, למידה מארועים שבהם נגנב נשק ועריכת ביקורות וסקרי אבטחה. להלן נציג בקצרה מידע שמשרד הביטחון מסר על אודות צעדים אלו.¹⁶³

- **ברמה הארגונית** – בנוסף על פעילות יחידת פסג"א שהוזכרה לעיל (וכאמור אינה פועלת בהיקף מלא) הזכיר צה"ל בתשובתו את הוועדה המטכ"לית לבחינת אופן מימוש הגנת מחנות צה"ל שהמליצה להקים בצה"ל מערך אבטחה שלם.¹⁶⁴
- **צעדים למיגון מחנות צה"ל ומחסני נשק ותחמושת**: בשנת 2017 החל פרויקט "עין צופיה" – פרויקט שמטרתו למגן את מחסני הנשק והתחמושת בצה"ל על ידי הבאתם לעמידה בתקן מחמיר.¹⁶⁵ בדיון בנושא גניבות אמצעי לחימה בצה"ל שנערך בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בינואר 2021 אמר אלוף אהרון חליוה, ראש אגף מבצעים בצה"ל, כי **בנישקיות שכבר הותאמו לתקן החדש לא היו גניבות; מסיבה זו צה"ל שם לעצמו למטרה להשלים את התאמת כלל הנישקיות לתקן עוד השנה**.¹⁶⁶ כמו כן, כלי הנשק ואמצעי הלחימה רוכזו

¹⁶¹ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁶² מבקר המדינה, דוח שנתי 72א – חלק ראשון, **נושאים מערכתיים – היבטי משילות בנגב**, 4 באוגוסט 2021, עמ' 167.

¹⁶³ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁶⁴ שם, דברי אלוף אהרון חליוה, ראש אגף מבצעים בצה"ל בוועדת החוץ והביטחון, **דיון בתופעת גניבות אמצעי לחימה בצה"ל**, 25 בינואר 2021, פרוטוקול מס' 75.

¹⁶⁵ פרויקט עין צופיה החל בשנת 2017. התקן החדש למיגון מחנות צה"ל הוגדר בהוראה 'הגנת מחנות צה"ל' של אגף המבצעים-חטיבת המבצעים. בפרויקט הושקע תקציב של מאות מיליוני ש"ח ובחלק מהמחנות הפרויקט עדיין לא הושלם. רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁶⁶ שם, דברי אלוף אהרון חליוה, ראש אגף מבצעים בצה"ל בוועדת החוץ והביטחון, **דיון בתופעת גניבות אמצעי לחימה בצה"ל**, 25 בינואר 2021, פרוטוקול מס' 75.

בשנים האחרונות
ננקטו בצה"ל צעדים
בכמה מישורים
להפחתת "זליגת"
הנשק.

צעדים אלו כוללים:
שינויים ברמה
הארגונית; מיגון
מחנות צה"ל ומחסני
נשק ותחמושת (כולל
שימוש באמצעים
טכנולוגיים); פעילות
מבצעית יזומה; עדכון
הוראות ונהלים;
הקמת ועדות חקירה;
שיפור ההכשרה
ותרגול תרחישי
פריצה למחנות;
ביקורות וסקרי
אבטחה.

במחסנים יעודיים העומדים בתקן הצה"ל, וכמות כלי הנשק המוחזקים במחנות הותאמה לצורך המבצע.¹⁶⁷ בתשובת משרד הביטחון נמסר גם כי צה"ל פועל להקטנת מספר המחנות וכן שיטחם הפיזי כדי לשפר את ההגנה עליהם.¹⁶⁸

- **עדכון הוראות ונהלים** ובכללם נהלים המסדירים נשיאת נשק צבאי מחוץ למחנות צה"ל ונהלים המסדירים נשיאת כלי נשק צבאי בידי אזרחים, למשל חברי כיתות כוננות ביישובי ההגנה המרחבית. כמו כן עודכנו הוראות הפתיחה באש על מנת לשפר את ההתמודדות עם איום הפריצה למחנות צה"ל ולשטחי האימונים.¹⁶⁹
- **למידה מארועים** – בשנים האחרונות מינה צה"ל כמה ועדות חקירה ללמידה מארועים שבהם נגנב נשק מצה"ל ממחנות שדה תימן, גיבור וצאלים.¹⁷⁰
- **הכשרות** – בשנים האחרונות שופרה הכשרת הגורמים המקצועיים הרלוונטים לאבטחת המחנות ושמירה על הנשק – מפקדי מחנות, קציני ביטחון (קב"טים) ורכזי מודיעין.¹⁷¹
- **תרגול** – בשנת 2020 הוקמה "פלגה אדומה" – יחידת מילואים מטכ"לית שנועדה לתרגל את יחידות צה"ל באמצעות תרחישים של פריצה למחנות.¹⁷²
- **פעולות יזומות** – בשנת 2020 נערכו בשטחים שמוגדרים כ"מועדים לפורענות" פעולות יזומות, לרבות פעולות של מג"ב בגזרת צאלים, לכידת חשודים בפריצה למחנה בסיס אימונים פיקוד המרכז (בא"פ לכיש) באמצעות "תרגיל פיתוי" ועוד.¹⁷³

¹⁶⁷ במהלך שנת 2021 מתוכננת העברה של נשק שנמצא במחסני נשק מתניידים של הגדודים הלוחמים אל מכולות "חכמות", העומדות בתקן מחמיר של אבטחה. רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁶⁸ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁶⁹ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁷⁰ בשנת 2017 מונתה ועדת חקירה לאירוע פריצה וגניבת נשקים ממחנה שדה תימן ובעקבות מסקנותיה ננקטו צעדים משמעותיים כלפי בעלי תפקידים רלוונטיים. בשנת 2020 מונו ועדות חקירה בעקבות פריצות וגניבת נשק ממחנה גיבור וממחנה צאלים; נכון למועד תשובת המשרד לפנייתנו, ננקטו צעדים משמעותיים בארוע במחנה גיבור וועדת החקירה של מחנה צאלים טרם סיימה את עבודתה. שם.

¹⁷¹ בשנת 2018 נפתח קורס יעודי לקב"טים בתקן מלא או בנוסף על תפקיד קיים, ומונה קב"ט לכל מחנה בצה"ל. כמו כן, שודרג הקורס הייעודי להכשרת מגני המתקנים של צה"ל. נערך כנס מטכ"לי בנושא אבטחת המחנות והגנתם, למפקדים ולקב"טים של כלל מחנות צה"ל. ב-2020 נערך בכלל יחידות צה"ל "שבוע מיקוד" בתחום האבטחה והגנת המחנות. במסגרת זו רוענו נהלים, עודכנו פקודות אבטחה, תורגלו כוחות אבטחה ושופרו תשתיות אמצעי הגנה במחנות. בשנים האחרונות מאוישים תפקידי רכזי מודיעין על ידי אנשי קבע בלבד ונקבעה להם הכשרה נפרדת ויעודית. שם.

¹⁷² שם.

¹⁷³ שם.

- **ביקורות וסקרי אבטחה** – צה"ל עורך סקרי אבטחה ובקורות מטכ"ליות (בקורות פתע או בתיאום מראש).¹⁷⁴ נוסף על כך, הגנת מחנות צה"ל, ובכלל זה הגנה מגניבת אמצעי לחימה, נבחנה במסגרת כמה ביקורות שנערכו בצה"ל בשנים האחרונות.¹⁷⁵
- בתשובת צה"ל לפנייתנו נמסר כי הוא החל להשתמש **באמצעים טכנולוגיים** כדי לשפר את רמת האבטחה במחנות וכדי לצמצם את התלות בכוח אדם, אך לא פירט מהם האמצעים.¹⁷⁶

הטיפול בצה"ל בעבירות נשק שעלולות לגרום לזליגת נשק לידיים בלתי-מורשות

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד הביטחון בבקשה לנתונים על תיקי חקירה צבאיים שבהם נרשמו עבירות נשק. להלן יוצגו נתונים על התיקים שנפתחו ועל הגשת כתבי אישום בכל אחת מהשנים 2017-2020. יודגש כי כתב אישום לא בהכרח מוגש בשנה שבה נפתח התיק ולכן אי אפשר לחשב את שיעור כתבי האישום מכלל התיקים.

טבלה 8: תיקי חקירה שנפתחו וכתבי אישום שהוגשו בצה"ל בגין עבירות נשק,

2020-2017¹⁷⁷

2020	2019	2018	2017	
71	89	95	86	תיקים שנפתחו¹⁷⁸
28	38	44	21	מספר כתבי האישום בגין כלל עבירות הנשק¹⁷⁹
13	19	20	10	מהם: כתבי אישום בגין עבירות שעלולות לגרום להעברת נשק לידיים אזרחיות¹⁸⁰

בשנים 2020-2017
נפתחו בצה"ל 341
תיקי חקירה עקב
עבירות נשק. בשנים
אלו הוגשו 131 כתבי
אישום בגין עבירות
נשק, כמחציתם עקב
עבירות שעלולות
להביא לזליגת נשק
לידיים בלתי-מורשות.

¹⁷⁴ בקורות אלו נערכות על ידי צוות של כ-20 אנשי מילואים. בשנים האחרונות ערך צוות זה יותר מ-500 בקורות וסקרים מטכ"ליים, לרבות ביקורות לבדיקת תיקון הליקויים. שם.

¹⁷⁵ בשנת 2017 – ביקורת של סגן הרמטכ"ל ב-92 ממחנות צה"ל; בשנת 2019 – מסדר הרמטכ"ל ב-181 מחנות; בשנת 2020 – בוחן פתע ייעודי לנושא הגנת המחנות, מטעם הרמטכ"ל. שם.

¹⁷⁶ בתשובת המשרד לא פורטו כלל האמצעים הטכנולוגיים, אך הוזכרה הקצאת אמצעים למיגון כנגד רחפנים ובין היתר לצורך הגנה על מחנות צה"ל, בשנת 2020. כמו כן, הוקמו מוקדי הגנה שמרכזים את כלל האמצעים הטכנולוגיים שנועדו להגן על המחנה ושולטים בכוחות ובניהול האירועים. שם.

¹⁷⁷ בנתונים כלולות העבירות האלו: הוצאת נשק מרשות הצבא; יצור, יבוא, יצוא או סחר בנשק; אי-שמירה על רכוש צבאי שהוא נשק; שימוש בלתי-חוקי בנשק וכן נשיאת נשק או הובלתו. רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁷⁸ בנתונים נכללים תיקים וכתבי אישום שבהם נרשמו עבירות לפי ס' 144 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וס' 78, 79 (ב), 80 ו-85 לחוק השיפוט הצבאי התשס"ו-1955 (הוצאת נשק מרשות הצבא; שימוש ברכוש צבאי שהוא נשק שלא למטרות הצבא; אי שמירתו של רכוש צבאי; שימוש בלתי חוקי בנשק). שם.

¹⁷⁹ שם.

¹⁸⁰ בנתונים נכללים תיקים וכתבי אישום שבהם נרשמו עבירות לפי ס' 144 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וס' 78, 79 (ב), 80 ו-85 לחוק השיפוט הצבאי התשס"ו-1955 (הוצאת נשק מרשות הצבא; שימוש ברכוש צבאי שהוא נשק שלא למטרות הצבא; אי שמירתו של רכוש צבאי) ואינם כוללים את ס' 85 לחוק השיפוט הצבאי (שימוש בלתי חוקי בנשק).

לפי נתוני הטבלה ונתונים נוספים שצה"ל העביר, **בשנים 2017-2020 נפתחו בצה"ל 341 תיקי חקירה עקב עבירות נשק - בין 71 ל-95 תיקים בכל אחת מהשנים**. בארבעת השנים האלו הוגשו בצה"ל 131 כתבי אישום - כמחציתם (62) בתיקים שבהם נרשמו עבירות שבגינן נשק עלול לעבור לידיים אזרחיות: הוצאת נשק מרשות הצבא (32 כתבי אישום); יצור, יבוא, יצוא או סחר בנשק (29 כתבי אישום); אי-שמירה על רכוש צבאי שהוא נשק (כתב אישום אחד). שאר כתבי האישום (69) הוגשו עקב עבירות נשק אחרות: שימוש בלתי-חוקי בנשק וכן נשיאת נשק או הובלתו.

פנינו למשרד הביטחון גם בבקשה לפילוח נתוני התיקים לפי מאפייני החשודים, למשל: מגזר (יהודי, דרוזי, בדואי) או מסלול שירות (סדיר, קבע, מילואים, אזרח עובד צה"ל). לפי תשובת המשרד אין למערכות המידע אפשרות להפיק נתונים בפילוחים אלו, ואף לא על העילות לסגירתם של 35 התיקים שנסגרו בתקופה זו.¹⁸¹

הברחת נשק

כאמור, דוח מבקר המדינה משנת 2018 קבע כי הנשק הלא חוקי מגיע לישראל משלושה מקורות עיקריים: גניבות מצה"ל, הברחות מירדן וייצור בלתי-חוקי ביהודה ושומרון. בפרק זה התמקדנו במניעת גניבת נשק מצה"ל והעברתו לידיים אזרחיות אך **גם הברחת אמצעי לחימה בגבולות וייצור משמעותי באזור יהודה ושומרון נמצאים באחריות צה"ל** - כך אמר אלוף אהרון חליוה, ראש אגף מבצעים בצה"ל בדיון שנערך בינואר 2021 בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.¹⁸²

בדוח מבקר המדינה משנת 2018 נכתב כי תפיסת נשק מוברח דורשת תיאום ושיתוף פעולה בין המשטרה, צה"ל והשב"כ, אולם המבקר קבע בהסתמך על מסמכים של המשטרה כי **תיאום זה מתקיים באופן חלקי בלבד, שכן המשטרה אינה מקבלת משב"כ ומצה"ל מידע שוטף כחלק משגרת עבודה ולכן נוצר פער מודיעיני שעלול לפגוע בחקירת עבירות הנשק**.¹⁸³

גם המשרד לביטחון הפנים השיב לפנייתנו כי יש להגביר את מעורבותם של צה"ל, שב"כ והמכס במאבק בהברחות ובין היתר על צה"ל לסגור את הפרצות בתוואי קו התפר ולהדק את הפיקוח

¹⁸¹ רס"ן נועה הרפז-יוז, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, מכתב, 28 בינואר 2021, הועבר על ידי דנה וייסבלט, לשכת עוזרת שר הביטחון בדוא"ל, 31 בינואר 2021.

¹⁸² דברי אלוף אהרון חליוה, ראש אגף מבצעים בצה"ל בוועדת החוץ והביטחון, [דיון בתופעת גנבות אמצעי לחימה בצה"ל](#), 25 בינואר 2021, פרוטוקול מס' 75.

¹⁸³ מבקר המדינה, דוח ביקורת בנושא [התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי החברה הערבית וביישובים מעורבים](#), 15 באוגוסט 2018.

אשר לייצור הבלתי-חוקי של נשק, נציין פעילות משותפת שצה"ל ושב"כ קיימו בשנת 2017 לתפיסת והחרמת מחרטות מאיזור יהודה ושומרון. מחרטות אלו שימשו לייצור נשק מאולתר מסוג "קרלו" ונראה כי החרמתן פגעה במידה מסוימת בייצור ובהברחת הנשק, שכן מחירו עלה באותה תקופה. עם זאת, יצרני הנשק לא הועמדו לדין ורובה הקרלו נותר כלי הנשק הזמין והנפוץ ביותר. דברי אל"מ אלון מדנס, קצין אג"ם פיקוד מרכז בשנים 2017-2018, ראיון, משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, אגף תכנון וארגון, נצ"מ יגאל חדד, אמצעי לחימה והנשק הבלתי-חוקי בחברה הערבית, [העיקר במחקר 2019 - אסופת מאמרים בנושאי משטרה](#), עמ' 160-161.

על הגבול. המשרד ממליץ לשקול הקמת מכשול פיזי רצוף בגבול עם ירדן, בדומה למכשול שהוקם בגבול עם מצרים וסייע בהפחתת ההברחות של בני אדם וטובין פליליים ובין היתר אמצעי לחימה.¹⁸⁴

נציין כי לא מצאנו איזכור למעורבות צה"ל או השב"כ בדוח צוות המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית שפורסמו בחודש יולי 2020 (ראו פרק 8).

נושאים אלו אמורים להיות נידונים במסגרת פעילות צוות שעל הקמתו החליטה הממשלה בהחלטה מס' 852 במרץ 2021; הצוות נדרש להגיש את המלצותיו עד ספטמבר 2021 (ראו פרק 8 להלן).

¹⁸⁴ גרסה בלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

8. תוכניות והחלטות ממשלה שהתקבלו לאחרונה

בפרק זה נתאר כמה תוכניות ממשלתיות והחלטות ממשלה שהתקבלו לאחרונה להתמודדות עם פשיעה ועבריינות בחברה הערבית, ובין היתר עם עבירות נשק; המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, החלטת הממשלה 852 שהתקבלה בעקבות המלצות אלו וצעדים נוספים שעליהם הוחלט לנוכח אירועי האלימות במאי 2021. **יישום צעדים אלו נמצא בראשיתו ויש לעקוב בהמשך אחר יישומם.**

צעדים למאבק בעבירות נשק במסגרת ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה

והאלימות בחברה הערבית¹⁸⁵

באוקטובר 2019 הנחה ראש הממשלה בנימין נתניהו את רונן פרץ, ממלא מקום מנכ"ל משרד ראש הממשלה להקים צוות שיעסוק בפשיעה והאלימות בחברה הערבית; הצוות התבקש לגבש תוכנית בתוך 90 יום.¹⁸⁶ ביולי 2020 פרסם הצוות דוח המלצות ובו הוסבר כי במשך שנים פעלה המדינה בערוצים נפרדים לטיפול בפשיעה בחברה הערבית – מצד אחד פעולות אכיפה ובמקביל – פעילות לפיתוח כלכלי-חברתי באמצעות תוכניות חומש עתירות-תקציב.¹⁸⁷ בדוח נכתב כי במסגרת פעילות צוות המנכ"לים נערך לראשונה ניתוח **כוללני** של הגורמים לפשיעה ולאלימות בחברה הערבית, ובין היתר עלה הצורך לטפל בגורמים כמו: יעילות כלי אכיפה מול גורמי פשיעה, הפיכתן של רשויות מקומיות ערביות ליעד נחשק להשתלטות על ידי גורמים עברייניים ותעסוקת צעירים ערבים, במטרה למנוע את הידרדרותם לפשיעה.¹⁸⁸

צעירים ערבים "חסרי מעש"

בתחילת המסמך הוצגו נתונים המלמדים כי צעירים ערבים שגילם 18-24 בולטים בתיקי עבירות נשק – הן כחשודים (כאמור מספר החשודים הערבים הצעירים בעבירות נשק גדל בארבע השנים האחרונות ב-83%) והן כקורבנות עבירה: הסיכוי של צעיר ערבי להיות קורבן לעבירת נשק גדול פי 20 מהסיכוי של צעיר יהודי.

¹⁸⁵ בכותרת מסמך המדיניות המסכם מכונה הצוות ועדת המנכ"לים. [המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם, יולי 2020.](#)

¹⁸⁶ בראש הצוות ישב כאמור ממלא מקום מנכ"ל משרד ראש הממשלה, והיו חברים בו גם מנכ"לי המשרדים האלו: המשרד לביטחון הפנים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לשיוויון חברתי, משרד הבינוי והשיכון ומשרד הכלכלה והתעשייה, וכן בעלי התפקידים האלו: המשנה ליועמ"ש (פלילי), המשנה ליועמ"ש (אזרחי), משנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), משנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים), ראש אגף התקציבים במשרד האוצר, מנהל אגף בכיר (חינוך במגזר הערבי) במשרד החינוך, ראש אגף פנים במל"ל וראש יחידת יהלום (היחידה הארצית לחקירות ומאבק בפשיעה) ברשות המיסים – יחידה שנועדה להיאבק בפשיעה המאורגנת.

¹⁸⁷ לדוגמה החלטת ממשלה 922 של הממשלה ה-34, [פעילות הממשלה לפיתוח כלכלי באוכלוסיית המיעוטים בשנים 2016-2020](#), 31 בדצמבר, 2015.

¹⁸⁸ בדוח הצוות נטען שמדיניות התעסוקה הצליחה מאוד ביחס לתעסוקת נשים ערביות ובתוך כך הזניחה את הגברים הצעירים הערבים.

לפי אומדן שערכנו במסמך קודם, קרוב לשליש מהצעירים הערבים אינם רשומים כמועסקים או כסטודנטים, ומספרם של אלו נאמד בכ-56,000-71,000.¹⁸⁹ נציין כי לא כולם חסרי מעש בפועל, שכן חלקם (כ-15,000 לפי הערכות שונות) לומדים בחו"ל.¹⁹⁰ ועדת המנכ"לים המליצה על צעדים ממוקדים בקבוצת הצעירים הערבים, ובכלל זה עידוד לימודים (כולל לימודי עברית), הכשרה מקצועית, תעסוקה והשתתפות בשירות אזרחי.¹⁹¹

לאור הגישה של צוות המנכ"לים, לפיה יש לבחון את הפשיעה והאלימות במבט הוליסטי, הומלץ בדוח על שורה ארוכה של צעדים, חלקם עוסקים ישירות בהתמודדות עם פשיעה ובכלל זה עם עבירות נשק, וחלקם נועדו לחזק תשתיות כלכליות, חברתיות וקהילתיות בחברה הערבית.¹⁹²

לעניין עבירות הנשק, שבהן עוסק המסמך, המלצות הצוות כללו:

- **החמרת ענישה** בכמה דרכים: הנחיית תובעים כי יבקשו מבתי המשפט ענישה מחמירה ויערערו על ענישה מקלה; העלאת גובה הקנסות שמוטלים על העבריינים; החמרת הענישה על סחר בחלקי נשק "מהותיים" (שבאמצעותם אפשר להרכיב נשק); חוות דעת מומחים בתיקי נשק, שיוגשו לבתי המשפט במטרה לשנות את רף הענישה. נציין כי **הצעדים להחמרת הענישה רלוונטים רק לתיקים שבהם הוגש כתב אישום** (שהם כאמור: כעשירית מתיקי עבירות הירי – שהם הנפוצים ביותר בין תיקי עבירות הנשק, כשליש מהתיקים בעבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו, או הובלתו, וכמחצית מתיקי עבירות ייצור נשק, מכירתו או הברחתו). **לא מצאנו בין המלצות צוות המנכ"לים התייחסות לצעדים הקשורים לשלבים מוקדמים יותר בהליך הפלילי**, למשל צעדים שיגדילו את מספר הדיווחים למשטרה, את תפיסת כלי הנשק או צעדים למניעת הברחה וייצור בלתי-חוקי של נשק – צומת חשובה בהפצת נשק בלתי-חוקי; בהחלטת הממשלה מס' 852 שעליה נרחיב בהמשך הפרק הוחלט על הקמת צוות שבכוחו לתת מענה לסוגיות אלו.
- העדפת השימוש בכלי ענישה מיידיים וכאלו המייצרים הרתעה משמעותית, בדגש על ענישה כלכלית.
- תיקון חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באתר אינטרנט, תשע"ז-2017 כך שהסמכויות המעוגנות בו יחולו גם על עבירות נשק שעניינן סחר בנשק שלא כדין.

¹⁸⁹ לא כולל נשים נשואות שאינן עובדות ומוגדרות במוסד לביטוח לאומי כעקרות בית.

¹⁹⁰ יתכן שיש ביניהם צעירים שעובדים ואינם מדווחים על כך לרשויות, אך מטבע הדברים אין על כך נתונים.

¹⁹¹ המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם, יולי 2020.

¹⁹² בין ההמלצות לחיזוק התשתיות הכלכליות, החברתיות והקהילתיות: צמצום חוסר המעש בקרב גברים ערבים צעירים; שיפור השירותים הממשלתיים והנגשת כלי סיוע ממשלתיים לאזרחים ערבים ולעסקים בבעלות ערבים, במרחב הפיזי ובמרחב הדיגיטלי; הנגשת המערכת הבנקאית כולל מענה לצורכי אשראי, על מנת להקטין את התלות בהלוואות מהשוק האפור (כולל הקטנת השימוש בכסף מזומן ושיפור ההתנהלות פיננסית של משקי בית); תוכניות ייעודיות שמטרתן לצמצם עבריינות והתנהגויות סיכון, בעבור מי שנמצא על סף הידרדרות לעולם הפשע; תוכניות חוסן קהילתי; הרחבת מעני רווחה שפועלים לצמצום אלימות; שיפור הרצף השיקומי של עוברי חוק משלב המעצר והכליאה ועד לשלב החזרה לקהילה; טיפול במצוקת הדיור. שם.

בין המלצות צוות המנכ"לים באשר לעבירות נשק: החמרת הענישה על עבירות אלו, צעדים להגברת ההרתעה ותגבור מעבדות הבדיקה של המשטרה.

• **תיגבור של מעבדות הבדיקה של המשטרה שתפקידן לטפל בכלי נשק.** בדיוני הצוות עלה כי עקב עומס על המעבדות, חלק מכלי הנשק שנמצאים בחיפוש משטרתי כלל לא מגיעים אליהן. בפרט, כאשר נמצא נשק בביתו של אדם שחשוד בנשק שאינו קשור ישירות בירי, הנשק מוחזר אך אינו נבדק במעבדה ולכן החשוד אינו מואשם בעבירות של שימוש בנשק.

• **שינויי חקיקה שמטרתם לשנות את התייחסות החוק לכלים שהם דמויי-כלי ירייה (כדוגמת איירסופט), שניתן להסב אותם לכלי ירייה פעילים** (לפי דוח צוות המנכ"לים – בחינת תיקון החקיקה היא באחריות משרד הכלכלה והתעשייה).¹⁹³ ציוד זה, כמו גם חלקי נשק, מגיע לישראל מחו"ל בין היתר באופן חוקי באמצעות ייבוא למטרות ספורט, או באופן בלתי-חוקי בחבילות חבויות במכולות שעוברות בדואר ישראל ובנמלים, ולעיתים נרכשות על ידי הזמנה דרך אתרי אינטרנט; גורמים עברייניים מסבים את הכלים האלו לכלי ירייה פעילים באמצעות החלפת חלקים – במקרים רבים במחרטות שנמצאות בשטחי יהודה ושומרון. רובי האיירסופט שמיובאים למטרות ספורט (ואינם נחשבים לכלי ירייה) מגיעים ללא מספר סידורי וללא אפשרות מעשית למעקב אחר העברתם לגורמים שמחוץ למועדוני הספורט.¹⁹⁴ כיום הבקרה על "צעצועים מסוכנים" היא באחריות משרד הכלכלה והתעשייה, אך בעת הכנת המסמך נמסרה לנו עמדת המל"ל באשר לסוגיית האיירסופט, כי ראוי שהנושא יהיה באחריות האגף לכלי ירייה במשרד לביטחון הפנים, תוך עריכת ההתאמות המשפטיות המתבקשות.¹⁹⁵

נוסף על ההמלצות בתחום הנשק, הצוות הציע גם שורה ארוכה של צעדים הקשורים להיבטים נוספים ומגוונים של פשיעה, אכיפה, שיקום, ובניין הכוח.¹⁹⁶ **הצוות יעץ כי המשטרה תקדם תוכנית מקיפה בחברה הערבית, תוך התבססות על רעיונות יצירתיים, למידה בין-לאומית**

¹⁹³ בין החוקים שנשקל לשנות: [חוק כלי הירייה, תש"ט-1949, צו הפיקוח על מצרכים ושירותים \(איסור ייצור, ייבוא ומכירה של צעצועים מסוכנים\), תשמ"ז - 1986](#). גב' נאוה זקן, סמנכ"לית מינהל אכיפה, מסחר ומדידה ויושבת ראש הוועדה לצעצועים מסוכנים במשרד הכלכלה.

¹⁹⁴ אמיר ענבר, ראש חטיבת אבטחה באגף לוחמה בטרור, בט"פ ועורף, המטה לביטחון לאומי (מל"ל), הודעה, 2 באוגוסט 2021.

¹⁹⁵ אמיר ענבר, ראש חטיבת אבטחה באגף לוחמה בטרור, בט"פ ועורף, המטה לביטחון לאומי (מל"ל), הודעה, 2 באוגוסט 2021.

¹⁹⁶ בין המלצות הצוות: מתן דגש לטיפול בפשיעה החמורה, ובייחוד בפשיעה המאורגנת ושילוב אכיפה כלכלית; ייעול השימוש במוקדי מצלמות; מאמץ אכיפת של סחיטת דמי חסות; מענים חדשים להגנה על עדים; צמצום המאסרים והחלפתם בתוכניות שיקום בקהילה, לשם קידום השתלבות נורמטיבית של עוברי החוק בחברה; השלמת תוכניות בניין הכוח המשטרתי (כלומר פריסת תחנות משטרה ביישובים ערבים וגיוס שוטרים); התמודדות עם חדירת גורמי פשיעה לשלטון המקומי. לשם כך הומלץ על: שיפור הבקרה על תקציבים ברשויות המקומיות; שינויים בהליכי מכרזים באופן שיקשה על ארגוני פשיעה לזכות בהם; תגבור מערכי תביעה מקומית; שיפור ההגנה על נבחר ציבור ובעלי תפקידים ציבוריים מאויימים; פיקוח ובקרה על מקורות מימון למתמודדים בבחירות המקומיות; פיתוח מדד אפיון לתחושת המוגנות של עובדי רשויות מקומיות ולמידת חשיפתם לפשיעה ואלימות. עוד הוצע להרחיב את שיטור העירוני ביישובים ערבים ולהפעילו ביישובים שכיום אינם עומדים בקריטריון גודל האוכלוסייה (16,000 תושבים ומעלה). במועד כתיבת המסמך, שיטור עירוני מופעל ב-11 רשויות מקומיות ערביות (מתוך 85 הרשויות המקומיות הערביות בישראל), בין היתר בגלל קריטריון הגודל ויש רשויות מקומיות ערביות רבות שאינן עומדות בקריטריון זה, אך יש בהן רמת גבוהה של פשיעה. ג'רי קפיטל-אלמו, [שיטור עירוני \(שם זמני\)](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בהכנה.

משווה הבוחנת כיצד התמודדו עם הנושא במדינות אחרות באופן אפקטיבי, טיפול במרכיבים תודעתיים של הקהילה ורתימת מנהיגים, אנשי דת וגורמים בעלי השפעה בחברה הערבית. ועדת המנכ"לים המליצה גם להקים **צוות משותף** לגורמי האכיפה והייעוץ במשרדי הממשלה השונים, שיקיים ישיבות קבועות עם גורמים ממשלתיים רלוונטיים **ועם נציגי החברה הערבית**.

החלטת הממשלה 852: מדיניות ממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית והעצמת החברה הערבית בישראל ותיקון החלטות ממשלה

באפריל 2021 אימצה הממשלה ה-35 את המלצות ועדת המנכ"לים במסגרת החלטת הממשלה 852 ואף הוסיפה עליהן כמה המלצות, ובין היתר את הצעדים האלו להתמודדות עם עבירות נשק:¹⁹⁷

- קידום **שני מבצעי איסוף נשק וולונטריים עוד בשנת 2021**;
- פעילות משטרתית מאומצת לשם תפיסת נשק ואמצעי לחימה נוספים. החלטת הממשלה הציבה **למשטרה יעד של גידול ב-10% בתפיסת אמצעי הלחימה**;
- הקמת **צוות להתמודדות עם סוגיית זליגת הנשק מצה"ל, ייצור בלתי-חוקי של אמצעי לחימה והברחתם לשטח מדינת ישראל, בדגש על החברה הערבית**, בראשות ראש המטה לביטחון לאומי ובהשתתפות נציגים בכירים ממשטרת ישראל, שירות הביטחון הכללי, צה"ל, משרד הביטחון, המשרד לביטחון הפנים, משרד המשפטים (ייעוץ וחקיקה-פלילי, פרקליטות המדינה - פלילי), רשות המעברים היבשתיים במשרד הביטחון, משרד האוצר, רשות המיסים, חברת דואר ישראל ומשרד ראש הממשלה. הצוות ימליץ על דרכי פעולה מערכתיות-לאומיות לצמצום משמעותי של התופעה, תוך התייחסות לנושאים האלו:
 - שיתופי פעולה מודיעיניים ומבצעיים בין כלל הגופים הרלוונטיים להתמודדות עם סוגיית הייצור וההברחות של אמצעי לחימה לחברה הערבית, לרבות בחינת הקמת מוקד קבוע לחילופי מידע.
 - ההברחות של אמצעי לחימה דרך הפרצות והמעברים היבשתיים במרחב "קו התפר".
 - הברחות של אמצעי לחימה דרך הגבולות ומעברי הגבול הבין-לאומיים של מדינת ישראל.

¹⁹⁷ נוסף על הצעדים הקשורים בעבירות נשק, הוקצו סכומים גם למטרת בינוי או הרחבת תחנות משטרה ומבני ציבור נוספים ביישובים ערבים (עד שנת 2021 תושלם בניית תחנת משטרה בטובא-זנגרייה, ובכפר כנא, ותוספות בניה לנקודות משטרה במורדות החרמון ולתחנת המשטרה בטיירה; עד שנת 2023 תושלם בניית תחנת משטרה בכפר קאסם) וכן צעדים לטיפול בעבירות כלכליות, ותוכניות לסיוע לצעירים ערבים. החלטת ממשלה מס' 852 של הממשלה ה-35, **מדיניות ממשלתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית והעצמת החברה הערבית בישראל ותיקון החלטות ממשלה**, 1 במרץ 2021.

בהחלטת הממשלה נקבע כי הצוות יגיש את המלצותיו לממשלה בתוך 180 יום. לדברי אמיר ענבר, חבר בצוות המוביל את העבודה במל"ל, המלצותיו יוגשו בשבועות הקרובים. לדברי ענבר, הצוות בוחן את כלל האפיקים שבהם אמצעי לחימה מועברים לידיים בלתי-מורשות, ובכלל זה זליגת הנשק מצה"ל וייצור בלתי-חוקי של נשק, לדוגמה הסבת איירוסופט לכלי ירייה פעילים כאמור לעיל.¹⁹⁸

החלטת ממשלה נוספת שהתייחסה לנושא הנשק הבלתי-חוקי התקבלה לאחרונה, בעקבות אירועי אלימות ברחבי הארץ בחודש מאי האחרון: החלטת ממשלה 1071, של הממשלה ה-35, תוכנית חירום לחיזוק שלום הציבור, ביטחון והסדר הציבורי על רקע ההתפרעויות האלימות בחודש מאי 2021; במסגרת זו נקבע כי משרד המשפטים, פרקליטות המדינה, משטרת ישראל והשב"כ יקדמו **טיפול מתואם** בנוגע לאיתור ותפיסה של אמצעי לחימה בלתי-חוקיים, שהם "מכת מדינה". **אופן הטיפול לא פורט בהחלטה זו.**¹⁹⁹

ב-1 באוגוסט 2021 קיבלה הממשלה ה-36 את החלטה מס' 292: תוכנית חומש למגזר הערבי, שמטרתה לקדם פיתוח כלכלי-חברתי בחברה הערבית, ולתקצב פעילות זו עד שנת 2026. במסגרת זו אושרה תוכנית רב-שנתית למיגור האלימות והפשעה בחברה הערבית, בתקציב של 2.4 מיליארד ש"ח, מחציתם ממקורות תוספתיים שיוקצו על ידי משרד האוצר; לא צויין המקור למחצית השניה של התקציב. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בתיאום עם אגף התקציבים של משרד האוצר, יביא תוכנית מפורטת לאישור הממשלה בתוך 30 ימים ממועד החלטת הממשלה. התוכנית תכלול פירוט פעולות של המשרדים, יעדים לתוכנית ומנגנוני יישום, מעקב ובקרה.²⁰⁰

¹⁹⁸ אמיר ענבר, ראש חטיבת האבטחה באגף לוחמה בטרור, המטה לביטחון לאומי (מל"ל), שיחה, 27 ביולי 2021.

¹⁹⁹ עוד נקבע כי גופים אלו ייאבקו בהסתה ובאלימות במרשתת. נקבעו גם צעדים בדבר תקצוב, גיוס כוח אדם באופן זמני ואבטחת מוסדות חינוך. החלטת ממשלה 1071 של הממשלה ה-35, [תוכנית חירום לחיזוק שלום הציבור ביטחון והסדר הציבורי על רקע ההתפרעויות האלימות בחודש מאי 2021](#), 4 ביוני 2021.

²⁰⁰ המשרדים שישתתפו בתוכנית זו הם: המשרד לביטחון הפנים, משרד המשפטים, משרד הפנים, משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הכלכלה והתעשייה, הרשות לפיתוח חברתי-כלכלי לחברה הערבית, הרשות לשיקום האסיר, רשות המיסים, המטה לביטחון לאומי ואגף החשב הכללי במשרד האוצר. החלטת ממשלה מס' 292 של הממשלה ה-36, [תוכנית חומש למגזר הערבי](#), 1 באוגוסט 2021.

9. התמודדות עם עבירות נשק – דיון בכמה סוגיות

הנתונים שהוצגו במסמך מצביעים על גידול בכל המדדים הקשורים לעבריינות נשק, לרבות חשיפה לעבירות, היפגעות מידי ופתיחת תיקי חקירה. מטבע הדברים ההתמודדות עם סוגיית הנשק היא חלק מהתמודדות רחבה יותר עם פשיעה ואלימות בחברה הערבית ויש לבחון אותן זו לצד זו. נראה כי התוכניות שנעשו בשנים האחרונות (ובהן התוכניות לאיסוף נשק) לא הצליחו לעצור את הגידול במספר עבירות הנשק ואף לא מקרי אלימות אחרים. להלן נדון בכמה סוגיות הקשורות להתמודדות הרשויות עם אתגרים אלו.

תוכניות לאיסוף נשק

אחד הכלים הננקטים כיום להקטנת כמות הנשק הבלתי-חוקי שנמצא בידי הציבור הוא מבצעי איסוף נשק שנמסר באופן וולונטרי. בשנים האחרונות נערכו כמה מבצעים כאלו – שניים בהובלת המשטרה (בשנים 2017 ו-2019) ושניים בהובלת צה"ל (בשנים 2016 ו-2018).

בשני המבצעים שערכה המשטרה נאספו יחד כמאה כלי ירייה ועוד כמה מאות אמצעי לחימה ותחמושת אחרים. במבצעים אלו רוב כלי הנשק הובאו על ידי יהודים, על אף המשאבים שהושקעו בחברה הערבית בהסברה, בתיקצוב השמירה ובהפעלת כ-50 נקודות איסוף. לצורך ההשוואה נזכיר כי במסגרת הפעילות המבצעית השוטפת של המשטרה נתפסים בכל שנה כמה מאות כלי נשק ותחמושת מסוגים שונים. מאחר שהממשלה החליטה לערוך מבצעי איסוף נוספים עוד השנה, נראה שיש לבחון את העלות של מבצעי האיסוף של המשטרה אל מול התועלת שבהם, בהשוואה לנשק שנאסף בפעילות השוטפת. כמו כן, יש לבחון כיצד יוטמעו לקחי המבצעים הקודמים, ובין היתר את הלקחים הקשורים לתקצוב, למועדי הפרסום וההסברה, ולהבטחת האנונימיות של מי שימסור את נישקו.

חלקו של השלטון המקומי בהתמודדות עם עבירות נשק²⁰¹

לשלטון המקומי יכול להיות תפקיד במאבק בפשיעה בכלל ובעבירות הנשק בפרט, ובייחוד בחברה הערבית. דוח צוות המנכ"לים הדגיש את תפקידה של הרשות המקומית כ"לבנת היסוד בהתמודדות עם אתגרי האלימות המקומיים" ואת הצורך בשילוב הקהילה במאבק. הצוות הדגיש את הצורך בלקיחת אחריות משותפת של השלטון המקומי יחד עם השלטון המרכזי וקבע כי **גם התכנון הטוב ביותר לא יניב פירות אם לא ייושם כהלכה בשטח**.²⁰²

בפועל יש מקרים שבהם התוכניות של השלטון המרכזי אינן מיושמות באופן מיטבי ברמה המקומית. בהתייחס לסוגיית הנשק הבלתי-חוקי נביא לדוגמה את **מבצעי איסוף הנשק של המשטרה** – לפי דוחות הבקרה של המשטרה על המבצעים, עד כה לא היתה בהם די מעורבות

²⁰¹ שליש מהרשויות המקומיות בישראל הן ערביות (85 רשויות מקומיות מתוך 255) ומתגוררים בהן כשלושה רבעים מכלל הערבים במדינה. כרבע מהערבים בישראל חיים בערים מעורבות.

²⁰² המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם, יולי 2020.

של ראשי הרשויות המקומיות והומלץ להגביר את מעורבותם לאור ההשפעה שיש להם על התושבים. עוד עלה מדוחות אלו כי תקצוב האבטחה בנקודות האיסוף הוטל על הרשויות המקומיות ולנוכח מצבן הכלכלי של אלו נוצר קושי בהפעלת חלק מהנקודות. משום כך הומלץ להמשיך ולסייע להן בתקצוב האבטחה במבצעים הבאים.²⁰³

דוגמה נוספת לתוכנית של השלטון המרכזי שעלולה להתקל בקשיים ביישום ברשות המקומית היא השיטור העירוני – מודל שיטור שמבוסס על פעילות משותפת של שוטר ופקח עירוני שהוסמך לכך (פקח מסייע), שמסייע בהגברת הנוכחות המשטרתית ביישובים. שניים מתנאי הסף להצטרפות לתוכנית השיטור העירוני – גודל הרשות ואיתנות כלכלית – מקשים במיוחד על רשויות ערביות: **השיטור העירוני אינו מופעל ביישובים קטנים יחסית** (שבהם מתגוררים פחות מ-16,000 תושבים) גם אם הם סובלים מרמה גבוהה של פשיעה (לדוגמה חלק מהיישובים הערבים). היות שרבות מהרשויות הערביות הן רשויות קטנות יחסית, דוח צוות המנכ"לים המליץ על הרחבת השיטור העירוני גם ליישובים שאינם עומדים בתבחין הגודל.²⁰⁴ קושי נוסף העומד בפני יישום התוכנית ברמה המקומית הוא **התקצוב בשיטת המצי'נג** (Matching). בשיטה זו הרשויות המקומיות נדרשות להשתתף בעלויות הפעילות כתנאי לקבלת תקציב ממשלתי. לפי נתוני המשרד לביטחון הפנים, **מאז תחילת התוכנית לפני כעשר שנים המשרד לביטחון הפנים דחה את בקשתן של 21 רשויות מקומיות שביקשו להצטרף אליה עקב אי-עמידה בתבחין הגודל או מכיוון שלא יכלו לתקצב את עלות המצי'נג; עשר מהרשויות האלו היו ערביות.**²⁰⁵ נציין כי השימוש בשיטת המצי'נג נפוץ במערכת הרווחה ועקב כך יש קשיים בתיקצוב תוכניות ברשויות מקומיות חלשות מבחינה כלכלית וניהולית ובפרט בחברה הערבית, כך שדווקא הרשויות המקומיות החזקות מקבלות תקציבים בעוד שהרשויות החלשות יחסית אינן מקבלות אותם;²⁰⁶ במקרה של השיטור העירוני נדרשת השתתפות של הרשויות המקומיות **גם בתקצוב פעילות בתחום ביטחון הפנים.**

²⁰³ מצבן של הרשויות המקומיות הערביות רחוק מלהיות איתן: כמעט כל הרשויות המקומיות הערביות (94%) מדורגות באשכול חברתי-כלכלי 4-1 ו-70% מהן נמצאות באשכול פריפריאלי 4-1 של למ"ס. שיעורים אלו חושבו על סמך הנתונים בקובץ: ["לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, הרשויות המקומיות בישראל – קובץ נתונים לעיבוד – 2019"](#). על רקע זה נציין כי ב-73% מהרשויות המקומיות הערביות פועלים חשבים מלווים, שמונו עקב קשיים בניהול תקציב הרשות (זאת, לעומת עשירית מהרשויות היהודיות שלהן מונה חשב מלווה). מיכל לרר, [חשבים מלווים ברשויות המקומיות](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 6 ביוני 2021.

²⁰⁴ [המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם](#), יולי 2020.

²⁰⁵ ג'רי קפיטל-אלמו, [שיטור עירוני \(שם זמני\)](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בהכנה.

²⁰⁶ עדו אבגר, [מימון שירותי רווחה ברשויות המקומיות בשיטת המימון התואם \(מצי'נג\)](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 בדצמבר 2017.

נוסף על הקשיים ביישום תוכניות, דוח צוות המנכ"לים גם הצביע על כך כי בכל יישוב אמורות לפעול שתי ועדות סטטוטוריות הקשורות למאבק באלימות: ועדה למיגור אלימות וועדה למאבק בסמים,²⁰⁷ אך מעטות הרשויות המקומיות הערביות המתכנסות כנדרש.²⁰⁸

הדוגמאות האלו ממחישות כי חלק מהפיתרונות והמענים שמוביל השלטון המרכזי (ובעיקר המשרד לביטחון הפנים) לא תמיד מגיעים לשטח, לעיתים בגלל קשיים כלכליים ובין היתר עקב שיטת המצ'ינג לתקצוב פעילות ברשויות המקומיות; יתרה מכך, לפי דוח ועדת המנכ"לים הרשויות המקומיות עצמן הפכו ל"יעד נחשק להשתלטות על מקורות תקציביים שזורמים דרך בדרכים סמי-לגיטימיות"²⁰⁹ וכחלק מתמונה זו ראשי הרשויות ועובדיהן חווים בעצמם איומים או אלימות.²¹⁰ לפי דוח צוות המנכ"לים, באופן בלתי-צפוי הקצאת משאבים לרשויות המקומיות הערביות (במטרה לסייע להן לתקצב פעילות או מצ'ינג) דווקא הגבירה את הלחץ של הפשיעה המאורגנת על המנגנונים המוניציפליים.²¹¹

גם המשרד לביטחון הפנים הדגיש את הצורך בגיוס כלל החברה הערבית למאבק בנשק הבלתי חוקי, ובכלל זה גם נבחר ציבור ומובילי דעה, הן במישור הארצי והן המוניציפאלי, הן מנהיגים פוליטיים והן דתיים; לשיטת המשרד לביטחון הפנים המשטרה – הללו יכולים לפעול לחיזוק התפיסה שהחזקת כלי נשק בלתי-חוקי היא דבר מסוכן ולא לגיטימי; להבנה שהמשטרה היא גורם שמסייע לאזרח ויש לשתף עימה פעולה בדיווח על ארועים, גילוי מיקום נשק וסיוע לחקירה ושיש לפנות לגורמי חוק (המשטרה ובתי המשפט) לצורך פתרון סכסוכים; לחיזוק נורמות ציות לחוק; ולשינוי נורמת הירי בארועי שמחה.²¹²

בהקשר זה נזכיר את החלטה מס' 292 של הממשלה ה-36, שקבעה תקציב של 2.4 מיליארד ש"ח לתוכנית למיגור הפשיעה בחברה הערבית, ובמסגרת זו הוטל על מנכ"ל משרד ראש הממשלה להכין תוכנית שתיושם על ידי כמה גופים של השלטון המרכזי, ובהם לא רק משרד הפנים (הרגולטור של הרשויות המקומיות) אלא גם שורת משרדים וגופים ממשלתיים נוספים. יש לבחון כיצד יוטמע בתוכנית הצורך בשיתוף פעולה בין הגופים הממשלתיים לרשויות המקומיות.²¹³

²⁰⁷ ועדות אלו נקבעו [בפקודת העיריות \[נוסח חדש\]](#), סעיפים 149 יא ו-149 יב. מתפקידן להכין תוכניות להתמודדות עם בעיית הסמים והאלימות, להגיש אותן לאישור מועצת העירייה ולעקוב אחר יישומן.

²⁰⁸ [המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם](#), יולי 2020.

²⁰⁹ שם.

²¹⁰ נורית יכימוביץ כהן, [ראשי רשויות מקומיות מאויימים ועובדי רשויות מאויימים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 בנובמבר 2020.

²¹¹ [המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם](#), יולי 2020.

²¹² תשובה זו של חטיבת המודיעין של המשטרה נמסרה בגרסה הבלתי-מסווגת (בלמ"ס) לתשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, הועברה בדוא"ל בתאריך 16 באוגוסט 2021.

²¹³ הגופים הממשלתיים שישתתפו בתוכנית הם: משרד הפנים, המשרד לביטחון הפנים, משרד המשפטים, משרד החינוך, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הכלכלה והתעשייה, הרשות לפיתוח חברתי-כלכלי לחברה הערבית, הרשות לשיקום האסיר, רשות המיסים,

מדדים למועילות תוכניות הממשלה

בדוח צוות המנכ"לים הוזכרה שוב ושוב החשיבות של הגדרת יעדים ומדדים ברורים להצלחת התוכנית, שכן **"ניסיון העבר מלמד שללא מדדי תוצאה ברורים, מדידים ומפורטים, גם התוכניות המושקעות והמדויקות ביותר עלולות להיכשל"**; הצוות המליץ להשתמש במדדי תפוקה ובמדדי תוצאה עבור כל אחת ואחת מהמשימות שייקבעו²¹⁴ (כאמור, מדובר במספר גדול של משימות, בתחומים רבים ומגוונים). **מדדי תפוקה** הם מדדים שבדקים האם פרוייקט שנקבע נעשה או לא נעשה, לדוגמה – האם תחנות משטרה הוקמו כמתוכנן.²¹⁵ **מדדי תוצאה** הם מדדים שמאפשרים לקבוע האם הצעדים שנקטו סייעו בהשגת התוצאה הרצויה, למשל – האם תחנות המשטרה שהוקמו סייעו בהפחתת הפשיעה. הצוות אף קבע כי למדדי התפוקה והתוצאה יכולים להתלוות **מדדי תשומה** (כלומר כמות המשאבים שהוקדשו ליישום ההמלצות), אך הדגיש כי הצלחת התוכנית **אינה** יכולה להתבטא רק בכמות המשאבים שהועמדו לטובת המשימות השונות, וכי יש לבחון את התוצאות של השקעת המשאבים.²¹⁶

בדוח צוות המנכ"לים נכתבו בקצרה הצעות למדדי תוצאה, שחלקם יימדדו ברמה הארצית וחלקם ברמה המקומית-יישובית. ככל שמדובר בעבירות נשק הוצעו מדדי התוצאה האלו: מספר תיקי אלימות ואמצעי לחימה, מספר ארועי ירי ומקרי רצח.²¹⁷

לכל הפחות באשר לחלק ממדדי התוצאה, **לא ברור האם גידול או קיטון במדד ייחשב כהצלחה, שכן נתוני אכיפה יכולים להתפרש בדרכים שונות:** כפי שכבר הוזכר, גידול במספר התיקים יכול להעיד מצד אחד על גידול בפשיעה בפועל, שהוא מצב לא רצוי, ומצד שני על גידול בתלונות למשטרה או באכיפה – מצב שהוא דווקא רצוי.

נתונים על היפגעות מעבירה (המוצגים בפרק 2.2 של מסמך זה) יכולים להיות מדד תוצאה מהימן למדי, שכן הם משקפים את הנזק האובייקטיבי שנגרם, הגם שהם אינם מספקים מידע

המטה לביטחון לאומי ואגף החשב הכללי במשרד האוצר. החלטת ממשלה מס' 292 של הממשלה ה-36, תוכנית חומש למגזר הערבי, 1 באוגוסט 2021.

²¹⁴ שם.

²¹⁵ מדדי התפוקה שהוצעו בדוח צוות המנכ"לים הם: ברמה הארצית – הקמת תחנות משטרה או נקודות משטרה, או חיזוקן; גיוס שוטרים מהחברה הערבית; שווי הנכסים שנתפסו וחולטו, סכום הכסף שהועבר לקרנות חילוץ (במסגרת מבצעי אכיפה כלכלית ואכיפה משולבת); העברה של פעילות מכרזים לגופים על-רשתיים; הקמה והפעלה של מנגנון בין-משרדי למעקב אחר ביצוע התוכנית; הקמה והפעלה של צוות היגוי לגורמי האכיפה ולמשרדי הממשלה השונים; פיתוח מודל עבודה לאיתור ולטיפול מניעתי בנוער מועד לאלימות; מספר משתתפים בתוכניות מניעה. ברמה המקומית-יישובית הציע הצוות את מדדי התפוקה האלו: מנגנון יישום יישובי ושיטור עירוני ברשויות העומדות בקריטריונים. שם.

²¹⁶ שם.

²¹⁷ מדדי תוצאה נוספים (שאינם ספציפיים לעבירות נשק) שהוצעו בדוח צוות המנכ"לים הצוות כוללים: מספר הדיווחים על ארועי איכות חיים, שהובילו לאירועי תגובה משטרתיים; רמת האמון של הציבור הערבי במשטרה; מספר עבירות נגד נושאי משרה; אלימות בבית הספר (מספר האירועים המדווחים ותחושת מוגנות של התלמידים); שיעור הצעירים חסרי המעש ובין היתר שיעור התעסוקה של גברים ושל גברים צעירים; שיעור הפשיעה החוזרת, לפי מדדים שייקבעו בתוכנית אסטרטגית ארצית לשיקום אסירים משוחררים. [המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית, מסמך מדיניות מסכם](#), יולי 2020.

על עבירות שבהן לא נרשם קורבן (ובהן ייצור בלתי-חוקי של נשק, סחר בנשק או הברחתו – עבירות חמורות ובעלות חשיבות להפצת הנשק לידיים בלתי-מורשות). **לא מצאנו בדוח צוות המנכ"לים הצעה לכלול מדד זה בין מדדי התוצאה.**

נתונים מתוך **סקרי אמון הציבור כלפי המשטרה** הם גם מדד תוצאה לבחינת יעילות תוכניות הממשלה; נציין כי בשנתון הסטטיסטי האחרון שפרסמה המשטרה (לשנת 2020) לא התפרסמו תוצאותיו של סקר אמון הציבור, אלא רק סקר השירות לאזרח (שבו נשאלים הנסקרים על חוויית השירות שלהם במפגשים עם חלק מיחידות המשטרה);²¹⁸ בשנת 2019 המשטרה כן פרסמה את ממצאי סקר אמון הציבור (כפי שנעשה בשנים קודמות) ומהם עלה כי בין השנים 2017-2019 אמון הציבור הערבי במשטרה גדל בהדרגה, אך בכל אחת מהשנים הוא היה נמוך מהאמון שהציבור היהודי נתן במשטרה.²¹⁹ לפי סקר הביטחון האישי שערך ארגון יוזמות אברהם בקרב ערבים ויהודים, רמת האמון במשטרה של משיבים ערבים נמוכה **בהרבה** מזו של יהודים.²²⁰

יש ליצור מדד לבחינת מועילות התוכניות, שישלב באופן מושכל כמה מדדי תוצאה ומדדים אחרים, באופן שיאפשר ללמוד על שינויים בפשיעה בפועל ועל תרומתם של הצעדים השונים ובאופן שיביא בחשבון את יתרונותיהם וחסרונותיהם של המדדים השונים.

²¹⁸ חוויית השירות נבחנה השנה באמצעות הפרמטרים האלו: שביעות רצון כללית, יחס אדיב ומכבד, הקשבה, מאמץ לסייע, מתן הסבר ברור לגבי הטיפול.

²¹⁹ משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, חוליית הפקת מידע, משטרת ישראל - השנתון הסטטיסטי 2020, מאי 2021. משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה ומידע, משטרת ישראל - השנתון הסטטיסטי 2019, אפריל 2020.

²²⁰ בסקר של ארגון יוזמות אברהם, שיעור המשיבים היהודים שנתנו במשטרה "אמון" או "אמון מלא" היה כ-41%-42%, בעוד שהשיעור המקביל בקרב משיבים ערבים היה כ-26% בשנת 2018 ו-17.4% בשנת 2019. עמותת יוזמות אברהם ומוסד שמואל נאמן למדיניות לאומית, אלימות, פשיעה ושיטור בחברה הערבית, מדד הביטחון האישי והקהילתי, 2019, תרשים 24.

נספחים

נספח 1: תיקי עבירות נשק לפי התחנות שבהן נפתח התיק, 2017-2020²²¹

התחנה החוקרת	2017	2018	2019	2020	סך הכול
תחנת טייבה שרון	391	334	386	384	1,495
תחנת נצרת עמקים צפון	248	248	405	479	1,380
תחנת אום אל פחם חוף	304	318	317	283	1,222
תחנת העיירות נגב	212	316	220	313	1,061
תחנת רהט נגב	150	203	197	284	834
תחנת עכו מחוז חוף	193	145	254	111	703
תחנת טמרה גליל צפון	83	127	224	242	676
תחנת זכרון יעקב מחוז חוף	213	137	165	157	672
תחנת עפולה עמקים צפון	120	137	193	217	667
תחנת מגדל כרום גליל צפון	84	193	202	173	652
תחנת עירון מחוז חוף	88	185	209	165	647
תחנת משגב גליל צפון	121	128	171	162	582
תחנת לוד שפלה	127	127	148	169	571
תחנת שפט קדם	106	97	118	214	535
תחנת שפרעם גליל צפון	95	112	137	159	503
תחנת כפר כנא עמקים צפון	39	108	134	205	486
תחנת כפר קאסם שרון	57	63	141	209	470
תחנת ירדן כנרת צפון	93	122	124	105	444
תחנת באקה אלערביה חוף	123	66	117	123	429
תחנת ערוער נגב	-	36	157	234	427
תחנת רמלה שפלה	83	117	91	133	424
תחנת חיפה מחוז חוף	104	69	93	151	417
תחנת יפו יפתח	75	80	95	109	359
ימ"ר צפון	100	68	77	102	347
תחנת טבריה כנרת צפון	54	80	97	100	331
תחנת כרמיאל גליל צפון	85	90	86	55	316
ימ"ר נגב	68	59	57	98	282
תחנת זבולון מחוז חוף	73	40	85	84	282
תחנת גליל מערבי מחוז חוף	-	6	28	239	273
תחנת מגדל העמק עמקים צפון	36	68	69	85	258
מפלג פשיעה אלימה ימ"ר חוף	66	59	59	51	235
ימ"ר מרכז	56	50	55	45	206
מפלג תפקידים מיוחד ירושלים	58	40	49	53	200
תחנת שלם קדם	29	41	44	82	196
תחנת בנימין שומרון	28	33	61	50	172
מרחב איילון תל אביב	27	36	52	47	162
תחנת נהריה מחוז חוף	45	37	36	31	149
תחנת דימונה נגב	22	33	42	45	142

²²¹ תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

התחנה החוקרת	2017	2018	2019	2020	סך הכול
תחנת באר שבע נגב	36	38	32	33	139
תחנת עוז קדם	24	33	34	48	139
תחנת חדרה מחוז חוף	31	24	37	36	128
תחנת מעלות-תרשיחא כנרת צפון	20	42	30	32	124
מפלג פשיעה אלימה ימ"ר תל אביב	44	20	21	29	114
ימ"ר לכיש	34	15	28	34	111
תחנת נוף הגליל עמקים צפון	21	22	29	36	108
תחנת טירה שרון	-	-	4	103	107
מפלג פלילי ימ"ר יהודה ושומרון	21	31	22	28	102
תחנות אחרות	602	555	722	849	2,728
	4,689	4,988	6,154	7,176	23,007

נספח 2: קורבנות שנרשמו בתיקי עבירות נשק בין השנים 2017-2020²²²

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
אבו גוש	7,699	14	1.8	ערבי
אבו סנאן	14,100	117	8.3	ערבי
אבו תלול	2,023	4	2.0	בדואי
אבטין	2,835	31	10.9	ערבי
אבן יהודה	13,826	2	0.1	יהודי - לא חרדי
אום אל-פחם	56,108	510	9.1	ערבי
אום אל-קטוף	1,117	8	7.2	ערבי
אופקים	30,663	10	0.3	יהודי - לא חרדי
אור הגנוז	574	1	1.7	יהודי - לא חרדי
אור יהודה	36,813	11	0.3	יהודי - לא חרדי
אור עקיבא	18,972	10	0.5	יהודי - לא חרדי
אורנית	8,955	4	0.4	יהודי - לא חרדי
אזור	12,957	7	0.5	יהודי - לא חרדי
אחיטוב	1,093	1	0.9	יהודי - לא חרדי
אחיסמך	1,377	3	2.2	יהודי - לא חרדי
אילת	52,300	20	0.4	יהודי - לא חרדי
אכסאל	14,784	103	7.0	ערבי
אל סיד	5,876	26	4.4	בדואי
אלון שבות	3,098	1	0.3	יהודי - לא חרדי
אלוני אבא	992	1	1.0	יהודי - לא חרדי
אליכין	3,415	2	0.6	יהודי - לא חרדי
אלישמע	1,200	1	0.8	יהודי - לא חרדי
אמנון	391	1	2.6	יהודי - לא חרדי
אעבלין	13,305	71	5.3	ערבי
אריאל	20,540	3	0.1	יהודי - לא חרדי
אשדוד	225,939	45	0.2	יהודי - לא חרדי
אשלים	568	1	1.8	יהודי - לא חרדי
אשקלון	144,072	23	0.2	יהודי - לא חרדי
באר יעקב	27,767	10	0.4	יהודי - לא חרדי
באר מילכה	188	10	53.2	יהודי - לא חרדי
באר שבע	209,687	84	0.4	יהודי - לא חרדי
בועינה-נוג'ידאת	9,812	23	2.3	בדואי
בחן	1,084	1	0.9	יהודי - לא חרדי
ביר אל-מכסור	9,522	29	3.0	בדואי

²²² בטבלה מפורטים יישובים שבהם נרשמו 50 קורבנות בתיקי עבירות נשק בשנים 2017-2020, והם כוללים 82% מכלל הקורבנות שנרשמו בתיקי עבירות נשק בישראל בשנים אלו (8,949 קורבנות מכלל ה-10,954). תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 7 בפברואר 2021, הועברה בדוא"ל על ידי גל יונה מלשכת השר לביטחון הפנים, 11 באפריל 2021. התשובה גובשה על ידי רפ"ק מרב בן צור, ראש חוליית בקשות רישוי נשק, ואושרה על ידי סנ"צ אורית לחר סבן, ראש מדור חו"ד רישוי נשק; הערות ותיקונים: נצ"מ עירן נהון, 11 באפריל 2021.

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
ביר הדאג'	5,874	7	1.2	בדואי
בירייה	839	3	3.6	יהודי - לא חרדי
בית אל	5,973	6	1.0	יהודי - לא חרדי
בית ג'ן	12,001	21	1.7	דרוזי
בית זית	1,708	1	0.6	יהודי - לא חרדי
בית חנניה	907	1	1.1	יהודי - לא חרדי
בית חשמונאי	2,197	1	0.5	יהודי - לא חרדי
בית נחמיה	879	1	1.1	יהודי - לא חרדי
בית נקופה	744	1	1.3	יהודי - לא חרדי
בית קמה	1,405	1	0.7	יהודי - לא חרדי
בית שאן	18,463	9	0.5	יהודי - לא חרדי
בית שמש	124,957	9	0.1	יהודי - לא חרדי
ביתר עילית	59,269	1	0.0	יהודי - חרדי
בן זכאי	1,132	1	0.9	יהודי - לא חרדי
בני ברק	204,640	6	0.0	יהודי - חרדי
בני עי"ש	6,978	2	0.3	יהודי - לא חרדי
בנימינה-גבעת עדה*	15,846	2	0.1	יהודי - לא חרדי
בסמ"ה	10,010	75	7.5	ערבי
בסמת טבעון	7,915	58	7.3	בדואי
בענה	8,381	63	7.5	ערבי
ברכה	2,757	1	0.4	יהודי - לא חרדי
בת חפר	5,300	2	0.4	יהודי - לא חרדי
בת ים	129,012	25	0.2	יהודי - לא חרדי
ג'דידה-מכר	21,163	180	8.5	ערבי
ג'ולס	6,466	6	0.9	דרוזי
ג'לג'וליה	10,148	131	12.9	ערבי
ג'סר א-זרקא	14,930	273	18.3	ערבי
ג'ת	12,100	88	7.3	ערבי
גאולי תימן	360	1	2.8	יהודי - לא חרדי
גבע בנימין	5,682	4	0.7	יהודי - לא חרדי
גבעון החדשה	1,066	1	0.9	יהודי - לא חרדי
גבעת זאב	18,420	3	0.2	יהודי - לא חרדי
גבעת עוז	464	1	2.2	יהודי - לא חרדי
גבעתיים	60,643	6	0.1	יהודי - לא חרדי
גדרה	28,314	3	0.1	יהודי - לא חרדי
גילת	1,451	1	0.7	יהודי - לא חרדי
גן יבנה	23,869	4	0.2	יהודי - לא חרדי
גן נר	2,671	1	0.4	יהודי - לא חרדי
גני תקווה	20,398	2	0.1	יהודי - לא חרדי
דאלית אל-כרמל	17,652	32	1.8	דרוזי
דבוריה	10,510	96	9.1	ערבי

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
דייר אל-אסד	12,514	99	7.9	ערבי
דייר חנא	10,338	47	4.5	ערבי
דימונה	34,499	5	0.1	יהודי - לא חרדי
דלתון	862	1	1.2	יהודי - לא חרדי
דמיידה	515	1	1.9	ערבי
דן	745	1	1.3	יהודי - לא חרדי
הוד השרון	63,175	2	0.0	יהודי - לא חרדי
הודייה	548	1	1.8	יהודי - לא חרדי
הושעיה	2,051	1	0.5	יהודי - לא חרדי
הסוללים	933	1	1.1	יהודי - לא חרדי
הר אדר	4,088	2	0.5	יהודי - לא חרדי
הרדוף	1,094	1	0.9	יהודי - לא חרדי
הרצלייה	97,470	11	0.1	יהודי - לא חרדי
זכרון יעקב	23,206	8	0.3	יהודי - לא חרדי
זמר	7,094	53	7.5	ערבי
זרזיר	8,119	64	7.9	בדואי
ח'ואלד	710	3	4.2	ערבי
חדרה	97,334	37	0.4	יהודי - לא חרדי
חולון	196,283	28	0.1	יהודי - לא חרדי
חוסן	1,135	1	0.9	יהודי - לא חרדי
חוסנייה	773	1	1.3	ערבי
חורה	22,337	71	3.2	בדואי
חורפיש	6,410	4	0.6	דרוזי
חיבת ציון	726	1	1.4	יהודי - לא חרדי
חיפה	285,317	204	0.7	מעורב
חירות	1,298	1	0.8	יהודי - לא חרדי
חמאם	1,504	10	6.6	ערבי
חצב	1,486	1	0.7	יהודי - לא חרדי
חצור הגלילית	9,271	2	0.2	יהודי - לא חרדי
חריש	13,232	7	0.5	יהודי - לא חרדי
חרמש	224	1	4.5	יהודי - לא חרדי
חשמונאים	2,771	1	0.4	יהודי - לא חרדי
טבריה	44,779	24	0.5	יהודי - לא חרדי
טובא-זנגרייה	6,776	135	19.9	בדואי
טורעאן	14,240	141	9.9	ערבי
טייבה	43,957	356	8.1	ערבי
טירה	26,552	278	10.5	ערבי
טירת כרמל	23,112	5	0.2	יהודי - לא חרדי
טמרה	34,393	289	8.4	ערבי
יאנוח-ג'ל'ת	6,679	15	2.2	דרוזי
יבנאל	4,243	4	0.9	יהודי - לא חרדי

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
יבנה	47,585	12	0.3	יהודי - לא חרדי
יהוד	29,929	2	0.1	יהודי - לא חרדי
יהל	218	1	4.6	יהודי - לא חרדי
יסוד המעלה	1,730	1	0.6	יהודי - לא חרדי
יפיע	19,151	144	7.5	ערבי
יקנעם עילית	23,797	10	0.4	יהודי - לא חרדי
ירושלים	936,425	587	0.6	מעורב
ירכא	17,170	66	3.8	דרוזי
ישרש	1,000	1	1.0	יהודי - לא חרדי
כאבול	14,096	89	6.3	ערבי
כאוכב אבו אל-חינ'א	3,589	9	2.5	ערבי
כוכב יעקב	8,542	14	1.6	יהודי - לא חרדי
כחלה	429	1	2.3	בדואי
כליל	748	1	1.3	יהודי - לא חרדי
כלנית	239	1	4.2	יהודי - לא חרדי
כמאנה	1,534	18	11.7	ערבי
כנרת (קבוצה)	690	1	1.4	יהודי - לא חרדי
כסיפה	21,866	20	0.9	בדואי
כסרא-סמיע	8,818	21	2.4	דרוזי
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	5,504	37	6.7	בדואי
כפר ברא	3,678	54	14.7	ערבי
כפר המכבי	386	1	2.6	יהודי - לא חרדי
כפר הנשיא	876	2	2.3	יהודי - לא חרדי
כפר ויתקין	1,973	1	0.5	יהודי - לא חרדי
כפר חסידים א'	842	3	3.6	יהודי - לא חרדי
כפר טרומן	893	1	1.1	יהודי - לא חרדי
כפר יאסיף	10,133	122	12.0	ערבי
כפר יונה	24,779	5	0.2	יהודי - לא חרדי
כפר כנא	22,751	126	5.5	ערבי
כפר מנדא	20,188	50	2.5	ערבי
כפר מצר	2,750	32	11.6	ערבי
כפר סבא	101,431	4	0.0	יהודי - לא חרדי
כפר קאסם	23,823	158	6.6	ערבי
כפר קרע	19,018	202	10.6	ערבי
כפר שמריהו	1,938	1	0.5	יהודי - לא חרדי
כפר תבור	4,310	2	0.5	יהודי - לא חרדי
כרמיאל	46,252	27	0.6	יהודי - לא חרדי
להבים	6,414	3	0.5	יהודי - לא חרדי
לוד	77,222	199	2.6	מעורב
לוטם	782	1	1.3	יהודי - לא חרדי
לימן	693	1	1.4	יהודי - לא חרדי

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
לקיה	14,074	48	3.4	בדואי
מבטחים	439	2	4.6	יהודי - לא חרדי
מבשרת ציון	24,052	5	0.2	יהודי - לא חרדי
מג'ד אל-כרום	15,456	117	7.6	ערבי
מג'דל שמס	11,180	5	0.4	דרוזי
מגאר	22,956	87	3.8	דרוזי
מגדל	1,952	1	0.5	יהודי - לא חרדי
מגדל העמק	25,674	7	0.3	יהודי - לא חרדי
מגידו	848	1	1.2	יהודי - לא חרדי
מודיעין-מכבים-רעות	93,277	6	0.1	יהודי - לא חרדי
מודיעין עילית	76,374	1	0.0	יהודי - חרדי
מוקייבלה	4,081	23	5.6	ערבי
מזרעה	3,928	49	12.5	ערבי
מטולה	1,615	1	0.6	יהודי - לא חרדי
מי עמי	365	4	11.0	יהודי - לא חרדי
מייסר	2,017	9	4.5	ערבי
מיתר	9,419	9	1.0	יהודי - לא חרדי
מכמנים	557	1	1.8	יהודי - לא חרדי
מנשית זבדה	1,389	9	6.5	ערבי
מסד	347	1	2.9	יהודי - לא חרדי
מסעדה	3,714	1	0.3	דרוזי
מעונה	963	1	1.0	יהודי - לא חרדי
מעיליא	3,245	7	2.2	ערבי
מעלה אדומים	38,154	5	0.1	יהודי - לא חרדי
מעלה החמישה	794	1	1.3	יהודי - לא חרדי
מעלה עירון	15,065	137	9.1	ערבי
מעלות-תרשיחא	21,836	28	1.3	מעורב
מצפה רמון	5,212	1	0.2	יהודי - לא חרדי
מרכז שפירא	2,230	2	0.9	יהודי - לא חרדי
משהד	8,373	48	5.7	ערבי
משמר הירדן	810	2	2.5	יהודי - לא חרדי
מתן	3,617	1	0.3	יהודי - לא חרדי
נאעורה	2,323	7	3.0	ערבי
נבטים	996	6	6.0	יהודי - לא חרדי
נהלל	930	1	1.1	יהודי - לא חרדי
נהרייה	58,096	22	0.4	יהודי - לא חרדי
נווה זיו	951	1	1.1	יהודי - לא חרדי
נווה ימין	1,154	1	0.9	יהודי - לא חרדי
נווה מיכאל	848	1	1.2	יהודי - לא חרדי
נועם	356	2	5.6	יהודי - לא חרדי
נוף הגליל	41,735	87	2.1	מעורב

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
נופית	2,688	2	0.7	יהודי - לא חרדי
נחלה	717	1	1.4	יהודי - לא חרדי
נחף	13,113	80	6.1	ערבי
נס ציונה	50,351	9	0.2	יהודי - לא חרדי
נצרת	77,445	541	7.0	ערבי
נשר	24,147	11	0.5	יהודי - לא חרדי
נתיב העשרה	892	1	1.1	יהודי - לא חרדי
נתיבות	37,543	6	0.2	יהודי - לא חרדי
נתניה	221,352	30	0.1	יהודי - לא חרדי
סאג'ור	4,270	22	5.2	דרוזי
סביון*	4,037	3	0.7	יהודי - לא חרדי
סגולה	717	1	1.4	יהודי - לא חרדי
סואעד (חמרייה)	182	2	11.0	ערבי
סח'נין	31,703	96	3.0	ערבי
סלמה	3,340	17	5.1	ערבי
עוזייר	3,277	1	0.3	ערבי
עומר	7,530	8	1.1	יהודי - לא חרדי
עזריה	1,227	1	0.8	יהודי - לא חרדי
עיילבון	5,752	22	3.8	ערבי
עילוט	8,356	63	7.5	ערבי
עין אל-אסד	886	3	3.4	דרוזי
עין הבשור	1,146	1	0.9	יהודי - לא חרדי
עין הוד	643	1	1.6	יהודי - לא חרדי
עין העמק	804	1	1.2	יהודי - לא חרדי
עין זיוון	371	1	2.7	יהודי - לא חרדי
עין יעקב	1,137	1	0.9	יהודי - לא חרדי
עין מאהל	13,336	22	1.6	ערבי
עין נקובא	3,505	7	2.0	ערבי
עין עירון	545	1	1.8	יהודי - לא חרדי
עין קנייא	2,098	1	0.5	דרוזי
עינת	829	1	1.2	יהודי - לא חרדי
עכו	49,380	67	1.4	מעורב
עלמה	712	1	1.4	יהודי - לא חרדי
עלמון	1,421	1	0.7	יהודי - לא חרדי
עמיר	584	1	1.7	יהודי - לא חרדי
עספיא	12,502	57	4.6	ערבי
עפולה	54,251	21	0.4	יהודי - לא חרדי
עפרה	3,043	1	0.3	יהודי - לא חרדי
עראבה	25,833	122	4.7	ערבי
עראמשה	1,682	1	0.6	ערבי
ערב אל נעים	815	1	1.2	ערבי

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
ערד	26,756	9	0.3	יהודי - לא חרדי
ערערה	25,245	169	6.7	ערבי
ערערה-בנגב	18,331	122	6.7	בדואי
עתלית	8,876	1	0.1	יהודי - לא חרדי
פורידיס	13,246	128	9.7	ערבי
פורייה עלית	1,162	3	2.6	יהודי - לא חרדי
פסגות	1,881	8	4.3	יהודי - לא חרדי
פסוטה	3,173	3	0.9	ערבי
פקיעין (בוקייעה)	5,893	13	2.2	דרוזי
פרדס חנה-כרכור	43,012	14	0.3	יהודי - לא חרדי
פרדסייה	5,930	3	0.5	יהודי - לא חרדי
פתח תקווה	247,957	13	0.1	יהודי - לא חרדי
צור הדסה	11,119	1	0.1	יהודי - לא חרדי
צור יצחק	6,361	4	0.6	יהודי - לא חרדי
צנדלה	1,644	1	0.6	ערבי
צפת	36,094	15	0.4	יהודי - לא חרדי
צרופה	1,096	1	0.9	יהודי - לא חרדי
קדומים	4,545	1	0.2	יהודי - לא חרדי
קדימה-צורן	22,683	4	0.2	יהודי - לא חרדי
קיסריה	5,343	5	0.9	יהודי - לא חרדי
קלנסווה	23,144	250	10.8	ערבי
קציר	2,884	6	2.1	יהודי - לא חרדי
קצרין	7,297	2	0.3	יהודי - לא חרדי
קריית אונו	40,409	3	0.1	יהודי - לא חרדי
קריית ארבע	7,326	1	0.1	יהודי - לא חרדי
קריית אתא	59,031	14	0.2	יהודי - לא חרדי
קריית ביאליק	40,231	5	0.1	יהודי - לא חרדי
קריית גת	57,105	10	0.2	יהודי - לא חרדי
קריית טבעון	18,128	9	0.5	יהודי - לא חרדי
קריית ים	39,896	11	0.3	יהודי - לא חרדי
קריית מוצקין	43,304	6	0.1	יהודי - לא חרדי
קריית מלאכי	23,820	6	0.3	יהודי - לא חרדי
קריית עקרון	11,001	2	0.2	יהודי - לא חרדי
קריית שמונה	22,512	16	0.7	יהודי - לא חרדי
קרני שומרון	8,135	1	0.1	יהודי - לא חרדי
ראמה	7,728	53	6.9	ערבי
ראס אל-עין	393	5	12.7	ערבי
ראס עלי	643	3	4.7	ערבי
ראש העין	61,800	6	0.1	יהודי - לא חרדי
ראש פינה	3,148	2	0.6	יהודי - לא חרדי
ראשון לציון	254,384	34	0.1	יהודי - לא חרדי

רשות מקומית	מספר התושבים	מספר הקורבנות	מספר קורבנות ל-1,000 תושבים	קבוצת אוכלוסייה
רהט	71,437	373	5.2	בדואי
רומת הייב	2,047	4	2.0	ערבי
רחובות	143,904	13	0.1	יהודי - לא חרדי
ריינה	19,001	118	6.2	ערבי
רכסים	12,668	4	0.3	יהודי - חרדי
רמלה	76,247	166	2.2	מעורב
רמת גן	163,481	18	0.1	יהודי - לא חרדי
רמת הכובש	1,129	2	1.8	יהודי - לא חרדי
רמת השרון	47,246	1	0.0	יהודי - לא חרדי
רמת ישי	7,784	1	0.1	יהודי - לא חרדי
רעננה	75,422	4	0.1	יהודי - לא חרדי
שבלי - אום אל-גנם	6,053	62	10.2	ערבי
שגב-שלום	10,936	39	3.6	בדואי
שדה אליעזר	809	2	2.5	יהודי - לא חרדי
שדה דוד	594	1	1.7	יהודי - לא חרדי
שדה יצחק	686	1	1.5	יהודי - לא חרדי
שדה משה	760	1	1.3	יהודי - לא חרדי
שדה נחמיה	1,234	1	0.8	יהודי - לא חרדי
שדה צבי	665	1	1.5	יהודי - לא חרדי
שדי חמד	1,019	2	2.0	יהודי - לא חרדי
שדמה	594	1	1.7	יהודי - לא חרדי
שדרות	27,635	9	0.3	יהודי - לא חרדי
שוהם	21,046	1	0.0	יהודי - לא חרדי
שזור	323	1	3.1	יהודי - לא חרדי
שייח' דנון	2,887	15	5.2	ערבי
שלווה	503	2	4.0	יהודי - לא חרדי
שלומי	6,512	4	0.6	יהודי - לא חרדי
שעב	7,061	51	7.2	ערבי
שער אפרים	1,908	4	2.1	יהודי - לא חרדי
שפרעם	42,136	164	3.9	ערבי
תדהר	652	1	1.5	יהודי - לא חרדי
תל אביב-יפו	460,613	185	0.4	מעורב
תל עדשים	1,503	5	3.3	יהודי - לא חרדי
תל שבע	20,808	152	7.3	בדואי
תלמי יחיאל	997	1	1.0	יהודי - לא חרדי
תנובות	831	1	1.2	יהודי - לא חרדי
תקוע	4,076	2	0.5	יהודי - לא חרדי
תרבין א-צאנע (יישוב)	1,139	4	3.5	בדואי